

**TYÖN JA YKSITYISELÄMÄN YHTEENSOVITTAMISEN HAASTAVUUS
SOSIAALISEN UUSINTAMISEN KÄSITTEEN VALOSSA**

Mirja Jussila
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Lapin yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kevät 2024

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavuus sosiaalisen uusintamisen käsitteen valossa

Tekijä: Mirja Jussila

Koulutusohjelma: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisterintutkielma X Lisensiaatintutkimus_

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 54, 2 liitettä

Vuosi: 2024

TIIVISTELMÄ:

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan sosiaalista uusintamista suomalaisten kokemien työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kautta. Tutkimuksen tavoitteena on hahmottaa, millaiset tekijät selittävät työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemista. Tavoitetta lähestytään tarkastelemalla missä määrin suomalaiset kokevat työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita perhetilanne ja sukupuoli huomiodien sekä mitkä perhe- ja yksilökohtaiset tekijät liittyvät työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen. Tutkimus lähtee liikkeelle taustaoletuksesta, jonka mukaan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet heikentävät sosiaalista uusintamista.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä hyödynnetään kapitalismin kritiikkiin pohjautuvaa sosiaalisen uusintamisen käsitettä. Sosiaalisella uusintamisella tarkoitetaan yhteiskunnan jatkumiselle välttämätöntä hoivan, huolenpidon ja kasvatuksen palkatonta ja palkallista toimintaa. Sosiaalisen uusintamisen toiminta edellyttää inhimillisiä resursseja, jotka voivat ehtyä ylikulutettujen luonnonvarojen tapaan.

Tutkielman aineistona käytetään International Social Survey Programme (ISSP) -väestökyselyn perhettä, työtä ja sukupuolirooleja käsittelevä Suomen aineisto vuodelta 2022. Aineiston tilastollinen analyysi toteutettiin ristiintaulukoinneilla, näiden elaboraatiolla sekä moniluokitteluanalyysillä hyödyntäen SPSS-ohjelmistoa.

Tilastollisessa tarkastelussa nousi esille, että tyypillisintä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen oli ollut perheellisten naisten keskuudessa. Lapsiperheiden vanhempien työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemista selitti vastaajan arvio omasta yhteiskuntaluokastaan, alaikäisten lasten lukumäärä ja asuinalue. Lapsiperheiden vanhemmista keskimääräistä tyypillisemmin työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita olivat kokeneet itsensä matalimpiin yhteiskuntaluokkiin kuuluviksi luokitelleet, yksihuoltajat, kolmen tai useamman lapsen vanhemmat, taloudellisia vaikeuksia kokeneet, maaseudulla asuvat ja henkilöt, joiden molemmat vanhemmat olivat ulkomailta.

Avainsanat: sosiaalinen uusintaminen, perhe, työssäkäynti, jaksaminen

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 SOSIAALISEN UUSINTAMISEN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	3
2.1 Kapitalismin kritiikki sosiaalisen uusintamisen käsitteen taustalla.....	3
2.2 Sosiaalityö sosiaalisen uusintamisen tukirakenteena	5
2.3 Sosiaalisen uusintamisen käsitteen viimeaikainen ymmärrys.....	6
2.3.1 Hoiva	7
2.3.2 Tasa-arvo.....	8
2.3.3 Valtasuhteet.....	10
2.4 Suomalaisen yhteiskunnan ominaispiirteitä	11
3 TUTKIMUSASETELMA.....	16
3.1 Tutkimuskysymys	16
3.2 Aineiston hankinta ja kuvaus	16
3.3 Tutkimuksessa käytetyt mittarit	17
3.4 Analyysimenetelmät.....	22
3.5 Tutkimuksen eettisyydestä	25
4 TYÖN JA YKSITYISELÄMÄN YHTEENSOVITTAMISEN KOETTU HAASTAVUUS..	27
4.1 Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemisen tarkastelu sukupuolen ja perhetilanteen kautta.....	27
4.2 Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavuutta selittävät tekijät lapsiperheissä1	
4.2.1 Alaikäisten lasten lukumäärä	36
4.2.2 Huoltajuuden jakautuminen	39
4.2.3 Etnisyys.....	40
4.2.4 Asuinalue.....	42
4.2.5 Ammattiasema ja esihenkilöasema	43
4.2.6 Kotitalouden pakollisista kuluista selviämisen kokemus.....	44
4.2.7 Kokemus yhteiskuntaluokasta.....	45
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	48
5.1 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	48
5.2 Tutkimustulosten anti sosiaalityölle.....	52
5.3 Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimusaiheet	53
LÄHTEET	55

LIITE 1: Moniluokitteluanalyysin tulostaulukko

LIITE 2: Kyselylomake

Kuviot

Kuvio 1. Suomalaisten lapsiperheiden määrä ja lapsilukumäärä 2000, 2010 ja 2022 ...	13
Kuvio 2. Suomen väestörakenne ja väestöennuste 2022	14
Kuvio 3. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen jakautuminen suomalaisessa väestössä.....	21
Kuvio 4. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen jakautuminen sukupuolittain lapsiperheellisyyden mukaan	29
Kuvio 5. Moniluokitteluanalyysin ryhmäkeskiarvot.....	35

Taulukot

Taulukko 1. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita kokeneiden prosenttiosuudet ja ristiintaulukointien tunnusluvut lapsiperhe- ja sukupuolimuuttajien suhteen.....	30
Taulukko 2. Moniluokitteluanalyysissä käytettyjen muuttujien luokittelu ja koodaus..	32
Taulukko 3. Moniluokitteluanalyysin vakioitujen keskiarvojen vertailu.....	33

1 JOHDANTO

Suomalaiset työssäkäyvät vanhemmat kokevat ajanpuutetta suhteessa lapsiinsa ja kantavat huolta omasta jaksamisestaan vanhempana (Lammi-Taskula & Närvi 2022, 133–139). Suomen väestörakenteen painottuessa vanhusväestöön, huolehtii yhä useampi työikäinen lasten hoivan ja kasvatuksen ohessa myös ikääntyvien läheisten hoivasta ja huolenpidosta (Elomäki, Ylöstalo & Kantola 2023, 100). Suomessa hoivaa ja huolenpitoa ylläpidetään siis ylikuormituksella. Tämä on johtanut sosiaalisen uusintamisen kriisiytymiseen, mikä nousee esille niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuin kasvatuksen ja koulutuksen konteksteissa käsiteltävinä ongelmina. (Lamberg & Kinnunen 2022, 170–171.)

Sosiaalisella uusintamisella viitataan ihmiselämää tuottaviin ja yhteisöjä ylläpitäviin toimintoihin, jotka ovat edellytyksenä yhteiskunnan toiminnalle (Elias & Rai 2019, 203). Sosiaalisen uusintamisen käsite tunnustaa kotitalouden keskeisen roolin hoivan ja huolenpidon tuottajana, mutta näkee sillä muutakin merkitystä, kuin työvoiman ylläpitämisen tai uudistamisen (Fraser 2016, 112–116). Sosiaalisen uusintamisen nykyymmärrys ulottuu lasten hoivan ja kasvatuksen ohella myös vanhusten hoivaan, kodin ulkopuolella tehtävään palkattuun hoivaan sekä näihin liittyviin tasa-arvon ja valtasuhteiden näkökohtiin (Fraser 2022, 31–32). Uusliberaali taloudellistunut yhteiskunnallinen ajattelu olettaa sosiaalista uusintamista olevan saatavilla rajattomasti ja ilmaiseksi, mikä ei pidä paikkansa (Fraser 2016, 99–101). Kuten ylikulutetut uusiutuvat luonnonvarat, myös sosiaalinen uusintaminen voi ehtyä (Elomäki & Ylöstalo 2020, 60–61).

Sosiaalisen uusintamisen näkökulman jäädessä taloudellisista lähtökohdista rakentuneen yhteiskunnallisen ymmärryksen ulkopuolelle, asettuvat hoivavastuun ja hoivavajeiden teemat taka-alalle myös julkisessa päätöksenteossa. Sosiaalisen uusintamisen kuormitus on näkymättömyydessään helppo ohittaa. (Brown 2017, 102–106; Fraser 2022, 31–32.) Sosiaalisen uusintamisen parissa tehtävä työ on kuitenkin yhteiskunnallisesti täysin välttämätöntä. Mikään ymmärryksen puutteen takia tai muutoin järjestelmällisesti sosiaalista uusintamista heikentävä yhteiskunta ei voi säilyä. Ensisijaisesti talouden näkökohtien varaan rakentuva ymmärrys johtaa vakaviin yhteiskunnallisiin sosiaalisen uusintamisen ongelmiin. (Fraser 2016, 99.)

Tässä tutkielmassa tarkastelen sosiaalista uusintamista suomalaisten kokemien työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kautta. Tilastollisia menetelmiä hyödyntämällä tavoittelen ymmärrystä siitä, mitkä sosiaalisen uusintamisen käsitteelliseen viitekehykseen kytkeytyvät tekijät liittyvät työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteisiin suomalaisessa väestössä. Erityistä mielenkiintoa kohdistan lapsiperheiden työssäkäyviin vanhempiin. Tutkielman aineistona on International Social Survey Programme (ISSP) -väestökyselyn perhettä, työtä ja sukupuolirooleja käsittelevä Suomen aineisto vuodelta 2022.

2 SOSIAALISEN UUSINTAMISEN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

Kapitalistisissa yhteiskunnissa huomio on kiinnittynyt taloudelliseen tuotantoon palkattoman työn ja hoivan kautta tapahtuvan sosiaalisen uusintamisen jäädessä taka-alalle (Fraser 2016, 116–117). Kapitalistista talousjärjestelmää tarkastellaankin usein lähinnä taloustieteellisestä näkökulmasta käsin ajatellen, että uudet sukupolvet ovat edellytys yhteiskunnassa tapahtuvalle taloudelliselle tuotannolle. Talouden näkökulmaan keskittyvässä kapitalistisessa ajattelumallissa kodeissa muodostuva, pitkäaikaisiin ja sukupolvien välisiin vuorovaikutuksellisiin suhteisiin perustuva sosiaalisen uusintamisen hoiva ja huolenpito jää huomioimatta. (Weiss 2021, 1–2; Fraser 2016, 101.) Onkin luontevaa, että yhteiskuntafilosofi Karl Marxin (1818–1883) kapitalismin kritiikkiin liittyvät yhteiskuntateoreettiset pohdinnat kytkeytyvät myös sosiaalityön tietoperustaan (Garrett 2018, 59).

2.1 Kapitalismin kritiikki sosiaalisen uusintamisen käsitteen taustalla

Sosiaalisen uusintamisen käsitteen juuret ulottuvat Marxin kapitalismin kritiikkiin (Weiss 2021, 1–2). Marxin mukaan kapitalismiin on sisäänrakennettuna ajatus ihmisyydestä työvoimana, ajan olemuksesta tuoton mahdollistajana tätä työvoimaa hyödyntämällä ja ihmisen tehtävästä aktiivisen elämänsä ajan myyjänä (Garrett 2018, 63). Marxin aikaisen kansantaloustieteellisen tulkinnan mukaan kansojen varallisuuden kasvun ajateltiin lisäävän kansalaisten hyvinvointia. Marx oli tästä toista mieltä ja ajatteli kapitalismin kehitymisestä seuraavan lähinnä yhteiskunnallista vieraantumista eli ihmisten etääntymistä luonnosta sekä ihmiselle luonnollisesta elämästä palkkatyön hyväksi. (Mäntysaari 2009, 87.) Marx oli huolissaan ihmisten hyvinvoinnista kapitalistisessa systeemissä kohdistuen huolensa erityisesti lapsiin sekä muihin hoivaa tarvitseviin (Garrett 2018, 70–75). Marx piti olennaisena sitä, että biologisten jälkeläisten synnyttämistä ja kasvattamista tulisi tarkastella myös yhteiskunnan luokkaistumisen ja tähän kytkeytyvien ongelmien näkökulmasta (Giménez 2018, 185).

Garretin mukaan Marxin ymmärryksessä kapitalistinen järjestelmä odottaa alempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien ihmisten olevan luotettavia työtä tekeviä kansalaisia. Marx tulkitsi kapitalismin olettaen, että työväenluokka myös uusintaa itseään synnyttämällä ja

kasvattamalla seuraavia sukupolvia tähän saman tehtävään ja rooliin. Marxin sosiaalisen uusintamisen tulkinnan mukaan lasten siis odotettiin kasvavan osaksi taloudellisen tuotannon koneistoa vanhempiensa elämään sosiaalistuen. Erityisen irvokkaaksi oletukseksi Marx tulkitsee sen, että lasten tulisi kasvaa ja kehittyä ilman ensisijaisen hoivaajansa luonnollista läsnäoloa palkkatyön viedessä aikuisten ajan. Marx tunnisti riskin siitä, että kapitalistisen yhteiskunnan koulutuksen, tapojen ja perinteiden piirissä kasvaneet saattaisivat pitää kapitalistista maailmanjärjestystä päivänseivänä luonnonlakina. (Garrett 2018, 70–75.) Fraser tulkitsee, että Marx katsoi kapitalistisen taloudellisen tuotannon liittyvän ensisijaisesti miessukupuoleen ja sosiaalisen uusintamisen taas naissukupuoleen. Tässä ymmärryksessä taloudellisen tuotannon ja sosiaalisen uusintamisen välille muodostui raja, joka erotti miessukupuoleen liittyvän taloudellisen tuotannon naissukupuoleen kytkeytyvästä lisääntymisestä ja hoivasta. (Fraser 2016, 101–103.)

Marxin kapitalismin kritiikkiä on kritisoitu ajan saatossa, ja kritiikki on perustunut pääosin Neuvostoliiton hajoamiseen sekä Berliinin muurin sortumiseen liittyviin tulkintoihin siitä, etteivät marxilaisuutta ihannoivat sosialistiset järjestelmät toimi käytännössä (Garrett 2018, 59). Lisäksi Marxia on kritisoitu siitä, ettei hän sortoa käsitellessään kiinnittänyt erityistä huomiota sukupuolen ja rodun kysymyksiin (Giménez 2018, 83). Taloustieteen Nobel-palkittu tutkija Amartya Sen on nostanut esille, että Marxin unohdetaan usein olleen valtakoneistojen ulkopuolinen Voltairen tai Rousseau'n kaltainen intellektuelli, jonka ajatuksia kytkettiin poliittiseen johtamiseen vasta hänen kuolemansa jälkeen (Vahabi 2021, 34–36).

Marxin kapitalismin kritiikkiä koskevien ajatusten on toisinaan ajateltu olevan jo aikansa eläneitä. Kapitalismi on kehittynyt ajan saatossa 1800-luvun kilpailukapitalismista 1900-luvun valtiojohtoiseen kapitalismiin ja siitä edelleen kohti nykyaikaista uusliberaalia taloudellistunutta kapitalismia (Fraser 2016, 116–117). Marxin esittämää kapitalismin kritiikkiä on arvosteltu sen osalta, ettei se kykenisi tavoittamaan nyky-yhteiskunnan monimutkaisuutta, muuttunutta luokkarakennetta ja digitalisoitumisen vaikutuksia. Toisaalta Marxin kapitalismia koskevien pohdintojen on todettu linkittyvän vielä tänä päivänä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja hyvinvoinnin ongelmiin, kuten uupumukseen ja ajankäytön haasteisiin. Kapitalismi on siis edelleen voimissaan

konkretisoiden tuhovoimaansa sosiaalisen uusintamisen ehtymisen sekä tuloerojen kasvun kautta. (Garrett 2018, 58–61; Fraser 2022, 31–32). Tämän päivän uusliberalistiselle kapitalismille leimallista ovat entistä monimutkaisemmat taloudellisen pääoman kasautumisen tavat, yhä häikäilemättömämmät tavat riistää resursseja, hyvinvoinnin heikkeneminen sekä epävarmojen ja -tyypillisten työsuhteiden aiheuttama turvattomuus (Garrett 2018, 74–75).

2.2 Sosiaalityö sosiaalisen uusintamisen tukirakenteena

Sosiaalityö syntyi modernisuuden alkuvaiheen kysymysten ympärille 1900-luvun alussa ja vakiinnutti asemansa yhteiskunnallisen työnjaon kehittymisen myötä. Modernisuutta kritisoineet postmodernit keskustelut asemoituivat sittemmin sosiaalityön tietopohjaan, mikä näkyi kriittisen ja radikaalin reflektion nousemisessa yhteiskunnallisten pohdintojen keskiöön. (Karvinen-Niinikoski 2009, 131–133.) Marxin yhteiskuntateoreettisten näkemysten voidaan katsoa innoittaneen erityisesti vallasta sekä sorrosta kiinnostuneiden ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta peräänkuuluttaneiden radikaalin sosiaalityön suuntauksen edustajia (Ranta-Tyrkkö 2012, 305; Askeland 2012, 145). Radikaalissa sosiaalityön orientaatioissa painotetaan yhteiskunnan rakenteita sosiaalisten ongelmien tulkinnessa, tunnistetaan sosiaalityön valtapositio, pidetään esillä yhteiskuntakritiikkiä ja tavoitellaan yhteiskunnallista muutosta (Mäntysaari 2009, 101–103). Rakenteiden painottamisen ohessa radikaali sosiaalityön lähestymistapa huomioi, että muutokset ymmärryksessä saavat aikaan muutoksia myös käytännössä (Askeland 2012, 145).

Rakenteista on nimensä mukaisesti kiinnostunut myös rakenteellisen sosiaalityön suuntaus, jonka juuret juontavat edellä kuvattuun radikaalin sosiaalityön orientaatioon. Grayn ja Webbin mukaan rakenteellisen sosiaalityön ymmärrys huomioi, että sosiaalisten ongelmien syynä on usein kapitalismiin kytkeytyviä rakenteellisia tekijöitä. Rakenteellinen sosiaalityö tuo sosiaalityön perinteisen asiakas- ja yksilökeskeisen katsantokannan rinnalle poliittistaloudellisen ja yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin keskittyvän lähestymistavan. (Gray & Webb 2013, 110.) Sosiaalityön kontekstissa rakenteiden on Pohjolan mukaan katsottu voivan tarkoittaa yksilöllisen käyttäytymisen rakenteita, diskursseja, yhteiskunnan makrorakenteita, syrjiviä instituutioita tai arjen rakenteita, kuten perhettä. Rakenteellisen

sosiaalityön tehtävän voidaan katsoa kytkeytyvän pyrkimykseen parantaa elinolosuhteita ja hyvinvointia vaikuttamalla yhteiskunnallisiin, poliittisiin ja ideologisiin suhteisiin. Rakenteellisen sosiaalityön lähtökohtana on, että sosiaalisen hyvinvoinnin muutokset ovat riippuvaisia resursseista ja vallan jakoon kytkeytyvistä seikoista. (Pohjola 2014, 19–30.)

Kapitalismin kritiikki ja siitä juurensa juontava sosiaalisen uusintamisen käsite voivatkin toimia tiedostamisen apuvälineinä sosiaalityön eri sektoreilla (Garrett 2018, 61–74; Weiss 2021, 11). Toisinaan sosiaalisen uusintamisen hoivasta ja huolenpidosta varmistuminen edellyttää sosiaalityöltä voimakastakin julkisen vallan käyttöä (Mänttari-van der Kuip 2023, 114–115). Sosiaalityön voikin ajatella olevan kapitalistisen järjestelmän tuottamien ongelmien asiantuntija ja tärkeä sosiaalisen uusintamisen tukirakenne.

2.3 Sosiaalisen uusintamisen käsitteen viimeaikainen ymmärrys

Edellä on kuvattu sosiaalisen uusintamisen käsitteen Marxin kapitalismin kritiikkiin kytkeytyvää alkuperää. Esille nousi, että sosiaalisen uusintamisen käsite muodostui jäsentämään kapitalistisen yhteiskunnan logiikan ja sen inhimillisten osatekijöiden välistä jännitteistä suhdetta. Tässä mielessä sosiaalisen uusintamisen käsite on säilyttänyt merkityksensä ja osoittautunut hedelmälliseksi myös tämän päivän yhteiskunnallisten vikalinjoiden ymmärtämiseksi (Weiss 2021, 1–2). Fraserin mukaan ajantasainen ymmärrys sosiaalisesta uusintamisesta kiinnittää huomiota siihen, miten yhteiskunnallinen taloudellistuminen vaikuttaa hoivaan, tasa-arvoon ja valtasuhteisiin. Sosiaalisen uusintamisen nyky-ymmärrys ulottuu uusien sukupolvien hoivan lisäksi myös vanhusten hoivaan, erilaisten yhteisöjen rakentamiseen ja näiden ylläpitämiseen sekä kodin ulkopuolella rahallista korvausta vastaan tehtävään hoivaan. (Fraser 2022, 31–32). Enää sosiaalisen uusintamisen ymmärrys ei jätä huomioimatta rotua ja luokkaa jäsentäessään hoivaan, tasa-arvoon ja valtaan liittyviä kysymyksiä (Dowling 2021, 18–19). Seuraavassa tarkastelen sosiaalista uusintamista hoivan, tasa-arvon ja valtasuhteiden ulottuvuuksista käsin.

2.3.1 Hoiva

Sosiaalisen uusintamisen ymmärryksen keskiössä on ihmisyyteen ja ihmisen elämäntapaan tiiviisti liittyvä hoivan tarve. Hoivalla tarkoitetaan fyysisten, psyykkisten ja älyllisten kykyjen käyttämistä elämän ja hyvinvoinnin edellytysten luomiseksi, ylläpitämiseksi sekä korjaamiseksi (Kuronen 2023, 160). Ihmisen selviytymiseen liittyvä hoivan tarve ajoittuu tyypillisimmin lapsuuteen, sairauteen tai vanhuuteen (Dowling 2021, 14). Hoivaa voidaan tuottaa monenlaisista lähtökohdista ja motiiveista käsin, kuten palkkatyössä ammatin perusteella tai palkattomasti moraalisen velvoitteen pohjalta (Kuronen 2023, 160). Lähisuhteissa tapahtuvasta hoivasta vastaavat tyypillisesti lasten huoltajat, iäkkäiden vanhempien aikuiset lapset sekä puolisoaan hoitavat ikäihmiset (Sihto & Hokkila 2023, 48).

Lasten hoivan laadun ja sen vaikutusten voidaan katsoa olevan yksi keskeinen sosiaalisen uusintamisen ulottuvuus. Brittiläisen psykiatri ja kehityspsykologi John Bowlbyn kehittämä kiintymyssuhdeteoria on laajasti tunnettu ja tärkeänä pidetty keino ymmärtää lapsen ja hänen ensisijaisen hoivaajansa välistä suhdetta sekä sen vaikutuksia (Garrett 2023, 588). Kiintymyssuhdeteorian mukaan erityisesti lapsen varhaiskehitystä säätelee turvallisuuden tarve ja pyrkimys pysytellä mahdollisimman lähellä hoivaajaansa (Sinkkonen 2004, 1866). Kiintymyssuhdeteoria luo siis kehyksen sen ymmärtämiseksi, että lapsi tarvitsee monipuolista ja vuorovaikutteista hoivaa sekä huolenpitoa turvalliselta aikuiselta. Ongelmaksi kiintymyssuhdeteoriaan perustuva ymmärrys muodostuu pohdittaessa sosiaalista uusintamista yhteiskunnassa, jossa jo pienen lapsen hoivaajan tulee pääsääntöisesti olla samanaikaisesti myös työmarkkinoiden käytettävissä (Garrett 2023, 600–601).

Lapsuuden ohessa toinen normatiiviseen elämäntapaan kytkettävissä oleva merkittävä hoivan ja huolenpidon vaihe on tyypillisesti vanhuus. Myös iästä riippumatta erilaisiin sairauksiin, vammoihin ja vammaisuuteen liittyy usein tarvetta hoivalle ja huolenpidolle. Honkasalon mukaan hoivan tarpeen voidaan sen juurisyistä riippumatta katsoa liittyvän inhimilliseen haavoittuvuuteen. Honkasalo korostaa, että hoiva on kohteestaan riippumatta tarkasteltavissa erillään hoidosta, jonka voidaan katsoa olevan tyypillisesti parantamiseen tähtäävää toimintaa. Toisaalta hoiva ja hoito voivat Honkasalon mukaan kietoutua yhteen

siten, ettei hoitoon liittyvää hoivaa ole tarkoituksenmukaista tarkastella erillään hoitamisesta. (Honkasalo 2022, 213–231.) Hoivan ja hoidon yhteen kietoutuminen saattaa kuitenkin haastaa erityisesti palkattoman hoivan kontekstissa huomioiden, että hoidolliset toimet kytkeytyvät usein lääke- tai hoitotieteelliseen osaamiseen. Myös elämänkulun loppupäähän sijoittuva kuolevan saattohoito ja kuoleman jälkeiset haudaukseen liittyvät prosessit voidaan katsoa hoivaksi (Kuronen 2023, 160, 172). Sosiaalisen uusintamisen hoivan ja huolenpidon tarpeen voi siis katsoa kattavan ihmisen koko elämänkulun, mutta vaihtelevan erilaisten elämän haavoittuvuuksien mukaan.

Fyysisen hoivan ja huolenpidon ohella ihmisyyteen kytkeytyy nähdyn ja kuulluksi tulemiseen liittyvä sosiaalisen tuen tarve. Van Aerschotin ja Krögerin mukaan sosiaalisella tuella tarkoitetaan mahdollisuutta sosiaaliselle kanssakäymiselle ja yhdessäololle. Hoivan ja huolenpidon saralla sosiaalinen tuki on tyypillisesti omaisten ja läheisten varassa, vaikka hoivaa ja huolenpitoa olisi muutoin saatavilla erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden muodossa. (Van Aerschot & Kröger 2023, 186.) Sosiaalisen uusintamisen hoiva ja huolenpito onkin moniulotteista fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin vastaamista.

2.3.2 Tasa-arvo

Hoivaan liittyy tyypillisesti mielikuvia hellyydestä ja tarpeisiin vastaamisesta, mutta siihen voi liittyä myös erilaisia vajeita. Toisinaan hoivan ja huolenpidon asetelma voi muotoutua esimerkiksi siten, että alaikäinen lapsi päätyy hoivaamaan vanhempansa. Ajatus lapsesta vanhempansa hoivaajana on ristiriidassa sen stereotypian kanssa, että lapset olisivat yksinomaan hoivan kohteita (Sihto & Hekkila 2023, 47). Joissakin perheissä isompien sisarusten oletetaan hoivaavan pienempiä sisarusiaan tai kantavan muita vastaavia lähtökohtaisesti vanhemmuuteen liittyviä vastuita. Mahdollista on myös, että lapsiperheiden kuormittavuus käy ylitsepääsemättömäksi aiheuttaen katumusta vanhemmaksi ryhtymisestä. Erilaiset vanhemmuuden kuormituksen kokemukset saattavat johtaa esimerkiksi vanhempain eroon ratkaisuna saada elämään enemmän omaa aikaa ja tilaa (Mustosmäki & Sihto 2023, 96–97). Perheiden heikot hoivan ja huolenpidon resurssit saattavat heikentää sosiaalista uusintamista ja asettaa lapsia eriarvoiseen asemaan.

Hoivan vajeet koskevat myös muita ihmisryhmiä, kuin lapsiperheitä. Van Aerschotin ja Krögerin mukaan hoivaköyhyydellä viitataan tilanteeseen, jossa ihmisellä on hoivan ja huolenpidon tarpeita, mutta ei pääsyä tarpeita vastaavan tuen ja hoivan palveluiden piiriin. Hoivaköyhyys voi liittyä tilanteisiin, joissa ihminen ei saa laisinkaan tarvitsemaansa apua tai tilanteisiin, joissa saatu hoiva ja huolenpito ei ole tarpeisiin nähden riittävää. Hoivaköyhyys erottelee ihmisiä hoivaa ja huolenpitoa saaviin ja niihin, jotka eivät sitä saa. (Van Aerschot & Kröger 2023, 178, 186.)

Edellä kuvattujen hoivan saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyvien näkökohtien ohella sosiaalisen uusintamisen tasa-arvokysymyksiä on perinteisesti tarkasteltu heteronormatiivisesti sukupuolittuneesta näkökulmasta käsin. Dowlingin mukaan 1970-luvulla kehitetty sosiaalisen uusintamisen feministinen analyysi alleviivasi naisten roolia palkattoman tai alipalkatun lisääntymis-, hoiva- ja kotityön tuottajina. Feministiaktivistit nostivat esille kodin työpaikkana, jossa äidit työskentelevät toisessa kuormittavassa tehtävässä palkkatyönsä ohessa. Dowling toteaa heidän tavoitteenaan olleen osoittaa, ettei kapitalismi sortanut ainoastaan palkkasuhteessa vaan myös sen ulkopuolella ja, että tämä sorron muoto kohdistui erityisesti naisiin. Dowlingin mukaan myös viimeaikaisen tutkimustiedon valossa naisille aiheutuu lasten hankkimisesta tulonmenetyksiä, joita on kutsuttu hoivarangaistukseksi (care penalty). Tämän rangaistuksen on ajateltu kohdistuvan suuremmassa määrin naisiin, sillä hoivarooleissa on edelleen tyypillisesti enemmän naisia kuin miehiä. (Dowling, 2021, 15–18.)

Palkallisen sosiaalisen uusintamisen hoivan ja huolenpidon saralla värillisiä ja kolonialisoituja on perinteisesti käytetty alistettuna siirtotyövoimana (Elomäki & Ylöstalo 2020, 55). Esimerkiksi Yhdysvalloissa matalapalkkaisilla hoivatyöntekijöillä on tyypillisesti maahanmuuttajatausta ja heidän järjestäytymisasteensa on matala (Karsio ym. 2023, 196). Hoiva-alalle tyypillisen matalan palkan ja epävarmojen työolojen yhteys siirtolaistaustaan on avainasemassa sen ymmärtämisessä, miten eriarvoistavin asetelmin kapitalistisissa yhteiskunnissa tuotetaan sosiaalisen uusintamisen palkattua hoivaa ja huolenpitoa (Dowling, 2021, 19–22). Tähän liittyy myös kyseenalainen keskustelu siitä, että erityisesti globaalin etelän naisten on nähty olevan globaalin pohjoisen alihyödynnettyä resurssia (Elomäki & Ylöstalo 2020, 54–55). Halvan työvoiman globaalista liikkuvuudesta seuraa, että

työntekijöiden omat lapset, iäkkäät vanhemmat ja muut apua tarvitsevat lähimmäiset saattavat jäädä ilman tarvitsemaansa hoivaa (Anttila 2016, 278–288). Etnisyys ja maahanmuutto ovat olennaisia sosiaalisen uusintamisen tasa-arvon ulottuvuuden teemoja sekä lokaalisti, että globaalisti katsottuna.

2.3.3 Valtasuhteet

Edellä esitetyt sosiaalisen uusintamisen tasa-arvonäkökohdat kuvaavat teemoja, joihin voitaisiin vaikuttaa poliittisessa päätöksenteossa. Poliittisella vallalla onkin merkittävä rooli sosiaalisen uusintamisen hoivan ja huolenpidon kentällä (Van Aerschot & Kröger 2023, 182). Taloutta painottavassa poliittisessa keskustelussa sosiaalisen uusintamisen teemat jäävät kuitenkin näkymättömiin ja tulevat helposti sivuutetuiksi (Brown 2017, 102–106; Fraser 2022, 31–32).

Sosiaalisen uusintamisen tehtävien heikko yhteiskunnallinen arvostus näyttäytyy poliittisesta päätöksenteosta sivuuttamisen ohella myös hoivaa ja huolenpitoa työkseen tekevien alisteisessa asemassa (Hallikas, Tölkö & Niska 2023 81–82). Sosiaalisen uusintamisen ammattitehtävissä palkkataso on tyypillisesti muita aloja alhaisempi. Näissä monesti naisvaltaisissa tehtävissä on usein myös haastavat työolot, mikä heijastuu sosiaalisen uusintamisen tehtäviä palkkatyökseen tekevien hyvinvointiin ja voimavaroihin toimia näissä tehtävissä myös palkallisen työajan ulkopuolella. (Dowling 2021, 15–16; Weiss 2021, 8.)

Dowling toteaa, että taloudellisesti hyvin toimeentulevat kotitaloudet voivat vapauttaa itsensä monista sosiaalisen uusintamisen tehtävistä ostamalla halutessaan sopivaksi katsomiaan palveluita. Tulotasolla voi siis vaikuttaa hoivan ja huolenpidon saavutettavuuteen ja saatavuuteen, mutta se vaikuttaa myös siihen, miten kotitaloudet osallistuvat sosiaaliseen uusintamiseen. (Dowling 2021, 14–15.)

Fraserin mukaan nykypäivän epävarmoihin työsuhteisiin perustuvassa ”keikkataloudessa” asumisen ja elämisen kuluista selviäminen edellyttää yhä useammalta kulutusluottoihin tai muuhun velkarahoitukseen turvautumista. Velkaantuminen aiheuttaa riippuvuussuhteita erilaisiin talouden instituutioihin, kuten pankkeihin ja muihin rahoituslaitoksiin. Fraser arvioi arjen pyörittämisen velkarahan varassa vaativan yhä suurempia rahavirtoja rahoituskulujen kattamiseksi ja vähentävän näin mahdollisuuksia käyttää aikaa sosiaalisen uusintamiseen hoivaan ja huolenpitoon. (Fraser 2016, 112–116.) Taloudellisten resurssien varaan rakentuvat sosiaalisen uusintamisen puitteet luovat, ylläpitävät ja uusintavat luokkayhteiskuntaa (Dowling 2021, 14–15; Weiss 2021, 8–9).

2.4 Suomalaisen yhteiskunnan ominaispiirteitä

Yhteiskunnan toimeliaisuutta kuvataan usein bruttokansantuotteen tunnusluvulla. Tilastokeskuksen kehittämispäällikkö Tuomas Rothoviuksen mukaan Suomessa bruttokansantuotteeseen lasketaan kaikki sellainen toiminta, joka tapahtuu Suomen talousalueella, luo tuloa ja tuottaa tavaroita tai palveluita. Bruttokansantuote sisältää myös esimerkiksi harmaan talouden, laittoman tuotannon ja tavaroita tuottavan vapaaehtoistyön. Sen sijaan esimerkiksi palkatonta hoiva- ja kotityötä ei Suomessa ei monen muun maan tapaan lasketa bruttokansantuotteeseen. (Rothovius 2018.) Tilastokeskus julkaisee kuitenkin tietoja suomalaisen kotitaloustuotannon arvosta kansantalouden tilinpitoa täydentävänä kokonaisuutena. Kotitaloustuotannon arvo -tilastossa esitettävä bruttoarvonlisäys kuvaa kotitalouksien omaan käyttöön tuottamien asumiseen, ruokaan, vaatetukseen, hoivaan, lemmikkeihin, matkoihin ja asiointiin liittyvien palveluiden sekä tavaroiden rahallista arvoa. Tutkielman tekohetkellä viimeisin julkisesti saatavilla oleva kotitaloustuotannon arvo -tilasto on vuodelta 2020. Sen mukaan kotitaloustuotannon bruttoarvonlisäys oli tuolloin 102,1 miljardia euroa. Bruttokansantuote oli vastaavana aikana 236,2 miljardia euroa. (Tilastokeskus: Kotitaloustuotannon arvo.) Palkaton kotitaloustuotanto on siis merkittävä suomalaisten ajankäyttöön vaikuttava arjen ulottuvuus ja sen voi katsoa heijastelevan osaltaan myös sosiaalisen uusintamisen numeerisesti mitattavaa yhteiskunnallista hyötyä.

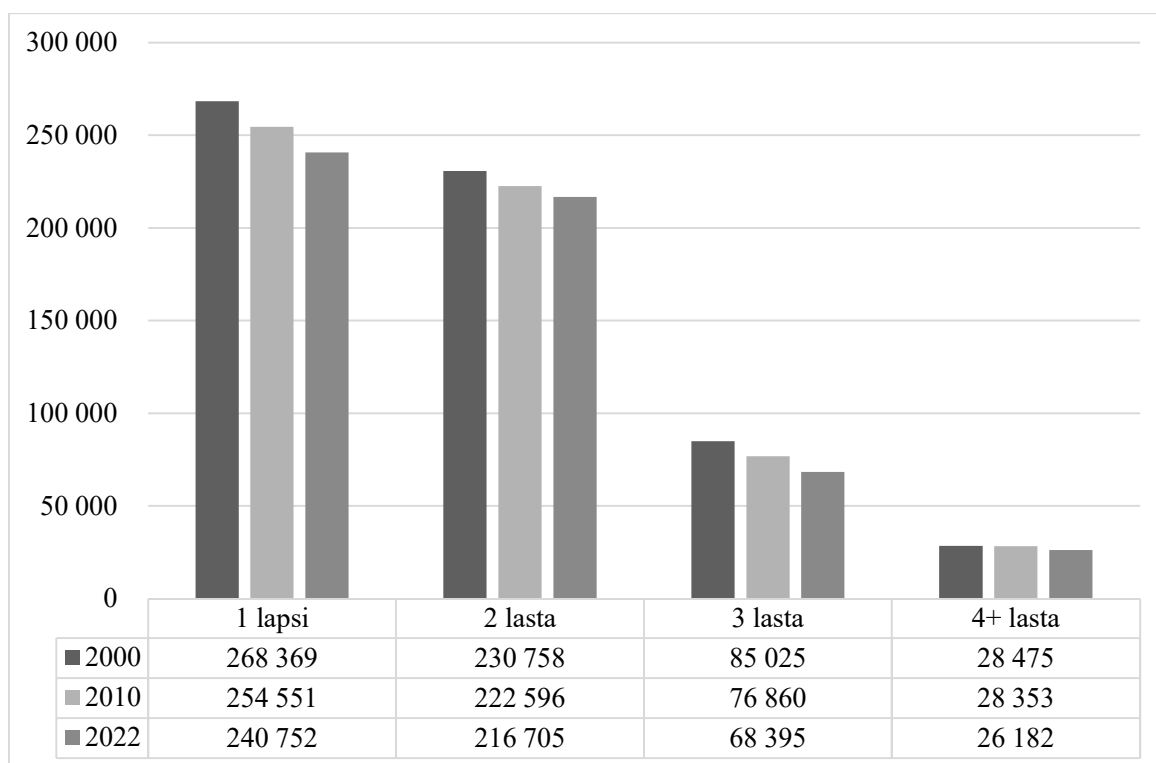
Suomalaisen hyvinvointivaltion peruseriaatteisiin on kuulunut ajatus siitä, että jokaisen saatavilla on tarvittava apu ja hoiva (Van Aerschot & Kröger 2023, 178). Karsion

kumppaneineen mukaan suomalaista hyvinvointivaltiota on perinteisesti pidetty hoivan ja huolenpidon suhteen erityislaatuisena esimerkiksi vahvan julkisen palvelutuotannon vuoksi. Viimeisten vuosikymmenten aikana hoivan ja huolenpidon julkista rahoitusta on kuitenkin supistettu ja julkisen sektorin ohella myös yksityisen sektorin hoivan ja kotityön palvelut ovat saaneet jalansijaa Suomalaisessa yhteiskunnassa. (Karsio ym. 2023, 196.)

Hyvinvointivaltioita rapauttavat julkisen talouden supistamisen tavoitteet ovat osa globaalilla tasolla tapahtuvaa taloussuhteiden uudelleenjärjestymistä (Elomäki & Ylöstalo 2020, 55). Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan yksityisen sektorin mukaan tulo perinteisesti julkisen sektorin tuottamien palveluiden kentälle näkyy Suomessa esimerkiksi siten, että yritykset ovat alkaneet tuoda Suomeen hoiva-alan työntekijöitä matalapalkkaisista maista. Toisaalta myös julkisen sektorin toimijat ovat alkaneet pohtia keinoja tuoda Suomeen lisää hoiva-alan työvoimaa ulkomailta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 27.3.2023.)

Edellä kuvatun ohessa suomalaista sosiaalisen uusintamisen tilaa ja näkymiä kuvaa, että Suomessa on Pohjoismaiden alhaisin syntyvyys (THL 25.3.2024). Syntyvyyden alenemisesta ja lapsiperheiden vähentymisestä huolimatta lapsiperheissä eli vuonna 2022 noin 1,5 miljoonaa henkilöä ($2,71 \cdot 552\,034$) eli noin 27 % suomalaisista (1,5/5,6) (Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, perheet 2022).

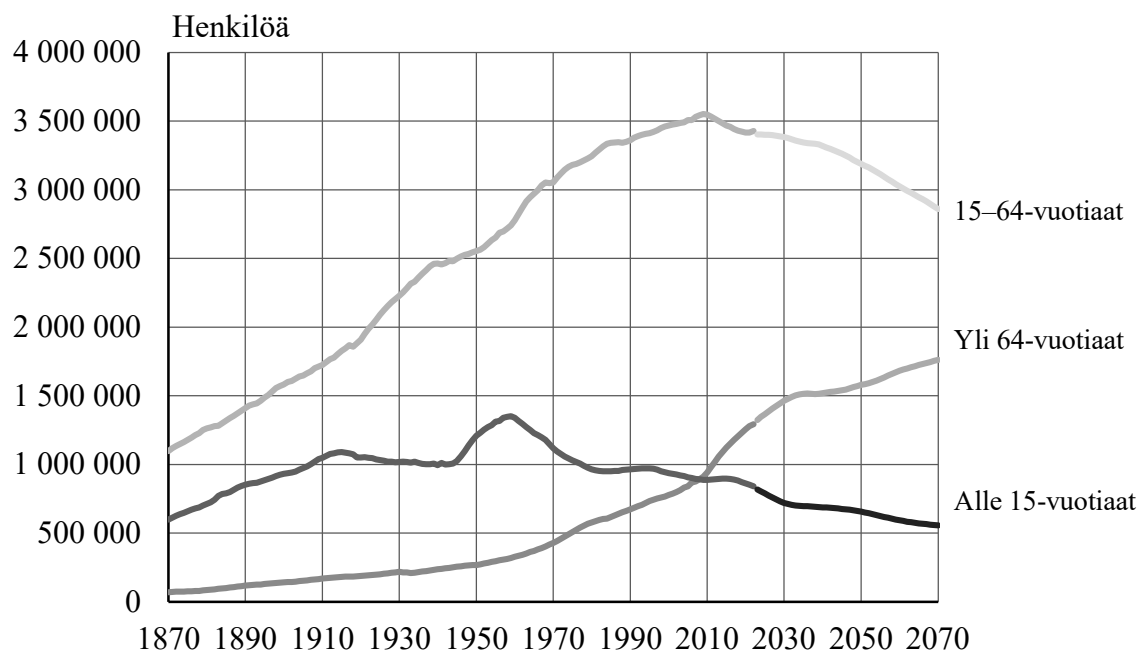
Elokuussa 2022 Suomessa astui voimaan perhevapaiden tasaisempaan jakautumiseen vanhempien kesken tähtäävä perhevapaauudistus. Kelan mukaan kyseisen uudistuksen odotetaan vaikuttavan perhevapaiden käyttöön pitkällä aikavälillä. Kelan vuoden 2023 lopulla tekemän arvion mukaan suurin osa isistä oli uudistuksen jälkeen luovuttanut vanhempainvapaapäiviä toiselle vanhemmalle. Kelan mukaan vain noin kymmenesosa perheistä oli jakanut vapaat tasan vanhempien kesken. (Kela 25.10.2023.)

Kuvio 1. Suomalaisen lapsiperheiden määrä ja lapsilukumäärä 2000, 2010 ja 2022
(Tilastokeskus: väestö ja yhteiskunta, lapsiperheet 2022)

Kuviossa 1 on esitetty tietoja suomalaisten lapsiperheiden määrän kehityksestä vuosina 2000, 2010 ja 2022. Kuviossa 1 ilmi käyvän mukaisesti lapsiperheiden määrä on vähentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2010 ja edelleen 2022 kussakin lasten lukumäärän kategoriassa. Kuviossa 1 ilmi käyvän mukaisesti vuonna 2022 suomalaisissa lapsiperheissä oli lapsia tyypillisimmin yksi tai kaksi. Kolmen tai neljän ja sitä useamman lapsen perheet olivat selvästi harvinaisempia. Kuvion 1 tiedoista on havaittavissa myös, että lapsiperheiden määrä on tarkasteluvuosien aikana laskenut kaikissa lapsilukumäärien kategorioissa.

Syntyvyyden alenemisen ohessa suomalaista sosiaalisen uusintamisen tilaa kuvaa myös se, että Suomessa on Pohjoismaiden iäkkäimmät ja sairaimmat vanhukset (Van Aerschot & Kröger 2023, 178). Kuviossa 2 on esitetty Tilastokeskuksen kuvaaja Suomen väestörakenteesta ja -ennusteesta.

Kuvio 2. Suomen väestörakenne ja väestöennuste 2022 (Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, 2022 väestörakenne ja -ennuste)

Kuvion 2 mukaan alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on laskenut 1960-luvulta lähtien ja yli 64-vuotiaiden osuus suomalaisista on kasvanut koko väestömittauksen historian ajan ollen mittaushetkellä ennätysellisen korkea. Kuviosta 2 käy ilmi myös, että yli 64-vuotiaiden osuuden väestöstä odotetaan kasvavan ja alle 15-vuotiaiden osuuden laskevan myös jatkossa koko väestön määrän vähetessä samanaikaisesti. Nämä tiedot heijastelevat sitä, että suomalaisessa väestössä sosiaaliseen uusintamiseen kytkeytyvä hoiva kohdistuu kasvavassa määrin ikäihmisiin.

Van Aerschotin ja Krögerin mukaan suomalaiselle ikäihmisten hoivalle on tyypillistä kotona asumisen ja kotona tapahtuvan hoivan korostaminen. Laitoshoitoa on tarjolla enää vain harvoille. Suomalainen vanhusväestö turvautuukin yhä useammin yksityisiin maksullisiin hoivapalvelujen tuottajiin sekä omaisilta saatavaan palkattomaan apuun. Suomessa vuosien saatossa tapahtunut vanhuspalveluiden myöntämisen kriteerien kiristyminen, palvelujen heikentyminen ja työvoimapula korostavat tarvetta läheisten, omaisten ja vapaaehtoisten toimesta tapahtuvalle hoivalle ja huolenpidolle. (Van Aerschot & Kröger 2023, 178–179, 189.) Suomalaista sosiaalista uusintamista vaikuttaa haastavan ristiriita sen osalta, että yhä

pienempiä väestömääriä edustavien uusien sukupolvien oletetaan ottavan yhä suurempi vastuu edellisten väestömääriltään suurten sukupolvien hoivasta ja huolenpidosta.

Suomessa julkinen sektori tukee sekä hoivan ja kotityön yksityistä ulkoistamista, että sen tuottamista kotitalouden omin voimin. Hoivan ja kotityön yksityistä ulkoistamista tuetaan verotuksen kotitalousvähennyksen avulla (Verohallinto, kotitalousvähennys). Pienten lasten hoivaa tuetaan erilaisten lasten hoidon tukien muodossa (Kela, lastenhoidon tuet). Vamman tai sairauden aiheuttamaa hoivan tarvetta tuetaan vammaistukien avulla (Kela, vammaistuet). Alentuneesta toimintakyvystä, sairaudesta, vammasta tai muusta vastaavasta syystä aiheutuvaa kotona tapahtuvaa omaishoivaa tuetaan omaishoidon tuen kautta (Sosiaali- ja terveysministeriö, omaishoito). Omaishoivassa on kyse vapaaehtoisen palkattoman työn ja palkallisen työn rajamailla tehtävästä hoivatyöstä (Honkasalo 2022, 219). Omaishoiva poikkeaa palkallisesta hoiva- ja hoitotyöstä sitovuudellaan (Tikkanen 2022, 142–143). Suomalainen hoivan ja huolenpidon yhteiskunnallisen taloudellisen tuen järjestelmä antaa osaltaan toivoa siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on haasteista huolimatta ainakin jonkinasteista tahtoa tunnustaa sosiaalisen uusintamisen palkattoman hoiva- ja kotityön merkityksellisyys.

3 TUTKIMUSASETELMA

Sosiaalisen uusintamisen käsitteen ymmärrys mahdollistaa työn ja perheen yhteensovittamisen haasteiden tarkastelun yksilöä ja perhettä laajempaa kapitalistisen yhteiskunnan rakenteellista taustaa vasten. Tässä tutkielmassa sosiaalista uusintamista tarkastellaan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen kautta. Tässä luvussa käydään läpi tutkielman tutkimuskysymykset, perehdytään tutkimuksen aineistoon, esitellään tutkimuksessa käytetyt mittarit ja analyysimenetelmät sekä pohditaan tutkimuksen eettisiä näkökohtia.

3.1 Tutkimuskysymys

Tutkielman tausta-ajatuksena on, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet heikentävät sosiaalista uusintamista. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa näitä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen liittyviä tekijöitä. Tämän tavoitteen perusteella on muodostettu seuraavat tutkimuskysymykset:

- Missä määrin suomalaiset kokevat työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita perhetilanne ja sukupuoli huomioiden?
- Mitkä perhe- ja yksilökohtaiset tekijät liittyvät työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen lapsiperheissä?

3.2 Aineiston hankinta ja kuvaus

Tutkielman aineistona käytetään International Social Survey Programme (ISSP) -väestökyselyn aineisto. ISSP on globaali yhteiskuntatieteellinen vertailututkimusohjelma, jossa tehdään kansainvälisesti integroitua vuosittaista aineistonkeruuta hankkeen osallistujamaissa. Ohjelma on eri tutkijatahojen keskinäinen ja itse kustantama yhteenliittymä. ISSP-aineiston kerääminen on aloitettu vuonna 1985 ja Suomi on liittynyt mukaan aineistokeruuseen vuonna 2000. Aineistojen arkistoinnista vastaa Saksan tietoarkisto GESIS, jossa säilytetään aineistojen koodikirjoja ja kyselylomakkeita. ISSP:n suomalaisiin jäseniin kuuluvat Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tilastokeskuksen haastattelu- ja tutkimuspalvelut -yksikkö ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. (ISSP, Melin & Borg, 2023.)

Tutkielman aineistona on ISSP:n Suomen aineisto FSD3756 ISSP 2022, jonka tarkastelun kohteena olivat perhe, työ ja sukupuoliroolit ja jonka laatimisessa oli ISSP:n lisäksi mukana sosiologian professori Harri Melin ja politiikan tutkimuksen dosentti Sami Borg. Kyseessä on kvantitatiivinen poikkileikkausaineisto, joka koostuu suomalaisilta kerätystä kyselystä. Kyselyn vastaajat poimittiin väestötietokannasta systemaattisella satunnaisotannalla ja kysely toteutettiin itsetäytettävällä strukturoidulla paperi- tai verkkolomakkeella. Kyselyn otoskoon 3100 henkilöstä kyselyyn vastasi 1250 henkilöä ja sen vastausprosentiksi muodostui 40,3 %. (ISSP ym. 2023.) Aineisto on hankittu opinnäytetyön laatimista varten maksutta Yhteiskuntatieteellisestä tietokannasta.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan erilaisia väittämiä liittyen työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen, perhe- ja työrooleihin sekä lasten vaikutuksiin vanhempiensa elämässä. Lisäksi kyselyssä selvitettiin perhevapaiden ja läheisten hoivan järjestämistä sekä kysyttiin perheen ajankäyttöön, perhe- ja kasvatustavoihin sekä ihmissuhteisiin liittyviä kysymyksiä. (ISSP ym. 2023.)

Valitsin kyseisen aineiston, sillä se kattaa sosiaalisen uusintamisen käsitteen näkökulmasta katsottuna mielenkiintoisia muuttujia. Käsitykseni mukaan kyseessä on asianmukaisin menetelmin kerätty sekä vastausprosentin perusteella arvioituna luotettava aineisto. Tutkimuskysymysten kannalta relevantin valmiin aineiston ollessa jo olemassa en nähnyt järkeväksi toteuttaa erillistä aineiston keruuta tätä tutkielmaa varten. En tunnistanut rajoitteita aineiston käyttämiseksi sosiaalityön tutkimuksen kontekstissa.

3.3 Tutkimuksessa käytetyt mittarit

Aloitin aineistoon perehtymisen lukemalla ISSP 2022: perhe, työ ja sukupuoliroolit V: Suomen aineisto -tutkimuksen suomenkielisen kyselylomakkeen. Tämän jälkeen perehdyin aineiston 121 muuttajaan Yhteiskuntatieteellisen tietokannan verkkosivuilta, jossa kunkin aineiston muuttujan osalta on esitetty kysymystekstit, tunnusluvut sekä mahdolliset frekvenssit (ISSP ym. 2023). Tarkastelin kyselylomaketta lukiessa ja muuttujia läpikäydessä kutakin aineiston muuttujaa pyrkien tunnistamaan aineistosta tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja muuttujia. Tunnistin aineistosta 28 työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen

ja sosiaalisen uusintamisen käsitteen näkökulmasta katsottuna mielenkiintoista muuttujaa, jotka kytkeytyivät 17:ään kyselylomakkeen kysymykseen. Tarkemman muuttujien tarkastelun mahdollistamiseksi vein aineiston SPSS-ohjelmistoon ja ajoin valituista muuttujista frekvenssi- ja prosenttijakaumia. Tässä yhteydessä totesin, että aineiston muuttujat mahdollistavat vastausten etsimisen tutkimuskysymyksiin, mutta edellyttävän muuttujamuunnosten tekemistä mielekkäiden tilastollisten tarkastelujen toteuttamiseksi. Haasteeksi vaikutti muodostuvan mielenkiintoisten muuttujien runsaus ja tutkimuksen käsitteelliseen viitekehykseen soveltuvien muuttujien rajaaminen laajasta aineistosta. Muuttujien valinnan tein lopulta kiinnittäen huomiota sosiaalisen uusintamisen käsitteen hoivan, tasa-arvon ja valtasuhteiden ulottuvuuksiin. Rajasin muuttujien lukumäärää siten, että se on sopiva valittuja tilastollisia analyysimenetelmiä ajatellen. Valitsin tutkimukseen seuraavat muuttujat ja tein niille muuttujamuunnoksia seuraavasti:

1) Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen osalta koetut haasteet: Kuinka usein sinulle on tapahtunut seuraavia asioita viimeksi kuluneiden 3 kuukauden aikana? Useita kertoja viikossa, Useita kertoja kuukaudessa, Kerran pari, Ei koskaan ja Ei koske minua / En käy töissä. Muodostin summamuuttuja seuraavista muuttujista:

- k42a: Olen ollut töistä tullessani niin väsynyt, etten ole jaksanut tehdä välttämättömiä kotitöitä.
- k42b: On ollut vaikeaa täyttää kaikkia perheeseen liittyviä velvollisuuksia, koska olen viettänyt töissä niin paljon aikaa.
- k42c: Olen ollut töihin mennessäni liian väsynyt työskennelläkseni hyvin, koska olen ollut uupunut kotitöiden vuoksi.
- k42d: Minulla on ollut vaikeuksia keskittyä työhön perheeseen liittyvien velvollisuuksien vuoksi.

Ennen summamuuttujan muodostamista koodasin muuttujien arvon ”Ei koske minua / en käy töissä” puuttuvaksi ja tutkitin muuttujien reliabiliteettikerroin saaden Cronbachin alfan arvoksi 0,755. Totesin Cronbachin alfan olevan korkea ($\alpha > 0,7$) sisällytettäessä summamuuttujaan jokainen välin k42a–k42d muuttujista, mutta laskevan, mikäli kaikkia kysymysmittarin muuttujia ei huomioitaisi summamuuttujaa muodostettaessa. Totesin summamuuttujan tarkastelevan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita sekä työssä että yksityiselämässä jaksamisen näkökulmista ja totesin tämän soveltuvan arjen kokonaiskuormittuneisuuden kokemuksen tarkasteluun pelkän työssäjaksamisen

tarkastelun sijaan. Mielekkään ristiintaulukoinnin mahdollistamiseksi muunsin summamuuttujan vielä kaksiluokkaiseksi kuvaamaan havaintoja arjessa koettujen haasteiden esiintymistä (Useita kertoja viikossa, Useita kertoja kuukaudessa ja Kerran tai pari) tai kokemusta siitä, ettei haasteita ole ollut (Ei koskaan).

2) Alaikäisten lasten lukumäärä (lapsiperhemuuttuja): Itsesi mukaan laskien, kuinka moni kotitaloutesi jäsenistä on 7–17-vuotiaita (k62c) ja 6-vuotiaita tai sitä nuorempia (k62d)? Muodostin näistä kaksi uutta muuttujaa, joista toisessa huomioidaan relevantiksi lasten lukumääräksi myös 0 eli se, ettei lapsia ole ja toisessa huomioidaan vain nollaa suuremmat muuttujan arvot, mikä mahdollistaa tarkastelun kohdistamisen vain lapsiperheisiin. Lapsiperhemuuttujasta tein jakauman tarkastelun perusteella (98,9 % vastanneista enintään 3 lasta) kolmiluokkainen siten, että sen luokat ovat 1 lapsi, 2 lasta ja 3 lasta tai enemmän. Lapsettomat vastaajat huomioivasta muuttujasta tein kaksiluokkaisen siten, että sen toisessa luokassa lasten lukumäärä on nolla ja toisessa luokassa 1 tai enemmän.

3) Huoltajuuden jakautuminen: Ajattele omia lapsiasi. Kumpi on osallistunut enemmän heidän kasvatukseensa - sinä vai puoliso? Vaihtoehdot: Ei koske minua (0), Minä osallistun paljon enemmän (1), Minä osallistun jonkin verran enemmän (2), Minä ja puolisoni osallistumme yhtä paljon (3), Puolisoni osallistuu jonkin verran enemmän (4), Puolisoni osallistuu paljon enemmän (5), Olen yksinhuoltajavanhempi (6), En osaa sanoa (88). Näistä muodostin uuden muuttujan ja luokittelin sen. Koodasin arvon 88 puuttuvaksi, arvo 6 muodostaa luokan On yksinhuoltaja ja loput arvot luokan Ei ole yksinhuoltaja.

4) Sukupuoli: Oletko... Vaihtoehdot: Mies, Nainen? Kyselylomakkeella ei ollut muita vaihtoehtoja sukupuolen merkitsemisen osalta.

5) Etnisyys: Missä maassa isäsi syntyi (k66a)? Missä maassa äitisi syntyi (k66b)? Vaihtoehdot: Suomi ja Muu maa, mikä (avoin tila vastaamiselle)? Maakohtainen koodaus SPSS-aineistoon tehty Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston toimesta avointen vastausten osalta käyttämällä M49-maaluokitusta (ISSP ym. 2023). Muodostin näistä uuden muuttujan ja luokittelin tämän luokkiin Vastaajan molemmat vanhemmat syntyneet Suomessa, Toinen vastaajan vanhemmista syntynyt muualla, kuin Suomessa ja Molemmat vastaajan vanhemmista syntyneet muualla kuin Suomessa.

6) Asuinalue: Asutko... (k67) Vaihtoehdot: Suuren kaupungin keskustassa (1), Suuren kaupungin lähiössä tai esikaupunkialueella (2), Muussa kaupungissa (3), Kylässä tai taajamassa maaseudulla (4) ja Haja-asutusalueella maaseudulla (5). Luokittelin muuttujan kahteen luokkaan siten, että arvot 1–3 muodostavat luokan Kaupunki ja 4–5 luokan Maaseutu.

7) Ammattiasema: Oletko/olitko... (ammattiasema) (k7) Vaihtoehdot: Palkansaaaja (1), Yrittäjä, ei muita työntekijöitä (2), Yrittäjä, jolla 1–9 työntekijää (3), Yrittäjä, jolla 10 työntekijää tai enemmän (4) ja Työssä oman perheen yrityksessä (5). Luokittelin muuttujan kahteen luokkaan siten, että arvo 1 muodostaa luokan Palkansaaaja ja 2–5 luokan Yrittäjä tai työssä oman perheen yrityksessä.

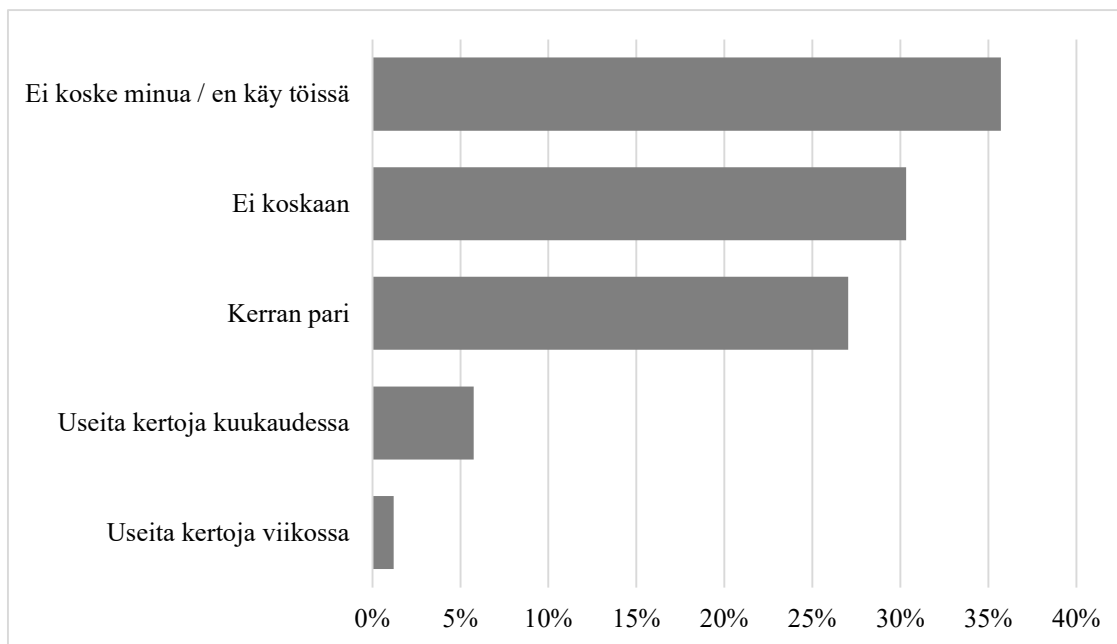
8) Esimiesasema: Toimitko esimiehenä eli onko/oliko sinulla työssäsi alaisia? (k8) Vaihtoehdot: Kyllä ja Ei.

9) Kokemus vaikeudesta kattaa pakolliset menot kotitalouden tuloilla: Kuinka vaikeaa tai helppoa kotitaloudellesi on kattaa tavanomaiset pakolliset menot kotitalouden kokonaistuloilla? Ota huomioon kotitalouden kaikkien jäsenten kaikki tulonlähteet. (k50a) Vaihtoehdot: Hyvin vaikeaa (1), Melko vaikeaa (2), Ei helppoa eikä vaikeaa (3), Melko helppoa (4), Hyvin helppoa (5) ja En osaa sanoa (88). Muuttujan arvon ”En osaa sanoa” koodasin puuttuvaksi ja uudelleen luokittelin muuttujan kolmeen luokkaan siten, että arvot 1–2 muodostavat luokan Vaikeaa, arvo 3 luokan Ei helppoa eikä vaikeaa ja arvot 4–5 Helppoa.

10) Arvio omasta yhteiskuntaluokasta: Yhteiskunnassamme on erilaisia luokkia. Toiset yhteiskuntaluokat sijoittuvat ylemmäksi ja toiset alemmaksi. Mihin sijoittaisit itsesi seuraavalla yhteiskunnallista asemaa kuvaavalla asteikolla, jossa 10 kuvaa sijoittumista ylimpään ja 1 sijoittumista alimpaan luokkaan? Luokittelin muuttujan kolmeen luokkaan siten, että arvot 1–3 muodostavat luokan Alimmat luokat, arvot 4–7 luokan Keskivälin luokat ja arvot 8–10 luokan Ylimmät luokat.

Kuten kuviosta 3 käy ilmi, on kyselyyn vastanneista 35,7 %:a (n=446) todennut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen kysymysten olevan vastaajalle epärelevantteja. Kyselyn vaihtoehdon ”Ei koske minua / en käy töissä” valinneiden suhteellisen suuri osuus aineistossa on loogista huomioden, että kyselyyn vastanneista vain 57,2 % (n=715) ilmoitti

olleen kyselyhetkellä ansiotyössä palkansaajana, yrittäjänä tai työssä oman perheen yrityksessä).

Kuvio 3. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen jakautuminen (n=1250)

Kuviosta 3 ilmi käyvän mukaisesti vastaajista 34,0 % (n=425) oli kokenut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita edellisen kolmen kuukauden aikana, kun taas 30,3 % (n=379) vastaajista ei ollut vastaavalla ajanjaksolla kokenut lainkaan näitä haasteita. Vastaajista 27 % (n=338) koki haasteita olleen kerran tai pari edellisen kolmen kuukauden aikana ja 7 % (n=87) koki haasteita olleen useita kertoja kuukaudessa tai tätä useammin. Yhteensä 52,9 % (n=425) eli hieman yli puolet työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet elämäntilanteessaan relevantiksi arvioineista vastaajista oli kokenut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen tyypillisesti ainakin jonkin verran haastavaksi.

Kyselyyn vastanneista 43,2 % (n=540) oli miehiä ja 56,8 % (n=710) naisia. Kyselyyn vastanneiden perhetilanteen osalta nousi esille, että 73,8 %:lla (n=912) työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen haasteita kartoittaneisiin kysymyksiin vastanneista ei ollut alle 18-vuotiaita lapsia. Miehistä 44,4 %:lla (n=144) ja naisista 55,6 %:lla (n=180) oli kyselyn aikana alle 18-vuotiaita lapsia. Tyypillisin vastaajakohtainen lasten lukumäärä oli yksi (10,8 %, n=133) tai kaksi (10,3 %, n=129). Kolme lasta oli 3,8 %:lla (n=48) kyselyyn vastanneista ja vain 1,3 %:lla vastaajista oli neljä lasta tai enemmän (n=14). Lapsiperheellisten suhteellisen vähäinen osuus aineistossa on loogista huomioiden, että

kyselyyn vastanneista esimerkiksi 23,5 % (n=294) oli eläkkeellä ja 16,1 % (n=144) oli ilmoittanut olevansa vastaushetkellä vielä koululainen tai opiskelija.

3.4 Analyysimenetelmät

Tilastollisen analyysin avulla tavoittelin tässä tutkielmassa ymmärrystä siitä, millaisia näkökulmia työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden tarkastelun kautta nousee esille tutkimuksen sosiaalisen uusintamisen käsitteellinen viitekehys huomioiden. En siis odottanut tilastollisen analyysin selittävän tyhjentävästi tarkastelun kohteena ollutta monisyistä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemisen ilmiötä. Tutkimuksessa hyödynsin tilastollisen analyysin menetelmistä ristiintaulukointia ja sen elaboraatiota sekä moniluokitteluanalyysiä (Multiple Classification Analysis, MCA). Tilastollisen analyysin aloitin tarkastelemalla aineistoa ristiintaulukointien ja elaboraation avulla sen hahmottamiseksi, miten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen jakautui sukupuolen ja perhetilanteen kautta tarkasteltuna. Tämän jälkeen keskityin tarkastelemaan perheellisten vastaajien työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden liittymistä selittäviin muuttujiin moniluokitteluanalyysin keinoin. Tämän tutkimuksen analyysivalinnat tein huomioiden, että menetelmävalintoja tehtäessä on mielekästä kiinnittää huomioita tutkimuskysymykseen liittyvien tekijöiden ohessa myös siihen, että tutkimusmenetelmät ovat mahdollisimman yksinkertaisia (Silén 2021, 47). Tilastolliset analyysit suoritin IBM SPSS Statistics -ohjelmistolla (versio 28).

Tilastollisissa analyysissa tilastollista merkitsevyyttä tarkastellaan testisuureen avulla. Testisuureen osoittaessa tilastollista merkitsevyyttä, voidaan havainto tulkita käytetyn aineiston osalta systemaattiseksi sen sijaan, että sen katsottaisiin johtuvan sattumasta. Tilastolliseen merkitsevyyteen viitataan tyypillisesti p-arvon käsitteellä. P-arvo osoittaa onko tutkittavien ilmiöiden välillä tilastollista yhteyttä. P-arvon osalta käytetään tyypillisesti kolmea eri merkitsevyystasoa, jotka ovat erittäin merkitsevä ($p < 0,001$), merkitsevä ($p < 0,01$) ja melkein merkitsevä ($p < 0,05$). (Metsämuuronen 2006, 431–434) Tutkimusta tehtäessä huomioitiin, ettei p-arvoa tulkittaisi liian yksioikoisesti. P-arvon odotetaan usein kertovan jotain ilmiöstä, jota sen avulla tutkitaan, mutta todellisuudessa p-arvo tuottaa tietoa

vain tarkastelun kohteena olevasta datasta. Wassersteinin ja Lazarin mukaan tieteellisiä johtopäätöksiä tai suosituksia erinäisen päätöksenteon tueksi ei tulisi missään tilanteissa tehdä vain p-arvon kynnsarvojen tarkastelun pohjalta. P-arvo ei mittaa vaikutuksia ja siten esimerkiksi johtopäätös siitä, että erittäin merkitseväksi asettuva p-arvo viittaisi suuren vaikutuksen olemassaoloon ei pidä paikkansa. Tilastollisen päättelyn ei tulisi koskaan typistyä vain p-arvon tai minkään muunkaan yksittäisen testisuureen tarkasteluun. (Wasserstein & Lazar 2016, 131–132.)

Ristiintaulukointi on hyvin tyypillinen sosiaalitieteissä käytetty yksinkertainen analyysimenetelmä, joka mahdollistaa muuttujien yhteyksien tarkastelun havainnollisesti ja selkeästi. Toisin kuin useimmat tilastomenetelmät, ristiintaulukointi soveltuu parhaiten luokittelu- tai järjestysasteikollisille muuttujille. Ristiintaulukoinnin avulla voidaan tutkia muuttujien jakautumista ja muuttujien välisiä riippuvuuksia. Riippuvuuksia tarkasteltaessa tutkitaan sitä, eroaako selitettävän muuttujan jakauma selittävän muuttujan eri luokissa. (Besen-Cassino ym. 2023, 346.) Ristiintaulukoinnin avulla tapahtuva erilaisten vastaajaryhmien erittely sopii hyvin yhteiskuntatieteelliseen hahmotustyyliin (Silén 2021, 48). Ristiintaulukoinnin elaboraatiolla tarkoitetaan tarkastelua, jossa ristiintaulukoinnin tuloksia pyritään tarkentamaan tuomalla analyysiin mukaan lisätekijöitä. Elaboration avulla häivytetään kolmannen tekijän vaikutus alkuperäisten muuttujien havaitusta yhteydestä, mitä kutsutaan myös kolmannen tekijän vakioimiseksi. Elaboratio on näennäisesti helppo toimenpide, mutta se vaatii tutkijalta riittävää ilmiön, teorian ja empirian tuntemusta. Elaboration on tuonut sosiaalitieteelliseen tutkimukseen sosiologi Paul Lazarsfeld, jonka mukaan teorian ja empiirisen tutkimuksen välillä tarvitaan vuoropuhelua. (Jokivuori & Hietala 2014, 14–16; Silén 2021, 49.) Kyselytutkimuksen kehittäjänäkin tunnettu Lazarsfeld korosti, että sosiaalista todellisuutta tulisi tarkastella tieteen keinoin vähän kerrallaan vakiointia hyödyntäen ja tätä kautta yhä syvempiä kerroksia tavoitellen (Jerabek 2001, 235). Tilastollisena testinä hyödynnän ristiintaulukoinneissa khiin neliö -testiä voidakseni arvioida muuttujien välisten yhteyksien tilastollista merkitsevyyttä. Khiin neliö -testissä oletuksena on, että kussakin muuttujien ristiintaulukoinnissa syntyvässä ryhmässä (solussa) on riittävästi havaintoja (Metsämuuronen 2006, 928). Totesin Khiin neliö -testin soveltuvan tarkasteluun, sillä yhdenkään solun odotettu frekvenssi ei jää alle viiden ja tehtyjen muuttujamuunnosten myötä pienimmät odotetut frekvenssit ylittävät selvästi sallitun minimiarvon 1.

Varianssi- ja regressioanalyysit ovat eniten käytettyjä tilastomenetelmiä erityisesti käyttäytymistieteiden saralla (Nummenmaa 2009, 309). Varianssianalyysi on tilastollinen menetelmä, jonka avulla tutkitaan usean eri ryhmän keskiarvojen eroavaisuutta (Metsämuuronen 2006, 742–744). Regressioanalyysi taas sopii menetelmäksi, kun halutaan selittää aineiston muuttujaa toisilla aineiston muuttujilla (Silén 2021, 53). Regressioanalyysissä keskeistä on korrelaatioiden tarkastelu (Nummenmaa 2009, 315–316). Sekä varianssianalyysiin, että regressioanalyysiin liittyy useita oletuksia, joista poikkeaminen vaikuttaa analyysin tulosten luotettavuuteen (Nummenmaa 2009, 315–316; Metsämuuronen 2006, 742–744). Moniluokitteluanalyysi (MCA) on varianssi- ja regressioanalyysin piirteitä sisältävä monimuuttujamenetelmä (Silén 2021, 56). Se on yhden jatkuvan muuttujan vaihtelun tarkasteluun soveltuva analyysimenetelmä, jonka avulla voidaan huomioida useita eri taustamuuttujia. Moniluokitteluanalyysi perustuu varianssianalyysin tapaan ryhmäkeskiarvojen tarkasteluun ja tuottaa regressioanalyysin tapaan elaboraatiota. Moniluokitteluanalyysi tuo näkyväksi ryhmäkeskiarvojen poikkeamisen yleiskeskivärtä ja lisäksi se tuottaa muuttujien välisiä yhteyksiä selittävät eta ja beta -kerroimet. Eta-kerroin kuvaa kunkin taustamuuttujan yhteyttä selitettävään muuttujaan ennen muiden muuttujien vakiointia. Beta-kerroin taas mahdollistaa yksittäisten muuttujien suhteellisen selityskyvyn vertailun muuttujien vakioinnin jälkeen. Menetelmänä moniluokitteluanalyysi on siinä mielessä vakaa, ettei se ole kovin herkkä erinäisille varianssi- ja regressioanalyysin mukaisille aineiston oletuksista poikkeamisille. (Jokivuori & Hietala 2014, 110–112.)

Tämän tutkielman kontekstissa moniluokitteluanalyysin robustisuus osoittautui keskeiseksi kyseisen menetelmän valintaa puoltaneeksi seikaksi, sillä en tahtonut muodostaa tutkimusasetelmaa ensisijaisesti käytettävän tilastollisen analyysimenetelmän ehdoilla. Tätä moniluokitteluanalyysin vahvuutta tulkitsin menetelmän valinnassa laajasti. Toisin sanoen, en tässä tutkimuksessa hyödyntänyt moniluokitteluanalyysiä tilastomatematisesti ja metodologisesti täydellisen aukottomin perustein vaan enemmän tutkielman yhteiskuntatieteellistä lähestymistapaa painottaen. Muuttujien totesin olevan enintään järjestysasteikollisia ja esimerkiksi tutkielman kannalta keskeisen selitettävän muuttujan parametristen testien oletusten (Metsämuuronen 2006, 744) vastaisesti jakaumaltaan vino eikä siten muokattavissa normaalijakautuneeksi muuttujamuunnoksen avulla. Jakauman vinous ei ole tavatonta, mutta usein tällaisissa tilanteissa päädytään hyödyntämään

epäparametrisia testejä. (Nummenmaa 2009, 273–274.) Epäparametriset testit perustuvat muuttujan arvojen sijaan järjestyslukuihin. Niissä ei siis käytetä esimerkiksi keskiarvoa, hajontaa tai muuta vastaavaa parametria vaan tarkastelu tapahtuu järjestyslukujen pohjalta. (Nummenmaa 2009, 154.) Epäparametrisen tarkastelun totesin olevan tämän tutkimuksen kontekstiin sopimaton huomioiden tutkimusasetelman monimuuttujaisuus ja siitä seuraava epäparametrisen testauksen tulkinnanvaraisuus. Tutkimusmenetelmän valinnassa tein siis tietoisin poikkeaman parametrinen tarkastelun tilastomatematisista oletuksista huomioiden tutkimuksen yhteiskuntatieteellinen konteksti. Parametrisen analyysimenetelmän katsoin tuottavan tilastomatematisesti arvioituna puutteellisista lähtökohdistaan huolimatta tietoa, joka on tämän yhteiskuntatieteellistä lähestymistapaa painottavan kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteita vastaavaa.

3.5 Tutkimuksen eettisyydestä

Tutkimuksen luotettavuutta, uskottavuutta ja eettistä hyväksyttävyyttä ajatellen on olennaista, että tutkimuskohteen oikeudet ja asema otetaan huomioon asianmukaisesti. Ihmisen ollessa tutkimuksen kohteena on olennaista ottaa huomioon tutkittavan suostumus, ihmisarvon loukkaamattomuus sekä tutkittavalle koituvat riskit ja haitat suhteessa tutkimuksesta saatavaan hyötyyn. Tutkimussuunnitelma ja tutkittavalle annettava tiedote tai suostumuslomake ovat avain tutkimuksen eettiseen arviointiin. (Launis 2007, 28–29.) Tässä tutkimuksessa hyödynsin valmista Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston aineistoa, joten aineiston keräämiseen liittyvät kysymykset oli pohdittu jo ennen tämän tutkimuksen käynnistymistä. Kyseessä on tilastodata, josta ei käy ilmi henkilötason tietoja eivätkä vastaajat ole tunnistettavissa aineistosta. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston mukaan osa aineiston datasta on tunnisteellisuussyistä luokiteltu uudelleen jo ennen aineiston laittamista ladattavaksi Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston internet-sivuille (Tietoarkisto). Aineiston latauksen yhteydessä sitouduin hyödyntämään aineistoa ainoastaan opinnäytetyössä sekä käsittelemään aineistoa asianmukaisesti tietoturvanäkökohdat huomioiden.

Tutkimuksen raportoinnissa olen pyrkinyt avoimuuteen sekä tutkimuksen aineiston, menetelmien, että tulosten suhteen. Olen pyrkinyt tuomaan esille myös tutkimuksen ja sen yleistettävyyden kannalta epäedullisia seikkoja. Tutkimuksen käsittäessä tilastollista

päättelyä, olen arvioinut tutkimuksen eettisyyttä myös mittauksen reliabiliteetin ja validiteetin osalta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta eli käytettävän mittarin kykyä ilmaista samasta ilmiöstä samat mittaustulokset toistettaessa (Nummenmaa 2009, 346, 351). Tutkimukseni keskeiseen tarkastelun kohteeseen eli työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettujen haasteiden ilmenemiseen liittyy luonnollisesti mahdollisuus siihen, että esimerkiksi vastaajan kyselyhetken mieliala on saattanut vaikuttaa kyseisen aihealueen vastauksiin ja tätä kautta mittauksen reliabiliteettiin. Tähän mittarin reliabiliteetin haasteeseen olen pyrkinyt vastaamaan muodostamalla mielekkään summamuuttujan, tutkimalla sen Cronbachin alfan tunnusluvun sekä kohdistamalla tarkastelun vain niihin vastaajiin, jotka ovat maininneet kyseisten kysymysten olevan omassa elämäntilanteessaan relevantteja.

Validiteetti ilmaisee, tutkitaanko tutkimukseen valituilla mittareilla niitä asioita, joita on tarkoitus mitata. Mittarin validiteetti liittyy olennaisesti siihen, miten tutkimuksen keskeiset käsitteet on operationalisoitu eli muotoiltu mitattavaan muotoon. (M Nummenmaa 2009, 361.) Olen operationalisoinut sosiaalisen uusintamisen käsitettä sen ymmärryksen pohjalta, joka minulla on tutkimusta tehdessäni ollut sen viitekehyksestä ja suomalaisesta yhteiskunnasta. Olen ymmärtänyt mittaamista suunnitellessani, että tutkimuksessa käytettyä valmista kyselyaineistoa ei ole laadittu tämän tutkimuksen käsitteellisessä viitekehyksessä ja tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen mittarit olen muodostanut sosiaalisen uusintamisen käsitteen ymmärryksen pohjalta huomioiden tarkastelun suomalaisen kontekstin ja yhteiskuntatieteellisen lähtökohdan. Tutkimuksessa käytettyjen mittareiden operationalisointia ja reliabiliteetin tarkastelua on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.3.

Myös tutkimusmetodin valinnalla on vaikutusta siihen, millaiset eettiset pulmat ovat mahdollisia tutkimusta tehtäessä (Ahola 2007, 47). Tässä tutkimuksessa olen hyödyntänyt moniluokitteluanalyysin menetelmää tilastollisessa tarkastelussa huolimatta siitä, ettei tätä valintaa voida perustella aukottomasti tilastomatematisesta näkökulmasta. Moniluokittelumenetelmän valintaa on perusteltu tarkemmin kohdassa 3.4.

4 TYÖN JA YKSITYISELÄMÄN YHTEENSOVITTAMISEN KOETTU HAASTAVUUS

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia. Tulosten läpikäynti aloitetaan luvussa 4.1 perehtymällä siihen, miten sosiaalisen uusintamisen teorian kapitalismin kritiikkiin kytkeytyvä oletus työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavuudesta näyttäytyy sukupuolen ja perhetilanteen kautta tarkasteltuna tutkimuksen aineistossa. Tulosten läpikäyntiä jatketaan luvussa 4.2 kiinnittäen huomiota siihen, mitkä tekijät liittyvät lapsiperheissä todennäköisyyteen kokea työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita.

4.1 Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemisen tarkastelu sukupuolen ja perhetilanteen kautta

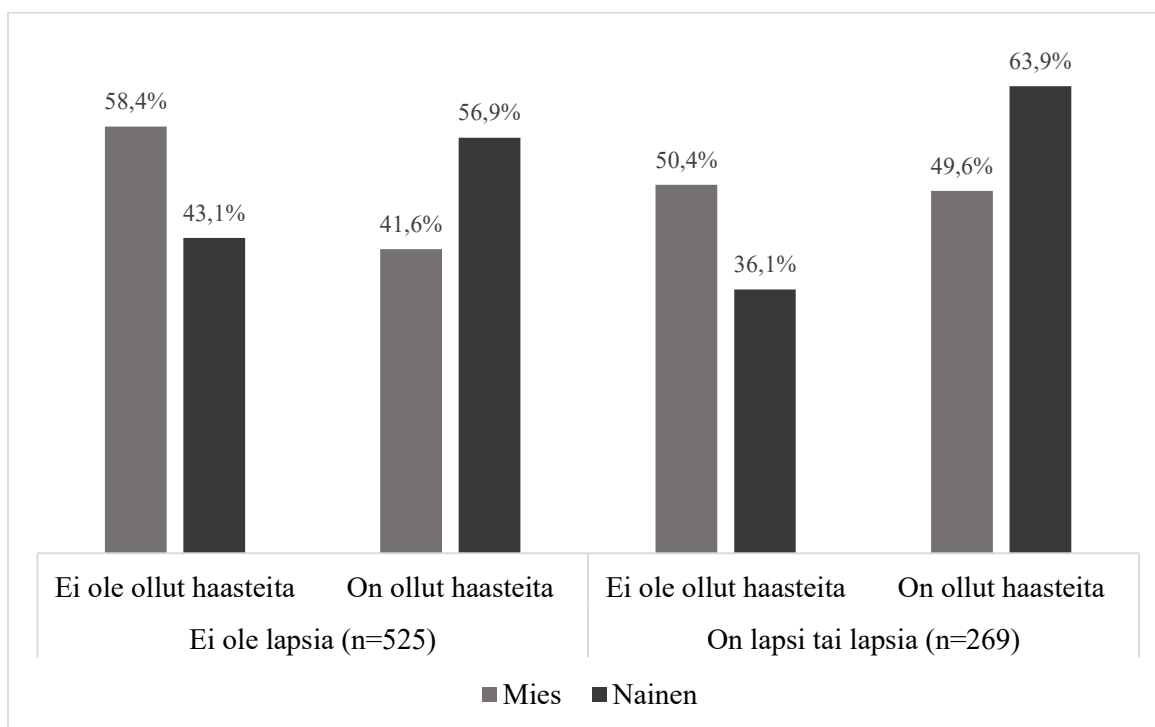
Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli tutkia missä määrin suomalaiset kokevat työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita perhetilanne ja sukupuoli huomioiden. Tässä yhteydessä käytettiin aineiston analysointimenetelmänä ristiintaulukointia ja elaboraatiota. Kuten edellä aineiston esittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, kyselyn suurehkosta vastaajamäärästä huolimatta tutkimuksen kannalta mielenkiintoiset tarkastelun kohteet koostuivat osittain varsin vähäisestä määrästä tilastoyksiköitä. Jotta tästä ei aiheutunut haittaa ristiintaulukointien validiteettia ajatellen, hyödynnettiin tilastollisissa testeissä soveltuvien osin muuttujien kaksiluokkaisia muuttujamuunnoksia. Suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa on tyypillistä, että lasten vanhemmat ovat työelämässä sukupuolesta riippumatta (Lammi-Taskula & Närvi 2022, 133). Näin ollen valittiin tarkastella perhetilanteen yhteyttä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettuun haasteisiin aluksi erillään sukupuolimuuttujan tarkastelusta.

Vertailtaessa lapsiperheellisten ja muiden kyselyyn vastanneiden kokemuksia työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisesta havaittiin, että lapsiperheellisistä vastaajista 57,2 % ja muista kyselyyn vastanneista 50,3 % oli kokenut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita. Nämä prosenttiosuudet kuvastavat, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet olivat hieman yleisempiä lapsiperheellisten keskuudessa verrattuna muihin vastaajiin. Pearsonin khiin neliön testin mukaan lapsiperheellisten ja muiden vastaajien välinen ero työn ja yksityiselämän

yhteensovittamisen osalta ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä ($df = 1$, $X^2(2) = 3,459$; $p = 0,063$). Tästä voidaan päätellä, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen oli yhtä lailla tuttua sekä perheellisille, että perheettömille vastaajille.

Käytyä läpi perhetilanteen yhteyttä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettuihin haasteisiin otettiin vastaavalla tavalla vertailtavaksi sukupuolten välisen eron työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa koettujen haasteiden osalta. Vielä tässä vaiheessa tarkastelua ei kohdistettu vain lapsiperheellisiin. Tässä vertailussa kävi ilmi, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita oli kokenut 44,8 % miehistä ja naisista 59,2 %. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita ei sen sijaan ollut kokenut 55,2 % miehistä ja 40,8 % naisista. Näiden prosenttiosuuksien tarkastelu osoitti, että kyselyyn vastanneiden keskuudessa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemuksia oli ollut enemmän naisilla kuin miehillä. Ero miesten ja naisten kokemusten osalta osoittautui Pearsonin khiin neliön testin perusteella tilastollisesti merkitseväksi ($df = 1$, $X^2(2) = 16,622$; $p < 0,001$). Tästä voidaan tulkita, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen oli yleisempää naisten kuin miesten keskuudessa.

Edellä on käyty läpi työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettujen haasteiden kokemisen jakautumista kahden toisistaan erillisen tilastollisen tarkastelun avulla. Ensin työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettujen haasteiden yleisyyttä tarkasteltiin vertaamalla keskenään lapsiperheellisiä ja muita vastaajia. Tämän jälkeen vastaava vertailu suoritettiin naisten ja miesten osalta. Näissä tarkasteluissa nousi esille, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koetut haasteet olivat yhtä yleisiä lapsiperheellisten kuin muiden vastaajien keskuudessa ja, että naiset olivat kokeneet näitä haasteita miehiä enemmän. Sosiaalisen uusintamisen käsitteeseen liittyy oletus hoivan sukupuolittuneisuudesta. Tämän oletuksen kannalta oli relevanttia, että sekä lapsiperheellisyyttä ja sukupuolta tarkasteltiin samanaikaisesti työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen osalta koettujen haasteiden esiintymisen kanssa. Näin ollen seuraavaksi tarkasteltiin sitä, miten lapsiperheellisyyden huomioiminen tarkastelussa vaikutti sukupuolten väliseen eroon työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisessa. Toisin sanoen, edellä kuvattua sukupuolen sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen koettujen haasteiden ristiintaulukointia elaboroitiin lapsiperhemuuttujalla. Tällä tavoin muodostetun ristiintaulukoinnin tulokset on esitetty kuviossa 4.

Kuvio 4. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen jakautuminen sukupuolittain lapsiperheellisyyden mukaan (n=794)

Kuten kuvion 4 kuvaajasta käy ilmi, että lapsiperheellisistä naisista noin kaksi kolmasosaa ja miehistä keskimäärin puolet oli kokenut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita. Lapsiperheettömistä naisista hieman yli puolet ja miehistä alle puolet oli kokenut haasteita työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa. Kuviosta on nähtävissä, että naisten kokemukset työn ja yksityiselämän haasteista olivat yleisempiä kuin miesten riippumatta perhetilanteesta, yleisimpiä haasteiden kokemukset olivat perheellisillä naisilla ja vähäisimpiä lapsiperheettömillä miehillä. Pearsonin khiin neliön testiin liittyväksi p-arvoksi muodostui tässä asetelmassa lapsettomien kohdalla $< 0,001$ ($df = 1$, $X^2(2) = 11,995$) ja lapsiperheellisten kohdalla $0,018$ ($df = 1$, $X^2(2) = 5,582$). Testin tulokset tukevat osaltaan päätelmää siitä, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita kokeneiden ja niitä kokemattomien välillä oli sukupuolieroja ja, että nämä erot olivat tilastollisesti merkitseviä perhetilanteesta riippumatta.

Taulukko 1. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita kokeneiden prosenttiosuudet ja ristiintaulukointien tunnusluvut lapsiperhe- ja sukupuolimuuttajien suhteen

Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita kokeneiden osuudet (%)			
Muuttuja	Pearsonin khiin neliön testi		
Lapsiperhemuuttaja	Ei ole lapsia	On lapsia	
	50,3 % (n=264)	57,2 % (n=154)	df = 1, $X^2(2) = 3,459$; p = 0,063
Sukupuoli	Mies	Nainen	
	44,8 % (n=159)	59,2 % (n=266)	df = 1, $X^2(2) = 16,622$; p < 0,001***
Elaboraatio	Mies	Nainen	
Ei ole lapsia	41,6 % (n=94)	56,9 % (n=170)	df = 1, $X^2(2) = 11,995$; < 0,001***
On lapsia	49,6 % (n=62)	63,9 % (n=92)	df = 1, $X^2(2) = 5,582$; p = 0,018*

* = p ≤ 0,05, ** = p ≤ 0,01, *** = p ≤ 0,001

Edellä kuvattujen tarkastelujen yhteenveto on esitetty edellä taulukossa 1. Tarkasteluissa nousi esille, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet koskivat tyypillisesti naisia perhetilanteesta riippumatta. Toisaalta esille nousi, että enemmistössä lapsiperheistä sekä miehet että naiset olivat kokeneet varsin yleisesti työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita. Edellä kuvattu tarkastelu tuottaa ymmärrystä siitä, että työn ja lasten kasvattamiseen liittyvän hoivan yhteensovittamisen haasteet ovat jokseenkin yleisiä suomalaisissa lapsiperheissä. Edellä kuvatut tulokset puhuvat sen puolesta, että sosiaalisen uusintamisen käsitteen oletus hoivan sukupuolittuneisuudesta on ainakin jossain määrin totta myös Suomessa.

Edellä esitetty tarkastelu ei kuitenkaan huomioi sosiaalisen uusintamisen käsitteeseen kytkeytyviä muita hoivan, tasa-arvon ja vallan ilmentymiä. Tämä ja tutkimuksen kysymyksenasettelu huomioiden aineistoa oli tarpeen tarkastella edellä esitettyä moniulotteisemmasta asetelmasta käsin ja tarkastelua oli tarkoituksenmukaista rajata vain lapsiperheisiin. Seuraavassa luvussa siirrytäänkin tutkimuksen toiseen tutkimuskysymyksen pariin tarkastelemaan mitkä tekijät liittyvät todennäköisyyteen kokea haasteita työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa lapsiperheissä.

4.2 Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavuutta selittävät tekijät lapsiperheissä

Edellisessä luvussa todettiin, että kokemukset työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteista olivat aineistossa melko yleisiä perhetilanteesta riippumatta. Erityisesti kyselyyn vastanneiden naisten todettiin kokeneen haasteita työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa, mutta myös miesten todettiin kokeneen vastaavia haasteita erityisesti lapsiperheissä. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli tutkia mitkä perhe- ja yksilökohtaiset tekijät liittyvät työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen. Katse kohdistettiin kyselyn vastaajiin, jotka olivat katsoneet työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden koskevan omaa elämäntilannettaan ja, jotka lisäksi olivat todenneet olevansa vähintään yhden alle 18-vuotiaan lapsen vanhempia. Toista tutkimuskysymystä lähestyttiin moniluokitteluanalyysin (MCA) keinoin. Kuten edellä kohdassa 3.4 on tuotu ilmi, moniluokitteluanalyysin avulla oli mahdollista tarkastella, miten työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa koetut haasteet olivat yhteydessä useaan eri taustamuuttuun taustatekijöihin.

Selittäviksi muuttujiksi valitsin taulukosta 2 ilmi käyvät alaikäisten lasten lukumäärän, huoltajuuden jakautumisen, etnisyyden, asuinalueen, ammattiaseman, esihenkilöaseman, kokemuksen vaikeudesta kattaa pakolliset menot kotitalouden tuloilla ja arvion omasta yhteiskuntaluokasta. Tein muuttujien valinnan huomioiden, että ne kuvastaisivat mahdollisimman kattavasti sosiaalisen uusintamisen hoivaa, tasa-arvoa ja valtasuhteita painottavaa ymmärrystä suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa.

Taulukko 2. Moniluokitteluanalyysissä käytettyjen muuttujien luokittelu ja koodaus

Muuttujan nimi	Koodaus
<i>Selitettävä muuttuja:</i>	
Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen osalta koetut haasteet (viim. 3kk)	1 = Useita kertoja viikossa 2 = Useita kertoja kuukaudessa 3 = Kerran pari 4 = Ei koskaan
<i>Selittävät muuttujat:</i>	
Alaikäisten lasten lukumäärä	1, 2, 3 tai enemmän
Huoltajuuden jakautuminen	0 = Ei ole yksinhuoltaja 1 = On yksinhuoltaja
Etnisyys	0 = Vastaajan molemmat vanhemmat syntyneet Suomessa 1 = Toinen vastaajan vanhemmista syntynyt muualla, kuin Suomessa 2 = Molemmat vastaajan vanhemmista syntyneet muualla, kuin Suomessa
Asuinalue	1 = Kaupunki 2 = Maaseutu
Ammattiasema	1 = Palkansaaja 2 = Yrittäjä tai työssä oman perheen yrityksessä
Esihenkilöasema	1 = Kyllä, 2 = Ei
Kokemus vaikeudesta kattaa pakolliset menot kotitalouden tuloilla	1 = Vaikeaa 2 = Ei helppoa eikä vaikeaa 3 = Helppoa
Arvio omasta yhteiskuntaluokasta (1-10 asteikolla, jossa 1 on alin)	1 = Alimmat luokat (1-3) 2 = Keskivälin luokat (4-7) 3 = Ylimmät luokat (8-10)

Taulukossa 2 on esitetty moniluokitteluanalyysin selitettävä ja selittävät muuttujat sekä näiden koodaukset. Selitettävän muuttujan edellä ensimmäisen tutkimuskysymyksen yhteydessä käytetystä kaksiluokkaisesta koodauksesta ei olisi voinut laskea luotettavasti keskiarvoa, joten sen osalta päädyttiin hyödyntämään tarkastelussa kyseisen muuttujan neliluokkaista koodausta.

Moniluokitteluanalyysin tulokset on esitetty taulukossa 3. Taulukkoon 3 on sisällytetty moniluokitteluanalyysin beta-kertoimiin liittyvät vakioidut keskiarvot, näiden poikkeamat selitettävän muuttujan keskiarvosta, beta-kertoimet, mahdolliset tilastolliset merkitsevyydet ja havaintojen lukumäärät. Taulukossa esitetyt vakioidut keskiarvot kuvaavat tilannetta, jossa muiden muuttujien vaikutukset tarkasteltavaan muuttujaan on kontrolloitu. Moniluokitteluanalyysin SPSS-tulosteissa on mukana myös vakioimattomat eta-kertoimiin liittyvät keskiarvot, jotka kuvaavat ryhmäkeskiarvoja tarkastelun lähtötilanteessa. Moniluokitteluanalyysin vakioimattomat keskiarvot ja eta-kertoimet on esitetty liitteessä 1.

Taulukko 3. Moniluokitteluanalyysin vakioitujen keskiarvojen vertailu ($R^2 = 0,174$)

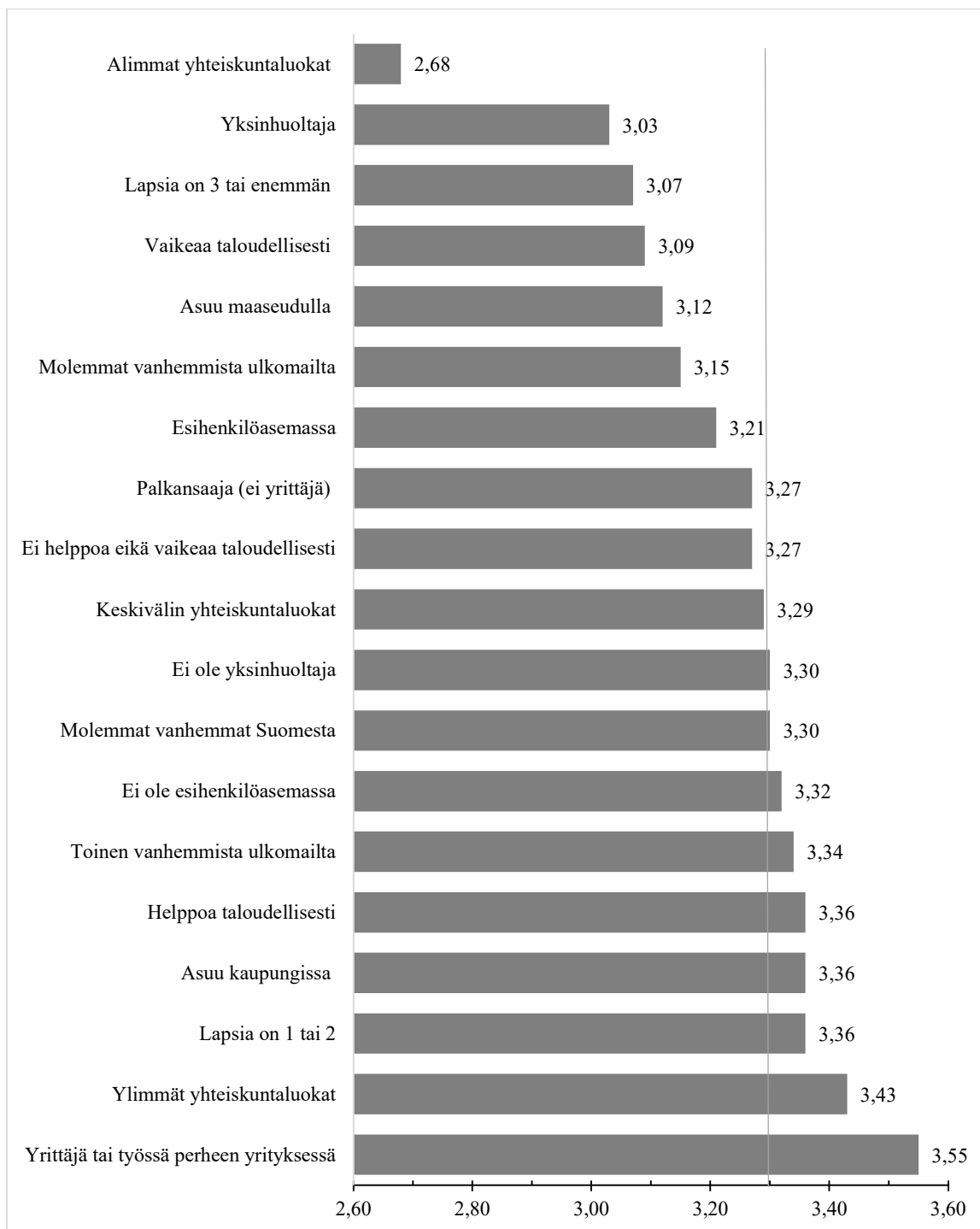
Alaikäisten lasten lukumäärä	ka.	poik.	n	
1	3,36	0,06	97	$\beta=0,156^*$
2	3,36	0,06	98	
3 tai enemmän	3,07	-0,23	53	
Huoltajuuden jakautuminen	ka.	poik.	n	
Ei ole yksinhuoltaja	3,30	0,00	245	$\beta=0,040$
On yksinhuoltaja	3,03	-0,27	3	
Etnisyys	ka.	poik.	n	
Molemmat vanhemmat Suomesta	3,30	0,00	228	$\beta=0,044$
Toinen vanhemmista ulkomailta	3,34	0,04	9	
Molemmat vanhemmista ulkomailta	3,15	-0,15	11	
Asuinalue	ka.	poik.	n	
Kaupunki	3,36	0,06	182	$\beta=0,141^*$
Maaseutu	3,12	-0,18	66	
Ammattiasema	ka.	poik.	n	
Palkansaaja	3,27	-0,03	224	$\beta=0,109$
Yrittäjä tai työssä perheen yrityksessä	3,55	0,25	24	
Esihenkilöasema	ka.	poik.	n	
On esihenkilöasemassa	3,21	-0,09	51	$\beta=0,061$
Ei ole esihenkilöasemassa	3,32	0,02	197	
Kokemus vaikeudesta selvitä kotitalouden pakollisista kuluista	ka.	poik.	n	
Vaikeaa	3,09	-0,21	41	$\beta=0,131$
Ei helppoa eikä vaikeaa	3,27	-0,03	56	
Helppoa	3,36	0,06	151	
Arvio omasta yhteiskuntaluokasta	ka.	poik.	n	
Alimmat luokat (1-3)	2,68	-0,62	15	$\beta=0,226^{**}$
Keskivälin luokat (4-7)	3,29	-0,01	153	
Ylimmät luokat (8-10)	3,43	0,13	80	

Haasteita työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa
 ka. = 3,30 (n = 248)

* = $p \leq 0,05$, ** = $p \leq 0,01$, *** = $p \leq 0,001$

Taulukossa 3 esitetty moniluokittelumalli osoitti selittävän 17,4 % työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen yleisyydestä. Alhainen selitysosuus saattaa kuvata sitä, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita selittää myös esimerkiksi moni erilaisiin ryhmittelyihin kytkeytymätön vastaajakohtainen henkilökohtainen tekijä. Beta-arvoja tarkastelemalla mallista nousee kuitenkin esille, että vastaajan arvio omasta yhteiskuntaluokastaan ennusti parhaiten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen yleisyyttä lineaarisella yhteydellä ($\beta = 0,226$).

Tämä jälkeen parhaiten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen esiintymistä ennustivat alaikäisten lasten lukumäärä ($\beta = 0,156$) ja asuinalue ($\beta = 0,141$). Taulukosta 3 ilmi käyvistä keskiarvoista on havaittavissa, että mallin ryhmäkeskiarvot asettuvat melko lähelle selitettävän muuttujan keskiarvoa. Selitettävän muuttujan keskiarvon 3,30 voidaan katsoa kuvaavan tilannetta, jossa vastaajilla oli ollut työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa haasteita enintään kerran tai pari vastaushetkeä edeltäneen kolmen kuukauden aikana eli jokseenkin vähäisessä määrin. Suurin negatiivinen poikkeama (-0,62) selitettävän muuttujan keskiarvoon muodostui vastaajien ryhmässä, joka oli arvioinut kuuluvansa alimpiin yhteiskuntaluokkiin (ka. = 2,68). Suurin positiivinen poikkeama (0,25) selitettävän muuttujan keskiarvoon on havaittavissa yrittäjänä tai perheen yrityksessä työskentelevien ryhmässä (ka. = 3,55). Keskiarvovertailun poikkeamien vaihteluväli ei siis ollut kovin suuri, mutta ryhmäkeskiarvoissa esiintyi vaihtelua siten, että ryhmäkeskiarvot voitiin asettaa järjestykseen ryhmäkeskiarvon perusteella. Kuviossa 5 ryhmäkeskiarvot on esitetty pienimmästä suurimpaan tämän vaihtelun kuvaamiseksi.

Kuvio 5. Moniluokitteluanalyysin ryhmäkeskiarvot (vertailukeskiarvo 3,30)

Kuviossa 5 on esitetty tarkastellut ryhmäkeskiarvot suuruusjärjestyksessä siten, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden yleisempään esiintymiseen liittyvät muuttujat eli tarkastelun pienimmät ryhmäkeskiarvot ovat kuvion yläpäässä ja suurimmat vastaavasti kuvion alapäässä. Kuvio havainnollistaa, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen oli tyypillisintä (ka. < 3,2) niiden vastaajien keskuudessa, jotka

arvioivat kuuluvansa alimpiin yhteiskuntaluokkiin, olivat yksinhuoltajia, olivat vähintään kolmen lapsen vanhempia, kokivat vaikeuksia selvitä kotitalouden pakollisista kuluista, asuivat maaseudulla tai vastaajan molemmat vanhemmat olivat syntyneet muualla kuin Suomessa. Kuvio havainnollistaa myös, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet olivat vähiten tyypillisiä (ka. > 3,4) niiden vastaajien keskuudessa, jotka olivat yrittäjiä tai työssä oman perheen yrityksessä tai arvioivat kuuluvansa ylimpiin yhteiskuntaluokkiin. Seuraavaksi tarkastelen lähemmin edellä kuvattuja moniluokitteluanalyysin tuloksia.

4.2.1 Alaikäisten lasten lukumäärä

Kyselyyn vastanneiden alaikäisten lasten lukumäärä liittyi kokemukseen työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteista erityisesti kolmen lapsen tai tätä suuremmissa lapsiperheissä. Näissä perheissä haasteiden kokemisen ryhmäkohtainen keskiarvo oli moniluokitteluanalyysissa 3,07 eli alle mallin keskiarvon, kun taas sekä yhden että kahden lapsen perheiden keskiarvot olivat 3,36 eli yli mallin keskiarvon ($\beta = 0,156, p \leq 0,05$). Tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä antaen ymmärtää, että lapsiperheissä lasten lukumäärä vaikuttaa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemiseen silloin, kun lapsia on perheessä kolme tai enemmän.

Angristin ja Evansin mukaan Yhdysvalloissa 1990-luvun lopulla tehdyssä lasten lukumäärää koskevassa tutkimuksessa todettiin, että kolmannen lapsen saaminen näkyi joko äidin ansiotulojen vähenemisenä tai perheen hankkimien lastenhoitopalveluiden kustannusten lisääntymisenä aina kolmannen lapsen 13 ikävuoteen saakka. Erityisesti köyhien ja matalasti koulutettujen nähtiin kärsivän taloudellisesti lasten lukumäärän kasvamisesta. (Angrist & Evans 1998, 473–474.) Tutkimus on jokseenkin vanha, mutta antaa jonkinlaista ymmärrystä siitä, että perheen koon kasvu voi heijastua eri tavoin erilaisiin perheisiin. Suomalaiseen yhteiskuntaan peilattuna tutkimustulokset nostavat esille tulosisidonnaisiin maksuihin perustuvan ja soveltuvien osin maksuttoman päivähoiton merkityksellisyyden. Ajatus kaikille samanhintaisesta markkinahinnoitteluun perustuvasta päivähoidosta vaikuttaa Suomesta käsin katsottuna kaukaiselta ja varsin epäoikeudenmukaiselta erityisesti suuria perheitä ajatellen.

Bonsangin ja Skirbekin vuonna 2022 julkaistussa Eurooppaan kohdistuneessa tutkimuksessa esitetään, että erityisesti Pohjoismaissa vähintään kolmannen lapsen hankkiminen voi aiheuttaa taloushuolista johtuvaa psyykkistä kuormaa. Tämän tutkimuksen mukaan Pohjoismaissa kuluttajahinnat ovat jopa kolminkertaiset eteläisempään Eurooppaan verrattuna ja asumisen kulut maailman korkeimmalla tasolla, mikä voisi selittää runsaasti asuintilaa sekä arjen tavaroita ja palveluita tarvitsevan perheen talouspaineista kuormittumista. (Bonsang & Skirbek 2022, 989–991.) Kyseinen tutkimus on suhteellisen tuore, mutta keväällä 2022 alkanutta Ukrainan sotaa seurannut kuluttajahintojen nousu ja inflaation hillitsemiseksi tehdyt Euroopan keskuspankin ohjauskoron nostot ovat kiristäneet monien perheiden taloudellista tilannetta entisestään. Lapsiperheiden taloudellisten paineiden kokemista on tarkasteltu tarkemmin kohdassa 4.2.6.

Edellä kuvatuista lasten lukumäärään liittyvistä tutkimustuloksista heijastuu voimakkaasti lasten lukumäärän kasvuun liittyvät taloudelliset tekijät. Toisaalta myös työssäkäynti kytkeytyy usein varsin vahvasti talouteen ajatellen, että työtä tehdään usein taloudellisen toimeentulon lähtökohdista. Heponiemi ja kumppanit ovat tutkineet työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeuksia lääkärien ja sairaanhoitajien osalta. Heidän havaintojensa mukaan sekä lääkärien että sairaanhoitajien työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeuksien kokemisen todennäköisyys lisääntyi lasten lukumäärän kasvaessa. (Heponiemi ym. 2009, 16–20.) Tutkimuksen tulos on mielenkiintoinen, sillä tarkastelun kohteena olleiden ammattiryhmien välillä on selkeä palkkaero. Tämän tutkimuksen valossa näyttäisi siis siltä, että korkeampi palkkataso ei välttämättä heijastu suomalaisissa monilapsisissa perheissä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita vähentävästi mahdollistamalla maksullisten hoivapalveluiden hyödyntämisen.

Heponiemi ja kumppanit (2009, 20) nostavat edellä mainitussa tutkimuksessaan esille tutkimustuloksen, jonka mukaan lääkärit kokevat perheen ja perhe-elämän tärkeinä elämän arvoina. Tämä kuvanee osaltaan sitä, että taloudellisin resurssein ostettavissa olevat hoito- ja hoivapalvelut eivät todennäköisesti vastaa tarpeeseen saada elää henkilökohtaisten arvojen mukaista perhe-elämää. Ihmisen itselleen tärkeäksi tunnistamat arvot kuvaavat usein sitä, mihin ihminen haluaisi itse käyttää aikaansa. On vaikea kuvitella, että ihminen voisi elää tyydyttävää elämää ostamalla jonkun muun aikaa ollakseen itse pois arvojensa

mukaisen elämän ääreltä. Lasten lukumäärää koskevissa pohdinnoissa olisi epäilemättä tarpeen pitää esillä myös muita, kuin talouden näkökulmia ja muistaa, että sosiaalinen uusintaminen lapsille osoitetun hoivan ja hoidon muodossa on itsessään arvokasta työtä, vaikkei siitä erikseen maksettaisi tai se vähentäisi mahdollisuutta osallistua ansiotyöhön.

Tarkasteltaessa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemista lapsiluvun valossa voidaan huomiota kiinnittää myös lasten hoivan ja kasvatuksen ulkoisvaikutuksiin. Ulkoisvaikutuksella tarkoitetaan kuluttamisen tai tuotannon kielteisiä tai myönteisiä vaikutuksia, joista ei suoriteta maksua (Tieteen termipankki, ulkoisvaikutus). Toisin sanoen, myönteiset ulkoisvaikutukset ovat hyötyjä, joita jokin teko aiheuttaa sellaisille tahoille, jotka eivät ole tämän hyödyn aikaansaamiseen osallistuneet tai siitä maksaneet. Vastaavasti kielteiset ulkoisvaikutukset ovat haittoja, joita jokin teko aiheuttaa sellaisille tahoille, jotka eivät ole haitan aikaansaamiseen osallistuneet tai siitä maksaneet. Saasteet ovat tyypillinen esimerkki ihmisen toiminnan kielteisistä ja koulutus myönteisistä ulkoisvaikutuksista. Ulkoisvaikutusten käsite on lähtöisin taloustieteen piiristä ja sitä on käytetty perusteena esimerkiksi haittaveroilta. (Boudreaux & Meiners 2019, 6–11.) Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta katsottuna lapsiperheiden voisi ajatella tuottavan pääosin myönteisiä ulkoisvaikutuksia yhteiskunnalle tuottamalla sosiaalista uusintamista hoivan ja kasvatuksen muodossa. Tämän tehtävän voisi ajatella olevan sitä suuremmin hyödyksi, mitä laajemmalle se ulottuu, oli sitten kyseessä perheen biologiset tai perheessä esimerkiksi sijaishuollon puitteissa asuvat lapset. Myönteisten ulkoisvaikutusten voisi ajatella olevan sitä todennäköisempiä, mitä paremmin hoivaan ja huolenpitoon on aikaa sekä voimavaroja. Mahdollinen lienee myös tulkinta, jonka mukaan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen kuormitus voi johtaa riittämättömään vanhemmuuteen tuottaen tätä kautta kielteisiä ulkoisvaikutuksia yhteiskunnalle. Edellä läpikäydyn perusteella sekä myönteisten ulkoisvaikutusten aikaansaamisen mahdollisuus että kielteisten ulkoisvaikutusten aiheuttamisen riski koskisivat erityisesti monilapsisia perheitä.

4.2.2 Huoltajuuden jakautuminen

Tämän tutkielman aineiston kyselyyn vastanneista alle 18-vuotiaan lapsen tai lasten yksinhuoltajaksi itsensä katsovia oli vain kolme, mikä vastaa 1,2 %:a osajoukosta (3/248). Tämän vastaajajoukon osalta huoltajuuden jakautumisen keskiarvovertailu osoittaa, että yksinhuoltajilla on enemmän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita (ka. = 3,03) verrattuna vastaajiin, jotka eivät ole yksinhuoltajia (ka. = 3,30). Mikäli yksinhuoltajien määrä vastaajissa olisi ollut suurempi ja keskiarvo olisi asettunut vastaavalle tasolle, voisi yksinhuoltajuuden todeta olevan tässä mallissa toiseksi merkittävimmän poikkeaman keskiarvoon tuottava tekijä. Tarkastellun otosjoukon osalta tällainen johtopäätös ei olisi luotettava eikä mallissa nouse esille tilastollista merkitsevyyttä ($\beta = 0,40$, $p > 0,05$). On mahdollista, että yksinhuoltajien vähyys aineistossa heijastaa osaltaan yksinhuoltajuuteen liittyvää työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen kuormaa sitä kautta, ettei kyselyyn vastaamiselle ole ollut aikaa arjen keskellä.

Suomessa oli vuonna 2022 noin 130.000 perhettä, johon kuului yksi vanhempi ja yksi tai useampia lapsia, mikä vastasi noin 24 %:a kaikista perheistä (Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, lapsiperheet 2022). Yhden vanhemman perheiden osuus ei sellaisenaan kuvaa yksinhuoltajien osuutta, sillä eroperheissä vastuuta lapsista jaetaan usein yhteishuoltajuuden kautta. Yhteishuoltajuutta voidaan toteuttaa käytännössä esimerkiksi vuoroviikkovanhemmuuden muodossa. Yksinhuoltajuus voi olla erotaustaista, mutta kyse voi olla myös siitä, että lapsi on saatu itsellisesti esimerkiksi hedelmöityshoidon avulla. Yhteishuoltajuus on nykyään jopa siinä määrin tyypillistä, että jaottelu yhden ja kahden vanhemman perheisiin on kyseenalaistettavissa. Tutkimusten mukaan yhä harvempaa eroa edeltää vakava konflikti tai väkivalta vaan vanhemmat eroavat aiempaa useammin perheen työnjakoon sekä psykologisiin motiiveihin liittyvistä syistä (Härkönen, Bernardi & Boertien 2017, 177–178). Yleisesti ottaen perheet ovat aiempaa monimuotoisempia ja vanhemmuutta jaetaan moninaisin tavoin parisuhdestatuksesta riippumatta.

Työssäkäynnin voidaan todeta olevan erityisen merkittävässä roolissa tilanteessa, jossa toimeentulo on kiinni perheen ainoan vanhemman palkkatyöstä ja sen jatkuvuudesta (Esser & Olsen 2018, 285–286). Tämän on vaikea ajatella olevan vaikuttamatta inhimillisiin

voimavaroihin, joiden tulisi työn ohella riittää myös huolenpitoon ja rakentavaan vuorovaikutukseen perheen piirissä. Sosiaaliseen uusintamiseen kytkeytyvää hoiva- ja kasvatustehtävää ajatellen taloudellisen ulottuvuuden ohessa työssäkäyntiä lieneekin tarpeen tarkastella myös terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta erityisesti yksinhuoltajien osalta. Tästä syystä olen nostanut yksinhuoltajuuden ulottuvuuden mukaan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen tarkasteluun, vaikka tutkimuksen aineiston perusteella ei ole mahdollista tehdä tilastollisia yleistyskiä.

Muiden kuin yksinhuoltajien osalta on todettu työssäkäynnin parantavan hyvinvointia, mutta yksinhuoltajien osalta työssäkäynnin ei ole todettu lisäävän hyvinvointia ilman, että sitä on tuettu yhteiskunnallisen tukipolitiikan keinoin (Nieuwenhuis, Tøge & Palme 2018, 312). Calderin mukaan tutkimuksissa on esitetty, että yksin lapsiaan kasvattavilla vanhemmilla on vanhemmuuden jakaviin nähden enemmän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita, vähemmän mahdollisuuksia vaikuttaa ajankäyttöön ja vähemmän mahdollisuuksia pitää huolta perheenjäsenistään. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat nollatuntisopimusten varassa olevat yksinhuoltajat, joiden tulee olla jatkuvassa työvalmiudessa tekemään tyypillisesti matalapalkkaista ja epävarmaa työtä. (Calder 2018, 425–429.) Yksinhuoltajien työelämäkokemuksia tutkittaessa on todettu, että yksinhuoltajien työelämää ja hyvinvointia voidaan edistää rakenteellisin keinoin, kuten tarkoituksenmukaisilla työn ja perhe-elämän yhteensovittamista edistävillä sekä toimeentulon jatkuvuutta turvaavilla tukimuodoilla ja mahdollistamalla työajan joustoja (Esser & Olsen 2018, 286–289).

4.2.3 Etnisyys

Etnisyyden tarkastelussa kiinnitettiin huomiota kyselyyn vastanneen vanhempien syntyperään. Etnisyyden osalta esille nousi, että vähiten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita olivat kokeneet vastaajat, joiden vanhemmista toinen on syntynyt Suomen ulkopuolella (ka. = 3,34) ja toiseksi vähiten vastaajat, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet Suomessa (ka. = 3,30). Sen sijaan vastaajat, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet Suomen ulkopuolella, kokivat keskiarvovertailun perusteella useammin työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita (ka. = 3,15). Etnisyyttä

koskevien keskiarvojen tulkinnassa on kuitenkin huomioitava, että valtaosalla vastaajista molemmat vanhemmat olivat Suomesta (228/248) eli ulkomaalaistaustaa oli tarkastellussa osapopulaatiossa vain vähäisessä määrin, mikä voi heijastella otoksen valikoituneisuutta. Näin ollen tulokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä eivätkä yleistettävissä laajempaan perusjoukkoon ($\beta = 0,044$, $p > 0,05$). Tämän tutkielman aineiston kyselyyn vastanneiden osalta on otettava huomioon, että kyselylomakkeet ovat olleet saatavilla suomen, ruotsin ja englannin kielellä, mikä on voinut vaikuttaa joidenkin henkilöiden mahdollisuuteen vastata kyselyyn.

Moniluokitteluanalyysin keskiarvovertailusta nousee esille, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita kokevat tyypillisimmin henkilöt, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomen ulkopuolella. Molempien vanhempien ollessa ulkomailta on mahdollista, että perheen piirissä on puhuttu suomen sijaan jotain muuta kieltä. Sippolan, Koivusen ja Melinin mukaan suomalaista työelämää leimaa voimakas suomen kielen painotus. Tämä tarkoittaa, ettei muiden kielten osaamisesta ole suomalaisilla työmarkkinoilla merkittävää etua. Suomalaisen työelämän vaatimus suomen kielen taitojen osalta kuormittaa muualta Suomeen muuttaneita ja muodostaa ulossulkevan kieliyhteisön. (Sippola, Koivunen & Melin 2023, 124.) Kielen vaikutus suomalaisilla työmarkkinoilla voi näkyä myös vieraskielisten työnhakijoiden sivuuttamisena työnhakuvaiheessa jo pelkän ulkomaalaistaustaiselta vaikuttavan nimen perusteella (Ahmad 2020, 491). Suomen kielen vahva asema suomalaisessa työelämässä voi siis aiheuttaa yksilöille ja perheille kuormitusta jo työnhaun vaiheessa.

Jakosen ja kumppaneiden mukaan suomalaisilla työmarkkinoilla on maahanmuuttaja-aloja, joilla esiintyy alipalkkausta ja ihmiskaupan piirteitä. Erityisesti Suomen sosiaaliturvan ulkopuolella olevilla ihmisillä saattaa olla painetta työskennellä tällaisilla aloilla tullakseen toimeen. Maahanmuuttajia työskentelee tyypillisesti myös erilaisissa kevytyrittäjyyden asetelmissa. Tällaisille työnteon positioille on tyypillistä, että ne vaativat sitoutumista pitkiin työpäiviin suhteellisen pientä rahallista korvausta vastaan. (Jakonen, Säilävaara & Ikonen 2023, 14.) Suomessa maahanmuuttajataustaiset työllistyvät tyypillisesti matalapalkkaisiin ja kuormittaviin töihin myös toisessa polvessa (Ahmad 2020, 492–493).

4.2.4 Asuinalue

Kaupungissa asumiseen kytkeytyy tyypillisesti mielikuva kiireisyydestä ja työn dominoivasta asemasta arjessa. Tämän tutkimuksen aineisto ei tue kuitenkaan mielikuvaa siitä, että työn ja arjen yhteensovittamisen haasteita koettaisiin tyypillisemmin kaupungissa, kuin maaseudulla. Asuinalueen osalta keskiarvovertailu osoittaa, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet ovat tyypillisempiä maaseudulla (ka. = 3,12), kuin kaupungissa asuvien (ka. = 3,36) keskuudessa ($\beta = 0,141$, $p \leq 0,05$). Tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Suomen sisällä muuttoliike on kohdistunut jo pitkään maaseudulta isoihin kaupunkikeskuksiin, joihin myös työpaikat ovat keskittyneet (Kestilä & Karvonen 2022, 29). Syyt kaupunkeihin kohdistuvan muuttoliikkeen taustalla eivät ole kuitenkaan ainakaan pelkästään taloudelliset, sillä maaseudulla asumiseen liittyy tutkitusti vähemmän asuinmenoista aiheutuvaa rasitetta kaupunkiasumiseen verrattuna (Kauppinen & Karvonen 2014, 92). Maaseudun edulliset asuinkustannukset voivatkin houkutella erityisesti paljon tilaa tarvitsevia perheitä.

Maaseutualueilla on todettu ilmenevän enemmän hyvinvoinnin puutteita kaupunkeihin nähden (Kauppinen & Karvonen 2014, 92). Fin-Sote-tutkimuksen vuosien 2018 ja 2020 aineistojen pohjalta tehdyn tutkimuksen mukaan maaseudulla asuvat kokevat kaupunkilaisiin nähden enemmän ongelmia sosiaali- ja terveyspalveluiden saavutettavuudessa. Ongelmat aiheutuivat rajallisista aukioloajoista ja kulkemisen haasteista eikä digitaalisten palveluiden mahdollisuuden nähty helpottavan tilannetta. (Aalto ym. 2022, 229–238.) Maaseudulla asuvilla välimatkat ovat tyypillisesti pitkiä myös muualle, kuin sote-toimipisteille. Kulkeminen kodin piirin ulkopuolella oleville työpaikoille, kauppoihin ja harrastuksiin vaatii aikaa ja soveltuvan oman kulkupelin erityisesti tilanteissa, joissa julkista liikennettä ei ole saatavissa. Välimatkojen kulkemisen voi katsoa olevan vapaa-aikaa, mutta tällä tavoin vietetyn vapaa-ajan mielekkyyden voi tulkita monella tavalla.

4.2.5 Ammattiasema ja esihenkilöasema

Tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa työtä tehdään erilaisissa vakituisissa, osa-aikaisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa, itsensä työllistäen tai vuokratyötä tehden. Työnteon moninaisuus ilmenee tyypillisesti tuloerojen ja ajankäytön eroavaisuuksien kautta (Anttila 2016, 278). Tässä tutkielmassa työelämän sisällöllisiä seikkoja sivuttiin varsin suppeasti peilaamalla työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemista mahdolliseen esihenkilöasemaan ja yrittäjyyteen. Esihenkilö- ja ammattiasemaa kuvaavat muuttujat eivät nostaneet esille tilastollista merkitsevyyttä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen osalta. Esihenkilöasemassa olevien keskuudessa (ka. = 3,21) työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet olivat hieman tyypillisempiä, kuin niiden vastaajien keskuudessa, jotka eivät toimineet esihenkilöinä (ka. = 3,32) ($\beta = 0,109$, $p > 0,05$). Ammattiaseman osalta esille nousi, että yrittäjänä tai työssä oman perheen yrityksessä olevien keskuudessa (ka. = 3,55) työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet olivat lähes olemattomia palkansaajien (ka. = 3,27) kokiessa näitä haasteita jonkin verran useammin ($\beta = 0,061$, $p > 0,05$).

Työtä on tarkasteltu perinteisesti erilaisten fyysisten ja psyykkisten kuormitustekijöiden kautta. Hartikaisen ja kumppaneiden mukaan vuonna 2018 tehdyn työolotutkimuksen mukaan 15–64 vuotiaista palkansaajista 40 prosenttia koki univaikeuksia. Sitten tarkasteluun on otettu mukaan myös aivokuormituksen ulottuvuus, jolla tarkoitetaan modernin työelämän kognitiivisia, sosiaalisia ja affektiivisiä vaatimuksia. Liiallisen aivokuormituksen on todettu näkyvän toimintakyvyn heikkenemisenä, monenlaisena oireiluna sekä työuupumuksena. Työuupumus liittyy aivojen ylikuormittumiseen, joka aiheuttaa muutoksia aivotoinnoissa. Näitä aivotoinnin muutoksia voi syntyä toki muustakin, kuin työstä aiheutuvasta ylikuormituksesta. (Hartikainen ym. 2021, 89–90.) Myös perhe-elämän voi ajatella olevan työelämän tapaan kognitiivisesti, sosiaalisesti ja affektiivisesti kuormittavaa. Hoivaan ja kasvatukseen liittyy tyypillisesti monenlaista aikataulusta, hankintoja ja organisointia. Ihmiset tarvitsevat myös toinen toistensa läsnäoloa ja vuorovaikutusta esimerkiksi sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen oppimiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Onkin mielenkiintoista, että työn vaikutusta jaksamiseen näyttäisi olevan tutkittu pääasiassa palkkatyön kontekstissa palkattoman työn jäädessä näkymättömiin myös näiltä osin. Tämän tutkimuksen valossa mielenkiinto kääntyy

erityisesti siihen, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että yrittäjäasema tai oman perheen yrityksessä työskentely liittyy vähäisempään työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteelliseksi kokemiseen. Näiden tekijöiden ymmärtäminen voisi auttaa perheystävällisemmän työelämän kehittämisessä.

4.2.6 Kotitalouden pakollisista kuluista selviämisen kokemus

Tässä tutkimuksessa vastaajien taloudellisen tilanteen vaikutusta työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteelliseksi kokemiseen tarkasteltiin sitä kautta, missä määrin vastaajat olivat kokeneet vaikeuksia selviytyä kotitalouden pakollisista kuluista kotitalouden kokonaistuloilla. Kokemukset vaikeuksista selvitä kotitalouden pakollisista menoista osoittivat keskiarvovertailun perusteella liittyvän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen (ka. = 3,09). Toisaalta kokemus siitä, että kotitalouden pakollisista menoista selviäminen on helppoa (ka. = 3,36) vaikutti liittyvän vähäisempään työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemiseen. Se, ettei kotitalouden pakollisista kuluista selviämistä katsottu helpoksi tai vaikeaksi (ka. = 3,27) asettui keskiarvovertailussa hyvin lähelle vertailukeskiarvoa. Tarkastelussa ei noussut esille tilastollista merkitsevyyttä ($\beta = 0,131$, $p > 0,05$), mutta se tuottaa ymmärrystä siitä, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemisella saattaa olla yhteyttä myös taloudelliseen pärjäämiseen.

Jakosen mukaan suomalaiset ovat tottuneet ajatukseen, jonka mukaan työllä on mahdollista elättää itsensä ja perheensä. Työssäkäyvän köyhyyttä on pidetty varsin epätyypillisenä tilanteena. (Jakonen ym. 2023, 6.) Toikan ja Haanpään mukaan suomalaista yhteiskuntaa haastaa kuitenkin erityisesti viime vuosikymmeninä kasvanut lapsiperheiden eriarvoistuminen ja lasten arjen eriytyminen taloudellisten syiden takia. Lasten hyvinvoinnin on todettu olevan heikompaa kotitalouksissa, joissa on tiukat taloudelliset resurssit ja perheen huono-osaisuudella on todettu olevan vaikutuksia lasten itsetuntoon sekä ajatuksiin pärjäämisestä tulevaisuudessa. (Toikka & Haanpää 2020, 77.) Nyky-yhteiskunnassa normaalia elämäntapaa ja elintasoa on sitä haastavampaa ylläpitää, mitä pienemmiksi tulot jäävät. Köyhyyttä määriteltäessä kiinnitetään huomiota tulojen lisäksi muun muassa varallisuuteen, kulutustarpeeseen sekä ihmisen omaan kokemukseen. (Tilastokeskus 2011.)

Tänä päivänä monet suomalaiset perheet ovat myös vahvasti velkaantuneita, mikä omalta osaltaan heikentää kotitalouden taloudellista liikkumavaraa ja toimintamahdollisuuksia. Ylivelkaantumisesta seuraa tyypillisesti häpeää, joka voi aiheuttaa psyykkistä kuormitusta. (Hiilamo, Luotonen & Hakovirta 2023, 145–146.)

Vuonna 2021 köyhissä kotitalouksissa eli selvästi yli 100 000 lasta (Jakonen ym. 2023, 6). Lapsiperheköyhyys koskee erityisesti yhden vanhemman perheitä, pienten lasten perheitä sekä monilapsisia ja muualta Suomeen muuttaneita perheitä (Hiilamo, Luotonen & Hakovirta 2023, 145). Lapsiperheköyhyyden taustalla ei tyypillisesti ole yhtä suurta elämäntapahtumaa, vaan kyse on monen tekijän vaikutuksesta (ITLA). Työssäkäyvien köyhyyden taustalla on usein epätyypillisiä työsuhteita, joista saadut tulot limittyvät sosiaaliturvan kautta saataviin tuloihin. Työssäkäyvien köyhien elämässä voi olla työttömiin nähden enemmän kuormitustekijöitä, kuten usean eri pienipalkkaisen työn yhteensovittamisen haasteita. Muuttuvien ja vaihtelevien työsuhteiden ja -vuorojen yhdistäminen perhe-elämän aikatauluihin ja vaatimuksiin voi olla monella tapaa kuormittavaa. (Jakonen ym. 2023, 7–8.) On todennäköistä, että lapsiperheiden taloudellisen ahdingon huomiotta jättäminen tuottaa yhteiskunnalle sekä inhimillisiä että taloudellisia kustannuksia (Salmi 2020, 38).

4.2.7 Kokemus yhteiskuntaluokasta

Tutkimuksen aineistona olleessa kyselyssä tiedusteltiin vastaajan omaa tulkintaa siitä, mihin yhteiskuntaluokkaan hän katsoi kuuluvansa annetulla asteikolla. Arvio yhteiskuntaluokasta osoittautui liittyvän muihin muuttujiin nähden selvimmin työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen yleisyyteen ($\beta = 0,226$, $p \leq 0,01$). Tuloksen avaamiseksi hyödynnän yhteiskuntaluokan tulkinnassa sosiologi Jani Erolan vuonna 2013 hahmottelemaa suomalaisen yhteiskunnan luokkajakoa. Erolan mukaan suomalaiset jakautuvat kuuteen yhteiskuntaluokkaan, jotka ovat eliitti, asiantuntijat, kipuajat, leipätyöläiset, duunarit ja vähäosaiset (Anttila ym. 2016, 10). Tämän jaon mukaisesti tutkimuksen alimmat luokat koostuisivat duunareista ja vähäosaisista, keskivälin luokat kipuajista ja leipätyöläisistä ja ylimmät luokat eliitistä sekä asiantuntijoista. Tätä jaottelua käytettäessä nousee esille, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita on eniten

alimman luokan duunareilla sekä vähäosaisilla (ka. = 2,68) ja vähiten ylimmän luokan eliitillä sekä asiantuntijoilla (ka. = 3,43) kipuajien sekä leipätyöläisten keskivälin luokan (ka. = 3,29) asettuessa näiden ryhmien välimaastoon ($\beta = 0,226$, $p \leq 0,01$). Tulos on tilastollisesti merkitsevä.

Erolan mukaan yhteiskuntaluokan käsitettä on aikojen saatossa tulkittu monin eri tavoin eikä siitä edelleenkään ole selkeää yksimielisyyttä. Ajatusta yhteiskuntaluokkien olemassaolosta on pidetty milloin hyödyttämänä, milloin avaimena yhteiskunnan ymmärtämiselle. Usein yhteiskuntaluokilla tarkoitetaan ammattien eroihin pohjautuvia yhteiskunnallisia ryhmiä. (Erola 2010a, 27–30.) Yhteiskuntatieteissä yhteiskuntaluokan käsitettä on käytetty yhteiskunnallisen eriarvoisuuden tulkitsemisen välineenä. Luokkien katsotaan muodostavan yhteiskunnassa luokkarakenteen, joka kanavoi yhteiskunnan hyvinvointia ja huono-osaisuutta. (Melin 2019.) Yhteistä erilaisille luokkatulkinnoille on, että ne luokittelevat ihmisiä ryhmiin, jotka kytkeytyvät erilaisiin yhteiskunnan rakenteisiin (Anttila 2016, 284).

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö eli OECD perustaa yhteiskuntaluokkien tarkastelun kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. OECD:n määritelmän mukaan kotitaloudet, joiden tulot ovat yli 75 prosenttia, mutta alle 200 prosenttia väestön mediaanitulosta muodostavat keskiluokan. (household income, OECD.) Tänä päivänä Suomen voidaan katsoa olevan moderni luokkayhteiskunta, jossa noin puolet kuuluu palkkatyötä tekevään OECD:n määritelmän mukaiseen keskituloisten keskiluokkaan (Melin 26.2.2019). Tuloihin perustuvaa luokkatarkastelua haastaa erilaisten omistusten myynnistä, kuten yrityskaupoista saadut kertaluonteisesti saatavat, mutta moniksi vuosiksi tulonlähteenä kotitaloudelle toimivat tulot (Tilastokeskus, tuloerojen kehitys Suomessa 1966–2022). Tämä kuvaa osaltaan, että luokka-asemaa määrittävät tuloerojen ohessa myös erilaiset omistus- ja valtasuhteet.

Lapsuuden perheeseen kytkeytyvät kokemukset, koulutus ja työmahdollisuudet heijastuvat luokkaan ja luokkaeroihin (Oinas, Anttila & Nätti 2010, 109–110). Tutkimusten mukaan koulutus periytyy voimakkaasti ja myös sosiaalisessa liikkuvuudessa on havaittu säännönmukaisuuksia (Saari 2015, 72; Härkönen 2010, 64–66). Erolan mukaan Suomessa

luokkaerojen on todettu tulevan näkyviksi siinä, että ihmiset solmivat tyypillisesti parisuhteita samaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvaksi tulkittujen kesken. Luokkaerot nousevat esille myös avioeroissa siten, että avioeroriskin on todettu olevan suurin vailla koulutusta olevassa työväestössä ja pienin maanviljelijöiden sekä ylemmissä asiantuntija-ammateissa toimivien keskuudessa. (Erola 2010b, 98.)

Ndomon 2023 julkaistun tutkimuksen mukaan suomalaisen yhteiskunnan vallitsevat normit ovat omiaan tuottamaan sosiaalisesti alempiarvoisiin ammatteihin päätyvien maahanmuuttajien alaluokan. Ndomo toteaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa kotoutumisvastuu on säilytetty yksilöille ja, että kotoutumisesta on tehty Suomessa markkinaehtoista. (Ndomo 2023, 84–86.) Ndomon havainnot heijastavat Fraserin näkemystä siitä, että rotuun perustuva sorto kytkeytyy tiiviisti eriarvoisia yhteiskuntaluokkia tuottavaan kapitalismiin (Fraser 2022, 21–22).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmassani olen tarkastellut suomalaista sosiaalista uusintamista työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen kautta. Tavoitteenani oli tunnistaa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen liittyviä tekijöitä. Tätä tavoitetta lähestyin tarkastelemalla sitä, missä määrin suomalaiset kokevat työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita perhetilanne ja sukupuoli huomioiden sekä sitä, mitkä perhe- ja yksilökohtaiset tekijät liittyvät työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen. Tutkimukseni taustaoletuksena oli, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet heikentävät sosiaalista uusintamista.

Tutkielmani punaisena lankana on ollut sosiaalisen uusintamisen käsite, jonka olen ymmärtänyt tarkoittavan elämää sukupolvesta toiseen ylläpitävää inhimillistä toimintaa ja tähän kytkeytyviä tasa-arvon ja valtasuhteiden näkökohtia. Sosiaalityön olen tulkinnut asettuvan sosiaalisen uusintamisen keskeiseksi yhteiskunnalliseksi tukirakenteeksi. Suomessa sosiaalisen uusintamisen käsitettä on nostettu esille viimeaikaisessa tutkimuskirjallisuudessa vain harvoin ja tällöinkin lähinnä poliittisen talouden tarkasteluissa (esim. Elomäki & Marttinen 2021). Kansainvälisissä julkaisuissa sosiaalisen uusintamisen käsitettä on käsitelty jonkin verran enemmän (esim. Elias & Rai 2019; Dowling 2021; Fraser 2022; Garrett 2023). Tutkimukseni myötä tulkitson, että sosiaalisen uusintamisen käsite on jäänyt varsin vähälle huomiolle etenkin suomalaisessa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Pidän tätä yllättävänä huomioiden, että jopa tämä maisteritutkielmana toteutettu tutkimus osoittaa sosiaalisen uusintamisen käsitteen avulla olevan mahdollista jäsentää yhteiskunnallisia rakenteita ja niihin liittyviä valtasuhteita erilaisten sosiaalisten ongelmien riskitekijöiden tunnistamiseksi.

5.1 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Aloitin tutkimukseni tarkastelemalla sitä, miten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet jakautuvat suomalaisessa väestössä sukupuolen ja perhetilanteen kautta tarkasteltuna. Tässä yhteydessä havaitsin, että miehiin verrattuna naiset olivat kokeneet enemmän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita perhetilanteesta riippumatta.

Naisten työperäistä kuormittuneisuutta kuvaava havainto heijastaa Työterveyslaitoksen vuonna 2023 julkaiseman tutkimuksen tuloksia, joiden mukaan 24–35-vuotiailla naisilla oli miehiä enemmän vakavaa ahdistusoireilua ja työuupumusta (Työterveyslaitos 2023). Nuorten aikuisten masennustyyppisten mielialaoireiden on todettu liittyvän vähäisempään haluun hankkia lapsia (Artamanova ym. 2024, 99), mikä on merkillepantavaa pohdittaessa suomalaista sosiaalista uusintamista.

Edellä kuvatun tarkastelun yhteydessä havaitsin myös, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita oli ollut eniten perheellisten keskuudessa sukupuolesta riippumatta. Esimerkiksi Salmin ja Lammi-Taskulan (2014, 42) mukaan lähes puolet vanhemmista on joutunut laiminlyömään kotiasioita työnsä takia, joten perheellisten kokemukset työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta eivät nekään ole uusia tai yllättäviä. Tutkimustulokseni osoittivat, että tyypillisintä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokeminen oli ollut perheellisten naisten keskuudessa. Lammi-Taskulan ja Närvin (2022, 136) mukaan 2020-luvun Suomessa äidit kantavat edelleen päävastuun lastenhoidosta. On mahdollista, että tässä tutkimuksessa esille noussut perheellisten naisten kuormittuneisuus kuvastaa jossain määrin tätä vastuunjakoa miesten ja naisten välillä. Käsitys hoivavastuun sukupuolittuneisuudesta kytkeytyy tiiviisti myös sosiaalisen uusintamisen käsitteen ymmärrykseen (Elomäki & Ylöstalo 2020, 54) eli tutkimukseni tulos on myös tältä osin yhdenmukainen aiemmin tutkittuun nähden.

Edellä kuvattujen havaintojen tekemisen jälkeen jatkoin tutkimustani tarkastelemalla työn ja yksityiselämään yhteensovittamisen haasteita selittäviä tekijöitä moniluokitteluanalyysin keinoin. Tässä yhteydessä havaitsin, että vanhempien työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemista selitti erityisesti vastaajan arvio omasta yhteiskuntaluokastaan. Totesin matalimpiin yhteiskuntaluokkiin itsensä luokitelleiden kokeneen eniten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita. Aiemman tutkimuksen valossa kokemus tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisesta liittyy lapsuuden perheeseen, koulutukseen ja työmahdollisuuksiin (Oinas, Anttila & Nätti 2010, 109–110). Tarkasteltaessa tutkimukseni tulosta Oinaan ja kumppaneiden tuloksia vasten herää ajatus, että kokemus tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisesta saattaa kertoa jopa sukupolvea toiseen jatkuneista arjen ja perhe-elämän haasteista.

Maahanmuuttajatausta ei tämän tutkimuksen tarkastelussa selittänyt tilastollisesti merkitsevästi työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemista, mutta se nousi esille tarkastellessani mitkä tekijät liittyvät keskimääräistä yleisempään työn ja yksityiselämän kuormittavaksi kokemiseen. Aiemman tutkimuksen mukaan matalapalkka-aloille kuormittaviin töihin päätyneistä maahanmuuttajataustaisista on muodostunut Suomeen uusi alaluokka (Ahmad 2020, 492–49; Ndomo 2023, 84–86). Sosiaalisen uusintamisen käsitteen näkökulmasta rotuun perustuva sorto kytkeytyy tiiviisti eriarvoisia yhteiskuntaluokkia tuottavaan kapitalismiin (Fraser 2022, 21–22). Yhteiskuntaluokan vahva esille nouseminen tämän tutkimuksen tuloksissa on jokseenkin yllättävää huomioiden, että suomalaisessa yhteiskunnassa vapaata markkinataloutta on pyritty tasapainottamaan esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän keinoin. Tutkimukseni tuloksista herääkin ajatus, että tämä kapitalismin vaikutusten neutralointi ei ole ulottunut ainakaan matalapalkka-aloilla työskenteleviin.

Yhteiskuntaluokan lisäksi totesin alaikäisten lasten lukumäärän ja asuinalueen selittävän jossain määrin työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemista. Yli kahden lapsen vanhemmuus ja maalla asuminen nousivat esille myös tarkasteltaessa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden keskimääräistä yleisempää esiintymistä. Aiempi tutkimus osoittaa kolmannen ja sitä useamman lapsen hankkimisen lisäävän taloushuolista aiheutuvaa psyykkistä kuormaa erityisesti Pohjoismaissa (Bonsang & Skirbek 2022, 989–991). Asuinpaikan osalta aiempi tutkimus osoittaa, että maaseudulla asuvilla on kaupunkilaisiin nähden enemmän hyvinvoinnin puutteita, vaikka heillä on vähemmän asuinmenoista aiheutuvaa rasitetta (Kauppinen & Karvonen 2014, 92). Tutkimukseni tulokset sivuavat aiemman tutkimuksen mukaisia tulkintoja lasten lukumäärän kasvun ja maaseudulla asumisen hyvinvointia heikentävistä yhteyksistä. Tutkimuksessani ei kuitenkaan noussut esille, että taloudellisen pärjäämisen kokemukset selittäisivät juurikaan työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavuutta, vaikka taloudellisten vaikeuksien kokeminen liittyi keskimääräistä yleisempään työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen. Suomalaisen sosiaalisen uusintamisen erityispiirteiden ymmärtämiseksi on kuitenkin olennaista huomata, että maalla asuminen saattaa olla taloudellisista syistä johtuva ratkaisu erityisesti isoissa perheissä.

Keskimääräistä yleisempään työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen liittyi myös yksinhuoltajuus, jonka tarkastelua rajoitti kuitenkin yksinhuoltajien vähäinen määrä tutkimusaineistossa. Aiemman yksinhuoltajuudesta tehdyn tutkimuksen mukaan yksinhuoltajat kokevat vanhemmuuden jakaviin nähden enemmän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita (Calder 2018, 425–429). Aiempi tutkimus osoittaa myös, että yksinhuoltajien hyvinvointia voidaan kohentaa suoraviivaisin keinoin, kuten asianmukaisen taloudellisen tuen avulla (Esser & Olsen 2018, 286–28; Nieuwenhuis, Tøge & Palme 2018, 312). On mahdollista, että tämän tutkimuksen aineiston puutteet yksinhuoltajien osalta kuvastaa osaltaan sitä, että yksinhuoltajan arjen ajankäytöstä ei ole helppoa irrottaa aikaan kyselytutkimukseen vastaamiseen. Sosiaalisen uusintamisen käsitteen valossa tarkasteltuna yksinhuoltajuuteen liittyvä hoivavastuu on kuitenkin erityistä huomiota kaipaava seikka.

Tutkimukseni tulosten mukaan keskimääräistä vähemmän työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteita olivat kokeneet yrittäjät tai oman perheen yrityksessä työskentelevät, itsensä ylimpiin yhteiskuntaluokkiin luokitelleet, enintään kahden lapsen vanhemmat, kaupungissa asuvat ja taloudellisesti hyvin pärjäävät. Nämä tulokset kuvastavat osaltaan, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen helppous liittyy tekijöihin, joka saattavat juontaa juurensa sukupolvet ylittävään hyväosaaisuuteen ja sitä tukeviin yhteiskunnallisiin rakenteisiin.

Edellä kuvatut tutkimustulokseni kuvastavat työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen kuormittavan eri tavoin erilaisista taustoista ja sosioekonomisista asemista tulevia ihmisiä. Tutkimustulosteni perusteella tulkitsen, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet liittyvät yksilöä ja perhettä laajempiin ilmiöihin, kuten yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen ja sosiaalisen tuen puutteisiin. Tutkimukseni osoittaa, että kapitalismin kritiikkiin perustuva sosiaalisen uusintamisen käsitteellinen viitekehys soveltuu yhteiskunnalliseen tarkasteluun 2020-luvulla mahdollistaen tietyn ilmiön moniulotteisen ja -näkökulmaisen tarkastelun.

5.2 Tutkimustulosten anti sosiaalityölle

Sosiaalityön kentällä keskitytään tyypillisesti muihin kuin työelämään liittyviin seikkoihin. Tutkimukseni tulosten perusteella katson, että sosiaalityötä tekevien olisi kuitenkin hyvä ottaa tarvittaessa puheeksi työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen tyypillisesti näkymättömiin jäävä kuormitus. Tutkimukseni tulosten mukaan tällainen puheeksi ottaminen olisi erityisen tarpeellista sellaisten henkilöiden kanssa, jotka mieltävät kuuluvansa alimpiin yhteiskuntaluokkiin. Toki tämä edellyttäisi, että sosiaalityöntekijöillä olisi riittävät eväät nostaa esille luokan käsite ja avata sitä tarvittaessa. Keskustelun avaukset myös monilapsisuuden, maalla asumisen, talousvaikeuksien, maahanmuuttajataustan ja yksinhuoltajuuden vaikutuksista työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haastavaksi kokemiseen olisivat tämän tutkimuksen tulosten ja pohdintojen valossa perusteltuja. Mahdollisten työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden vaikutuksista hoivan ja huolenpidon vastuista selviämiseen tulisi voida keskustella rohkeasti myös sosiaalityön kontekstissa.

Edellä kuvattujen seikkojen puheeksi ottamisen ohella ajattelen sosiaalityöntekijöiden tarvitsevan tietoa ja työvälineitä tukea asiakkaita havaituissa työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteissa. Kaikissa tapauksissa olemassa olevat sosiaalihuollon palvelut eivät vastaa yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin. Toisinaan sosiaalityön rajoja saatetaan koetella sen osalta, mitkä hoivan ja huolenpidon puutteet kuuluvat sen vastuualueelle. Esimerkiksi ihmisarvoa alentaviin tai laittomiin työjärjestelyihin puuttuminen auttaa tai avun saaminen työriippuvuuteen helpottaa hoivavastuussa olevan työn ja yksityiselämän yhteensovittamisessa. Pohdittavaksi kuitenkin jää, kuka tähän ongelmaan tarttuu. Nousevatko työelämästä kumpuavat hoivavajeiden syyt sosiaalityön agendalle päihdeongelman tai rikollisen elämän tavoin? Vai nähdäänkö työelämästä kumpuavat haasteet jollain tapaa vähäpätöisempinä, vaikka niiden hoivavajeita aiheuttavat seuraukset olisivat samat? Vastausten puuttuessa päädyn toteamaan, että sosiaalityötä tekevien olisi tärkeä muistaa olevansa avainasemassa sosiaalisen uusintamisen ongelmiin puuttumisessa ja kamppailussa rakenteellista välinpitämättömyyttä vastaan.

5.3 Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimusaiheet

Tässä tutkimuksessa tarkastelin suomalaista sosiaalista uusintamista työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteiden kokemisen kautta. Tutkimus pohjautui valmiiseen kyselyaineistoon eikä kysymyspatteristoa ollut määritelty tämän tutkimuksen tarpeisiin, vaikka se tarjosikin asianmukaisen pohjan suomalaisen väestön tarkasteluun valitun käsitteellisen viitekehyksen puitteissa. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa tein rajauksia tutkimuksen muuttujien osalta sen ymmärryksen pohjalta, joka itselläni oli sosiaalisen uusintamisen käsitteestä kyseisellä hetkellä. On mahdollista, että valitsisin joitakin muuttujia toisin, jos aloittaisin tutkimuksen nyt alusta, sillä oma ymmärrykseni sosiaalisen uusintamisen käsitteen moniulotteisesta ymmärryksestä on rakentunut tutkimuksen edetessä. Kiinnittäisin huomiota esimerkiksi siihen, millaista tarkastelua aineisto mahdollistaisi palkatun hoivan ja huolenpidon tuottamiseen osallistuvien osalta.

Tutkimuksen edetessä kävi ilmi, että yksinhuoltajat ja maahanmuuttajataustaiset olivat vain vähäisessä määrin edustettuna tutkimusaineistossa, mikä heikensi näihin muuttujiin kohdistuneen tarkastelun antia. Tästä huolimatta en tahtonut sivuuttaa yksinhuoltajuutta tai maahanmuuttajataustaa tarkastelusta, sillä koin kyseisten aihealueiden olevan tärkeitä tutkimuksen käsitteellisen viitekehyksen kannalta. Olen kuvannut näitä tilastolliseen tarkasteluun liittyviä heikkouksia tarkemmin kohdassa 3.4, jossa olen todennut tehtyjen valintojen mahdollistavan kuitenkin yhteiskuntatieteellistä lähestymistapaa painottavan tutkimuksen toteuttamisen. En kuitenkaan käyttäisi tutkimuksen tuloksia sellaisenaan esimerkiksi päätöksentekoon vaan hyödyntäisin tämän tutkimuksen tuloksia lähinnä johtolankoina sen osalta, millaisiin seikkoihin voisi olla tarpeen kiinnittää huomiota arjen kuormitustekijöitä tarkasteltaessa.

Jatkossa sosiaalisen uusintamisen käsitteellistä viitekehystä olisi mielenkiintoista hyödyntää sosiaalityön vaikuttavuuden tarkastelussa. Professori Antti Malmivaaran mukaan sosiaalihuoltojärjestelmän vaikuttavuus kasvaa, kun toiminnan laatua parannetaan ja voimavaroja kohdennetaan yhä paremmin siten, että tehtyjä panostuksia vasten saadaan aiempaa runsaammin hyvinvointia (Malmivaara 2022, 156). Malmivaaran ajatus voimavarojen kohdentamisesta yhä paremmin edellyttää käsitykseni mukaan sosiaalityön

kontekstissa laajaa ymmärrystä yhteiskunnallisista ilmiöistä ja ihmisyydestä. Tutkimukseni tulosten perusteella ajattelen, että sosiaalisen uusintamisen käsitteen moniulotteisen ymmärryksen hyödyntäminen tilastollisen tarkastelun kehyksenä mahdollistaa yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelun erilaisten hoivan ja huolenpidon puutteita aiheuttavien riskitekijöiden tunnistamiseksi yhteisötasolla. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia voisiko sosiaalisen uusintamisen käsitteen moniulotteista ymmärrystä hyödyntää sosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnissa kääntämällä perinteinen toteutuneisiin kustannuksiin perustuva tarkastelu päälaelleen ja kiinnittämällä katse asianmukaisen sosiaalisen uusintamisen tuen kautta saatavissa oleviin positiivisiin ulkoisvaikutuksiin sekä syntymättä jääviin kustannuksiin.

LÄHTEET

- Aalto, A-M., Ilmarinen, K., Muuri, A. & Ikonen, J. (2022). Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja asiakaskokemukset. Teoksessa Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2022*. (226-250). Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,
- Ahmad, A. (2020). When the Name Matters: An Experimental Investigation of Ethnic Discrimination in the Finnish Labor Market. *Sociological inquiry*, 90 (3), 468–496.
- Ahola, Anja (2007). Lomaketutkimusprosessi. Teoksessa Viinamäki L. & Saari, E. (toim.) *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki. Tammi
- Angrist, J. D. & Evans W. N. (1998). Children and Their Parents' Labor Supply: Evidence from Exogenous Variation in Family Size. *The American economic review*, 88 (3), 450–477.
- Anttila, A-H. (2016). Luokkajärjestyksen muotoutuminen kotityöpalveluprosessissa. Teoksessa Anttila, A-H., Kauranen, R., Launis, K. & Ojajärvi J. (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus: yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. (277-320) Tampere. Vastapaino,
- Anttila, A-H., Bergroth, H., Kauranen, R., Lahikainen, L., Lamberg, E., Launis, K., Mäkinen, K. & Ojajärvi, J. (2016). Johdanto teokseen ja luokkajärjestyksen käsitteeseen. Teoksessa Anttila, A-H., Kauranen, R., Launis, K. & Ojajärvi J. (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus: yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. (10-27) Tampere. Vastapaino,
- Artamanova, A., Sorsa, T., Berg, V., Hägglund, A. E. & Rotkirch A. (2024) Social resources are associated with higher fertility intentions in contemporary Finland. *Comparative Population Studies*, 49/2024, 81-116.
- Askeland, G. A. (2012). The challenges of using critical reflection to develop contextually appropriate social work. Teoksessa Fook, J., & Gardner F. (toim.) *Critical Reflection in Context: Applications in Health and Social Care*. (143-153) Lontoo. Routledge.
- Besen-Cassino, Y. & Cassino, D. (2023). *Social Research Methods by Example: Applications in the Modern World*. Lontoo. Routledge.
- Bonsang, E. & Skirbek, V. (2022). Does Childbearing Affect Cognitive Health in Later Life? Evidence From an Instrumental Variable Approach. *Demography*, 59 (3), 975–994.
- Boudreaux, D. J. & Roger Meiners, R. (2019). Externality: Origins and classifications. *Natural resources journal*, 59 (1), 1–34.
- Brown, W. (2017). *Undoing the Demos Neoliberalism's Stealth Revolution*. New York. Zone Books.
- Calder, G. (2018). Social justice, single parents and their children. Teoksessa Nieuwenhuis, R. (toim.) *The Triple Bind of Single-Parent Families: Resources, Employment and Policies to Improve Well-Being*. Bristol. Policy Press.
- Dowling, E. (2021). *The Care Crisis: What Caused It and How Can We End It?* New York. Verso Books.
- Elias, J. & Rai S. M. (2019). Feminist Everyday Political Economy: Space, Time, and Violence. *Review of international studies*, 45 (2), 201–220.
- Elomäki, A. & Marttinen, A. (2021). Talouskuri ja byrokraattinen asiantuntijavalta: Eurooppalaisen ohjausjakson toimeenpano ja merkitys Suomessa. *Poliittinen talous*, 9/2021, 41-71.

- Elomäki, A. ja Ylöstalo, H. (2020). Talous on tasa-arvokysymys: Taloudellistunut tasa-arvo ja sukupuolisokea talouspolitiikka. Teoksessa Kantola, J., Koskinen, P. & Ylöstalo, H. (toim.) *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia: talouskriisistä tasa-arvon kriiseihin*. Helsinki. Gaudeamus.
- Elomäki, A., Ylöstalo, H. & Kantola, J. (2023) Sukupuolten tasa-arvo ja hoiva. Teoksessa Autto, J. (toim.) *Talousturi tuli Suomeen*. Tampere. Vastapaino.
- Erola, J. (2010a). Luokkarakenne ja luokkiin samastuminen Suomessa. Teoksessa Erola, J. (toim.) *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. (27-44) Helsinki. Gaudeamus.
- Erola, J. (2010b). Yhteiskuntaluokat, tulot ja lasten määrä. Teoksessa Erola, J. (toim.) *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. (89-106) Helsinki. Gaudeamus.
- Esser, I. & Olsen, K. M. (2018). Matched on job qualities? Single and coupled parents in European comparison. Teoksessa: Nieuwenhuis, R. (toim.) *The Triple Bind of Single-Parent Families: Resources, Employment and Policies to Improve Well-Being*. Bristol. Policy Press.
- Fraser, N. (2016). Contradictions of Capital and Care. *New Left review*, 100 (100), 99–117.
- Fraser, N. (2022). *Cannibal Capitalism: How Our System Is Devouring Democracy, Care, and the Planet - and What We Can Do about It*. London. Verso.
- Garrett, P. M. (2018). *Social Work and Social Theory: Making Connections*. Bristol. Policy Press.
- Garrett, P. M. (2023). Social Work and the ‘Social Doctor’: Bowlby, Social Reproduction and Common Sense. *The British journal of social work*, 53 (1), 587–603.
- Giménez, M. E. (2019). *Marx, Women and Capitalist Social Reproduction: Marxist-Feminist Essays*. Leiden. Brill.
- Gray, M. & Webb, S. (2013). *Social Work Theories and Methods*. Lontoo. SAGE Publications.
- Hallikas, I., Tölkö, A.-M & Niska, L. (2023). Radikaalia hoivaa. Hapuilua kohti toisenlaista tietämistä ja tekemistä. *Tiede ja edistys*, 1/2023, 80-83.
- Hartikainen, K. M., Pihlaja, M., Räisänen, S., Bordin, L., Saariluoma, P., Päätaalo, K. & Kolonen, M. (2021). Työuupumus – onko aivot unohdettu? *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 58 (1), 89-94.
- Heponiemi, T., Sinervo, T., Vänskä, J., Halila, L. & Elovainio, M. (2009). Lääkärien ja sairaanhoitajien työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeudet. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 46 (1), 14-22.
- Hiilamo, A., Luotonen, N. & Hakovirta, M. (2023). Suomalaisten lapsiperheiden ylivelkaantuneisuus maksuhäiriömerkintöjen valossa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 2/2023, 145-158.
- Honkasalo, M-L. (2022). Toimijuuden muunnelmia. Teoksessa Honkasalo, M-L., Jylhäkangas, L. & Leppo, A. (toim.) *Haavoittuva toimijuus. Sairastaminen ja hoiva hyvinvointivaltion laitamilla*. (213-227). Tampere. Vastapaino.
- Härkönen, J. (2010). Sosiaalinen periytyvyys ja sosiaalinen liikkuvuus. Teoksessa Erola, J. (toim.) *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. (51-66) Helsinki. Gaudeamus.
- Härkönen, J., Bernardi, F. & Boertien, D. (2017). Family Dynamics and Child Outcomes: An Overview of Research and Open Questions. *European journal of population*, 33 (2), 163–184.
- ISSP International Social Survey Programme, Melin, H. & Borg, S. (2023). *ISSP 2022: perhe, työ ja sukupuoliroolit V: Suomen aineisto* [sähköinen tietoaaineisto].

- Versio 2.0 (2023-06-26). Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto [jakaja]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3756>
- Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö (ITLA) Lapsiperheköyhyys datana. Jatkuvasti päivittyvä internet-julkaisu. sr. <https://itla.fi/lapsiperhekoxyhyys-datana/> Viitattu 17.4.2024
- Jakonen, M., Säilävaara, J., & Ikonen, H.-M. (2023). "Eipä tässä käteen jää juuri yhtään mitään, kun toisesta päästä leikataan heti": työssäkäyvien köyhien kokemuksia prekaarista työstä ja sosiaaliturvasta 2000-luvun Suomessa. *Työväentutkimus*, 37, 6-27.
- Jerabek, H. (2001). Paul Lazarsfeld – The founder of modern empirical sociology: a research biography. *International Journal of Public Opinion Research*, 13 (3), 229-244.
- Jokivuori, P. & Hietala, R. (2014) *Määrällisiä tarinoita: Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. Jyväskylä. Docendo.
- Karsio, O, Zechner, M., Näre, L., Hoppania, H-K. & Vaittinen, T. (2023). Hoivapalveluiden finansialisaatio Suomessa. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (192-209). Helsinki. Gaudeamus.
- Karvinen-Niinikoski, S. (2009). Postmoderni sosiaalityö. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola A. & Pösö, T. (toim.) *Sosiaalityö ja teoria*. (131-160). Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kauppinen, T. M. ja Karvonen, S. (2014). Hyvinvoinnin putteet asuinpaikan maaseutu- maisuuden mukaan. Teoksessa Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä L., Moisio P. ja Muuri A. (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. (80-97). Helsinki. Terve yden ja hyvinvoinnin laitos,
- Kela (2023). Artikkelit perhevapaa uudistuksesta 25.10.2023: Perhevapaa uudistuksen voimaantulosta on vuosi: Mitä sen tuloksista tiedetään nyt. <https://sosiaali- vakuutus.fi/perhevapaa-uudistuksen-voimaantulosta-on-vuosi-mita-sen- tuloksista-tiedetaan-nyt/>. Viitattu 17.4.2024.
- Kela: Lastenhoidon tuet (2024). Yleistietoa lastenhoidon tuista. <https://www.kela.fi/lastenhoidon-tuet>. Viitattu 17.4.2024.
- Kela: Vammaistuet (2024). Yleistietoa vammaistuksista. <https://www.kela.fi/vammaistuet>. Viitattu 17.4.2024.
- Kestilä, L. ja Karvonen, S. (2022) Katsaus Suomen väestöön ja väestön hyvinvointiin tilas- tojen valossa. Teoksessa Karvonen, S., Kestilä, L. ja Saikkonen, P. (toim.) *Su- omalaisten hyvinvointi 2022*. (20-38). Helsinki. Terve yden ja hyvinvoinnin lai- tos,
- Kuronen, M. (2023). Hoiva elämän päättyessä. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (160-176). Helsinki. Gaudeamus.
- Lamberg, E. & Kinnunen, H. (2022). Työkaluja hoivan poliittisen talouden feministiseen tarkasteluun. *Poliittinen talous*, 10 (1), 170-181.
- Lammi-Taskula, J. ja Närvi, J. (2022) Työ, perhe ja hyvinvointi lapsiperheissä. Teoksessa Karvonen, S., Kestilä, L. ja Saikkonen, P. (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2022*. (132-145). Helsinki. Terve yden ja hyvinvoinnin laitos,
- Malmivaara, A. (2022) *Vaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa*. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim.
- Melin, H. (2019). *Suomi on edelleen luokkayhteiskunta*. Kirjoitus Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisussa 26.2.2019. <https://www.tuni.fi/alustalehti/2019/02/26/suomi-on-edelleen-luok- kayhteiskunta/>. Viitattu 17.4.2024.
- Metsämuuronen, J. (2006) *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: tutkijalaitos*. Helsinki. International Methelp.

- Mustosmäki, A. & Sihto, T. (2023). Äitiyden katumus. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (85-99). Helsinki. Gaudeamus.
- Mänttari-van der Kuip M. (2023) Moraalisen ahdingon kokemukset lastensuojelutyössä. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (114-131). Helsinki. Gaudeamus.
- Mäntysaari, M. (2009). Marx sosiaalityön tutkimuksessa. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola A. & Pösö, T. (toim.) *Sosiaalityö ja teoria*. (85-110) Jyväskylä. PS-kustannus.
- Ndomo, Q. (2024). *The Working Underclass: Highly educated migrants on the fringes of the Finnish labour market*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Nieuwenhuis, R., Tøge, A. G. & Palme, J. (2018). The health penalty of single parents in institutional context. Teoksessa: Nieuwenhuis, R. (toim.) *The Triple Bind of Single-Parent Families: Resources, Employment and Policies to Improve Well-Being*. Bristol. Policy Press.
- Nummenmaa, L. (2023). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Helsinki. Tammi.
- Oinas, T., Anttila, T. & Nätti, J. (2010). Yhteiskuntaluokat ja ajankäyttö Suomessa. Teoksessa Erola, J. (toim.) *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. (107-128). Helsinki. Gaudeamus.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). Household income. OECD Library. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/45ae3dae-en/index.html?itemId=/content/component/45ae3dae-en>. Viitattu 17.4.2024
- Pohjola, A. (2014). Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö*. (14-33). Kuopio. UNipress.
- Ranta-Tyrkkö, S. (2012). Maailma muuttuu, muuttuvatko asiat? Radikaali sosiaalityö tänään. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 20 (3), 305–308.
- Rothovius, T. (2018). *Mitä bruttokansantuotteeseen lasketaan ja mitä ei?* Kotitaloustuotannon arvo -tilaston julkistamistilaisuus 7.11.2018. Tilastokeskus.
- Saari, J. (2015). *Huono-osaiset – elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Helsinki. Gaudeamus.
- Salmi, M. (2020). Lapsiperheiden köyhyys pitää yllä köyhyyden kierrettä. Teoksessa Kallio J. & Hakovirta, M. (toim.) *Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus*. (19–38). Tampere. Vastapaino.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. (2014) Työn ja perheen yhteensovittaminen hyvinvoinnin tekijänä. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. (38-51). THL. 2014.
- Sihto, T. & Hokkila, K. (2023). Lapset ja nuoret sairaan vanhempansa hoivaajina. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (47-63). Helsinki. Gaudeamus.
- Silén, M. (2021). *Sosiologian ja tilastotieteen rajoilla. Faktorianalyysi rajakohteena*. Väitöskirja. Lapin yliopisto.
- Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*, 120 (15), 1866–1873.
- Sippola, M., Koivunen, T. & Melin, H. (2023). *Työ elää: murroksia, trendejä ja muutoksen suuntia Suomessa*. Helsinki. Gaudeamus.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM): Omaishoito (2024). Yleistietoa omaishoidosta. <https://stm.fi/omaishoito>. Viitattu 17.4.2024.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2024). Uutinen 25.3.2024: Syntyvyys pieneni vuonna 2022 kaikissa Pohjoismaissa – Suomessa oli selkeästi Matalin konkonaishedelmällisyys. <https://thl.fi/-/syntyvyys-pieneni-vuonna-2022-kaikissa-pohjoismaissa-suomessa-oli-selkeasti-matalin-konkonaishedelmallisyys>. Viitattu 17.4.2024
- Tieteen termipankki (2024). Taloustiede: Ulkoisvaikutus. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Taloustiede:ulkoisvaikutus>. Viitattu 17.4.2024.
- Tikkanen, U. (2022). Omaishoitajat pakottavuuksien vietävinä – omaishoidon tihentyvä arki. Teoksessa Honkasalo, M-L., Jylhänkangas, L. & Leppo, A. (toim.) *Haa-voittuva toimijuus. Sairastaminen ja hoiva hyvinvointivaltion laitamilla*. (142-163). Tampere. Vastapaino.
- Tilastokeskus: Kotitaloustuotannon arvo (2021). Tilasto: Kotitaloustuotannon arvo 2020. https://www.stat.fi/til/kotsa/2020/kotsa_2020_2021-11-11_kat_001_fi.html. Viitattu 17.4.2024.
- Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, lapsiperheet 2022 (2023) Tilastotietoa perheistä vuoden 2022 osalta, päivitetty 21.6.2023. https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#perheet. Viitattu 17.4.2024.
- Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, perheet 2022 (2023) Tilastotietoa lapsiperheistä vuoden 2022 osalta, päivitetty 20.6.2023. https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#perheet. Viitattu 17.4.2024.
- Tilastokeskus: Väestö ja yhteiskunta, 2022 väestörakenne ja -ennuste (2023) Tilastotietoa väestöstä ja väestöennuste. päivitetty 3.4.2023. https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#perheet. Viitattu 17.4.2024.
- Tilastokeskus: Pienituloisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen mittareista. (2011). https://www.stat.fi/til/tjt/2009/02/tjt_2009_02_2011-01-26_kat_005_fi.html. Viitattu 17.4.2024.
- Tilastokeskus: Tulerojen kehitys Suomessa 1966-2022 (2023). <https://www.stat.fi/julkaisu/clq0xqdl00fdu0buvs4ayxmb8> Viitattu 17.4.2024.
- Toikka, E. & Haanpää, L. (2020). Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten subjektiiviseen hyvinvointiin. Teoksessa Kallio J. & Hakovirta, M. (toim.) *Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus*. (65–78). Tampere. Vastapaino.
- Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys 27.3.2023 (TEM) Selvitys työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton viranomaisrakenteesta ja -yhteistyöstä. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-882-0>. Viitattu 17.4.2024.
- Työterveyslaitos (2023) Nuorten aikuisten työhyvinvoinnin ja mielenterveyden kehitys 2021-2022. <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/tutkimus-nuoret-kokevat-enemmän-työssä-tylsistymistä-ja-ahdistusoireilua-verrattuna-vanhempiin>. Viitattu 29.4.2024.
- Vahabi, M. (2021). Exchange between Janos Kornai and Amartya Sen on Karl Marx. *Public choice*, 187 (1–2), 33–36.
- Van Aerschoot, L. & Kröger, T. (2023). Suomalaisen vanhuspalvelujärjestelmän ongelmakohdat. Teoksessa Sihto, T. & Vasara, P. (toim.) *Hoivan pimeä puoli*. (178-191). Helsinki. Gaudeamus.
- Verohallinto: Kotitalousvähennys (2024). Yleistietoa kotitalousvähennyksestä. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/vahennykset/kotitalousvahennys/>. Viitattu 17.4.2024.
- Wasserstein, R. L. & Lazar A. N. (2016). The ASA Statement on P-Values: Context, Process, and Purpose. *The American statistician*, 70 (2), 129–133.
- Weiss, H. (2021). Social reproduction. *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*, 9/2021, 1-15.

LIITE 1: Moniluokitteluanalyysin tulostaulukko

	n	ei-vakioitu	poik.	Eta	vakioitu	poik.	Beta
Alaikäisten lasten lukumäärä				0,170			0,156
1	97	3,337	0,037		3,360	0,060	
2	98	3,391	0,091		3,360	0,060	
3 tai enemmän	53	3,064	-0,236		3,070	-0,230	
Huoltajuuden jakautuminen				0,093			0,04*
Ei ole yksinhuoltaja	245	3,310	0,010		3,300	0,000	
On yksinhuoltaja	3	2,670	-0,630		3,030	-0,270	
Etnisyys				0,116			0,044*
Molemmat vanhemmat Suomesta	228	3,310	0,010		3,300	0,000	
Toinen vanhemmista ulkomailta	9	3,440	0,140		3,340	0,040	
Molemmat vanhemmista ulkomailta	11	2,910	-0,390		3,150	-0,150	
Asuinalue				0,178			0,141
Kaupunki	182	3,380	0,080		3,360	0,060	
Maaseutu	66	3,080	-0,220		3,120	-0,180	
Ammattiasema				0,088			0,109
Palkansaaja	224	3,278	-0,022		3,270	-0,030	
Yrittäjä tai työssä perheen yrityksessä	24	3,500	0,200		3,550	0,250	
Esimiesasema				0,003			0,061
On esihenkilöasemassa	51	3,290	-0,010		3,210	-0,090	
Ei ole esihenkilöasemassa	197	3,300	0,000		3,320	0,020	
Kokemus vaikeudesta selvitä kotitalouden pakollisista menoista				0,273			0,131
Vaikeaa	41	2,880	-0,420		3,090	-0,210	
Ei helppoa eikä vaikeaa	56	3,230	-0,070		3,270	-0,030	
Helppoa	151	3,440	0,140		3,360	0,060	
Arvio omasta yhteiskuntaluokasta				0,304			0,226
Alimmat luokat (1-3)	15	2,470	-0,830		2,680	-0,620	
Keskivälin luokat (4-7)	153	3,290	-0,010		3,290	-0,010	
Ylimmät luokat (8-10)	80	3,480	0,180		3,480	0,180	

* = $p \leq 0,05$, ** = $p \leq 0,01$, *** = $p \leq 0,001$

LIITE 2: Kyselylomake

Kirjaudu lomakkeelle osoitteessa

www.tilastokeskus.fi/vastaa

Käyttäjätunnus

Salasana

Sinut on valittu Perhe, työ ja sukupuoliroolit -tutkimukseen – vastaa verkossa!

Tutkimukseen osallistumalla voit kertoa näkemyksistäsi ja kokemuksistasi työn ja perheen yhteensovittamisesta ja perhearvoista. Tutkimme esimerkiksi, miten suomalaiset suhtautuvat naisten ja miesten työssäkäyntiin ja millä tavoin kotityöt on jaettu eri perheissä.

Tutkimuksella kartoitetaan kaikkien Suomessa asuvien näkemyksiä, joten vastaathan kyselyyn riippumatta siitä, mikä on oma mielipiteesi aiheeseen. Tutkimus on osa laajaa kansainvälistä tutkimushanketta, jossa vastauksia verrataan yli 50 muun maan tuloksiin.

Tilastokeskus on valtion tilastovirasto, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Tilastokeskus toteuttaa tutkimuksen Tampereen yliopiston yhteydessä toimivan Tietoarkiston toimeksiannosta. Tietoarkisto on tutkimuksen rekisterinpitäjä.

Vastaaminen on helppoa

- **Vastaa kyselyyn verkossa viikon kuluessa** (tietokoneella, tabletilla tai puhelimella). Linkin verkkolomakkeelle sekä henkilökohtaiset tunnukset löydät kirjeen yläosassa olevasta laatikosta.
- Mikäli et voi vastata verkossa, otamme sinuun uudelleen yhteyttä myöhemmin.

Vastaajana olet korvaamaton

Kyselyyn on valittu satunnaisesti 3 100 iältään 15–74-vuotiaasta henkilöä. Sinä olet yksi heistä. Edustat kyselyssä ikäisiäsi ja alueellasi asuvia henkilöitä, eikä tilallesi voi vaihtaa ketään muuta.

Arvostamme vastaustasi. **Arvomme kyselyyn vastanneiden kesken kolme sadan euron K-ryhmän lahjakorttia.**

Huolehdimme tietosuojastasi

Käsitlemme vastauksiasi luottamuksellisesti. Tilastokeskuksen henkilöstöllä on vaitiolovelvollisuus. Tunnisteton aineisto luovutetaan Tampereen yliopiston yhteydessä toimivaan Tietoarkistoon ja kansainväliseen GESIS-tietoarkistoon. Tilastoaineistosta ei voi tunnistaa tutkimukseen osallistunutta henkilöä. Tilastoaineistoja voidaan luovuttaa opiskeluun, opetukseen ja tutkimukseen. Katso lisätiedot kääntöpuolelta.

Käännä →

Henkilötietojen käsittelyperuste

Yleisen edun mukaisen tieteellisen tutkimuksen toteuttaminen tietosuojalain 4 § 3-kohdan perusteella. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelykiellosta poiketaan tietosuojalain 6 § 7-kohdan perusteella.

Kerättyyn aineistoon liitettävät tiedot

Vastausrasitteen vähentämiseksi kerättyä aineistoa täydennetään rekisteritiedoilla. Tiedot käsitellään niin, että sinua ei voi tunnistaa valmiista tilastoaineistosta. Liitettävät tiedot ovat: äidinkieli ja asuinmaakunta.

Tiedonkeruun tietosuojaseloste

Henkilötietojesi käsittelystä kerrotaan tarkemmin täällä:
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/issp2022>

Yhteystietojen lähde

Osoitetiedot: Väestörekisteriin perustuva Tilastokeskuksen tietokanta. Yhteystietoja ei luovuteta Tilastokeskuksen ulkopuolelle.

Lisätietoja tutkimuksesta ja tiedustelut

Saat lisätietoja kyselystä internetistä osoitteesta: www.tilastokeskus.fi/issp

Voit ottaa meihin yhteyttä sähköpostitse: issp.info@stat.fi

Saat lisätietoja tietosuojasta ja rekisteröidyn oikeuksista Tietoarkistosta: www.tietoarkisto.fi

Kiitos yhteistyöstä!

*Jussi Heino
osastopäällikkö
Tilastokeskus*

*Helena Laaksonen
johtaja
Tietoarkisto*

Perhe, työ ja sukupuoliroolit

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kohdenumero

Kohdenumero

Tervetuloa vastaamaan *Perhe, työ ja sukupuoliroolit* -tutkimukseen!

Vastaa kysymyksiin valitsemalla sopiva vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaukset avoimiin kohtiin.

Lomakkeella edetään painamalla "**Seuraava**" (ei "Enter"). Seuraavalle sivulle siirtyminen voi joskus kestää hetkisen. Pääset tarkistamaan ja korjaamaan vastauksiasi painamalla "**Edellinen**". Älä käytä internetselaimen edellinen/seuraava-painikkeita.

Vastauksesi tallentuvat automaattisesti edetessäsi lomakkeella. Jos vastaaminen keskeytyy, pääset kirjautumaan lomakkeelle uudestaan käyttäjätunnuksella ja salasasanallasi.

Kun olet vastannut kaikkiin kysymyksiin, paina "**Lähetä**", jolloin tiedot tallentuvat.

Aluksi taustatietoja ja koulutustasi koskevia kysymyksiä:

Oletko...

☐ Mies

☐ Nainen

Minä vuonna olet syntynyt?

Vuonna

Kuinka monta vuotta olet käynyt kouluja tai opiskellut kaiken kaikkiaan?

Mukaan luetaan kansa-, kansalais- ja peruskoulu, lukio ja muu yleissivistävä koulutus, kaikki kokopäiväinen ammattiin tähtäävä opiskelu sekä korkea-asteen koulutus. Mikäli olet vielä koulussa tai opiskelemassa, ilmoita tähänastiset täydet koulu- ja opiskeluvuotesi.

Olen käynyt kouluja tai opiskellut kaiken kaikkiaan...

vuotta _____

en ole käynyt koulua

☐

Mikä on koulutuksesi? *

Valitse korkein loppuun suoritettu koulutusaste.

- ☐ En ole käynyt koulua
- ☐ Vielä peruskoulussa
- ☐ Kansakoulu tai kansalaiskoulu
- ☐ Peruskoulu
- ☐ Ammattikoulu tai -kurssi
- ☐ Lukio tai ylioppilas
- ☐ Erikoisammattitutkinto
- ☐ Opistotason ammatillinen koulutus
- ☐ Ammattikorkeakoulututkinto (AMK)
- ☐ Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)
- ☐ Yliopisto, alempi korkeakoulututkinto (esim. kandidaatin tutkinto)
- ☐ Yliopisto, ylempi korkeakoulututkinto (esim. maisterin tutkinto)
- ☐ Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto

Seuraavaksi kysymyksiä työtilanteestasi:

*Ansiotyöksi katsotaan työskentely palkansaajana, ammatinharjoittajana, yrittäjänä tai oman perheen yrityksessä vähintään tunti viikossa. Jos olet **tilapäisesti** poissa ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa tavanomaisen työtilanteesi mukaan.*

Oletko ansiotyössä? *

- ☐ Olen tällä hetkellä ansiotyössä
- ☐ En ole tällä hetkellä ansiotyössä, mutta olen ollut aiemmin

☐ En ole koskaan ollut ansiotyössä

Kuinka monta tuntia keskimäärin työskentelet viikoittain ylityöt mukaan lukien?

*Jos sinulla on useampi kuin yksi työnantaja tai jos olet sekä palkansaaja että ammatinharjoittaja/yrittäjä, laske mukaan kaikki tunnit. Jos olet **tilapäisesti** poissa ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa tavanomaisen työtilanteesi mukaan.*

tuntia viikossa

*Jos sinulla on useampi kuin yksi työnantaja tai jos olet sekä palkansaaja että ammatinharjoittaja/yrittäjä, vastaa **pääasiallisen** työsi mukaan.*

Jos et ole tällä hetkellä ansiotyössä tai olet eläkkeellä, vastaa viimeisimmän työsi mukaan. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat sekä freelancerit luetaan yrittäjiksi.

Oletko/olitko...

- ☐ Palkansaaja
- ☐ Yrittäjä, ei muita työntekijöitä
- ☐ Yrittäjä, jolla 1–9 työntekijää
- ☐ Yrittäjä, jolla 10 työntekijää tai enemmän
- ☐ Työssä oman perheen yrityksessä

Toimitko esimiehenä eli onko/oliko sinulla työssäsi alaisia?

- ☐ Kyllä, kuinka monta?
- ☐ Ei

Oletko/olitko työssä voittoa tavoittelevassa yrityksessä vai voittoa tavoittelemattomassa organisaatiossa?

- ☐ Voittoja tavoittelevassa yrityksessä
- ☐ Voittoja tavoittelemattomassa organisaatiossa

Oletko/olitko työssä julkisella vai yksityisellä sektorilla?

- ☐ Julkisella sektorilla
- ☐ Yksityisellä sektorilla

Mikä on nykyinen tai viimeisin ammattisi?

Ilmoita pääasiallisen työsi ammattinimike mahdollisimman tarkasti ja selkeästi, esimerkiksi elektroniikka-asentaja mieluummin kuin asentaja. Ilmoita ammattinimike, ei tutkintonimikettä.

Mitkä ovat tai olivat pääasialliset työtehtäväsi?

Mitä yritys tai organisaatio, jossa olet/olit työssä, pääasiassa tekee/teki?

Mikä seuraavista parhaiten kuvaa tämänhetkistä tilannettasi? *

*Jos olet **tilapäisesti** poissa ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa tavanomaisen työtilanteesi mukaan.*

- ☐ Ansiotyössä (palkansaaja, yrittäjä, työssä oman perheen yrityksessä)
- ☐ Työtön työnhakija
- ☐ Koululainen, opiskelija (myös oppilaitoksesta lomalla olevat)
- ☐ Harjoittelussa tai oppisopimuksessa
- ☐ Pysyvästi työkyvytön
- ☐ Eläkkeellä
- ☐ Kotiäiti, koti-isä tai omaishoitaja
- ☐ Varusmies- tai siviilipalveluksessa
- ☐ Jokin muu

Onko sinulla puolisoa tai vakituista kumppania ja asutteko yhdessä? *

- ☐ Kyllä on, asumme yhdessä
- ☐ Kyllä on, emme asu yhdessä
- ☐ En ole parisuhteessa

Kuinka kauan olet asunut yhdessä nykyisen puolisisi/kumppanisi kanssa?

Jos et muista tarkasti, arvioi asumisvuosien määrä. Valitse kohta "alle vuoden", jos olette asuneet yhdessä alle vuoden.

Olemme asuneet yhdessä...

vuotta _____

alle vuoden

☐

Mikä on puolisisi/kumppanisi koulutus?

Valitse korkein loppuun suoritettu koulutusaste.

- ☐ Ei ole käynyt koulua
- ☐ Vielä peruskoulussa
- ☐ Kansakoulu tai kansalaiskoulu
- ☐ Peruskoulu
- ☐ Ammattikoulu tai -kurssi
- ☐ Lukio tai ylioppilas
- ☐ Erikoisammattitutkinto
- ☐ Opistotason ammatillinen koulutus
- ☐ Ammattikorkeakoulututkinto (AMK)
- ☐ Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)
- ☐ Yliopisto, alempi korkeakoulututkinto (esim. kandidaatin tutkinto)
- ☐ Yliopisto, ylempi korkeakoulututkinto (esim. maisterin tutkinto)
- ☐ Licensiaatin tai tohtorin tutkinto

Minä vuonna puolisisi/kumppanisi on syntynyt?

Seuraavaksi kysymyksiä puolisosasi/kumppanisi työtilanteesta:

*Ansiotyöksi katsotaan työskentely palkansaajana, ammatinharjoittajana, yrittäjänä tai oman perheen yrityksessä vähintään tunti viikossa. Jos puolisosasi/kumppanisi on **tilapäisesti** pois ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa hänen tavanomaisen työtilanteensa mukaan.*

Onko puolisosasi/kumppanisi ansiotyössä? *

- ☐ On tällä hetkellä ansiotyössä
- ☐ Ei ole tällä hetkellä ansiotyössä mutta on ollut aiemmin
- ☐ Ei ole koskaan ollut ansiotyössä

Kuinka monta tuntia puolisosasi/kumppanisi keskimäärin työskentelee viikoittain ylityöt mukaan lukien?

*Jos hänellä on useampi kuin yksi työnantaja tai jos hän on sekä palkansaaaja että ammatinharjoittaja/yrittäjä, laske mukaan kaikki tunnit. Jos puolisosasi/kumppanisi on **tilapäisesti** poissa ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa hänen tavanomaisen työtilanteensa mukaan.*

tuntia viikossa

*Jos puolisosasi/kumppanillasi on useampi kuin yksi työnantaja tai jos hän on sekä palkansaaaja että ammatinharjoittaja/yrittäjä, vastaa hänen **pääasiallisen** työnsä mukaan. Jos puolisosasi/kumppanisi ei ole tällä hetkellä ansiotyössä tai hän on eläkkeellä, vastaa hänen viimeisimmän työnsä mukaan. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat sekä freelancerit luetaan yrittäjiksi.*

Onko/oliko puolisosasi/kumppanisi...

- ☐ Palkansaaaja
- ☐ Yrittäjä, ei muita työntekijöitä
- ☐ Yrittäjä, jolla 1–9 työntekijää
- ☐ Yrittäjä, jolla 10 työntekijää tai enemmän
- ☐ Työssä oman perheen yrityksessä

Toimiiko/toimiko puolisosi/kumppanisi esimiehenä eli onko/oliko hänellä työssään alaisia?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Mikä on puolisosi/kumppanisi nykyinen tai viimeisin ammatti?

Ilmoita puolisosi/kumppanisi pääasiallisen työn ammattinimike mahdollisimman tarkasti ja selkeästi, esimerkiksi elektroniikka-asentaja mieluummin kuin asentaja. Ilmoita ammattinimike, ei tutkintonimikettä.

Mitkä ovat/olivat puolisosi/kumppanisi pääasialliset työtehtävät?

Mitä yritys tai organisaatio, jossa puolisosi/kumppanisi on/oli työssä, pääasiassa tekee/teki?

Mikä seuraavista parhaiten kuvaa puolisosi/kumppanisi tämänhetkistä tilannetta?

*Jos puolisosi/kumppanisi on **tilapäisesti** pois ansiotyöstä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan, loman, palkattoman vapaan tai muun samankaltaisen syyn vuoksi, vastaa hänen tavanomaisen työtilanteensa mukaan.*

- ☐ Ansiotyössä (palkansaaaja, yrittäjä, työssä oman perheen yrityksessä)
- ☐ Työtön työnhakija
- ☐ Koululainen, opiskelija (myös oppilaitoksesta lomalla olevat)
- ☐ Harjoittelussa tai oppisopimuksessa
- ☐ Pysyvästi työkyvytön
- ☐ Eläkkeellä
- ☐ Kotiäiti, koti-isä tai omaishoitaja
- ☐ Varusmies- tai siviilipalveluksessa
- ☐ Jokin muu

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a. Työssäkäyvä äiti pystyy luomaan lapsiinsa aivan yhtä lämpimän ja turvallisen suhteen kuin äiti, joka ei käy työssä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. Alle kouluikäinen lapsi todennäköisesti kärsii, jos hänen äitinsä käy työssä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. Kaiken kaikkiaan perhe-elämä kärsii, kun naisella on kokopäivätyö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d. On hyvä käydä töissä mutta tosiasiassa useimmat naiset haluavat ensisijaisesti kodin ja lapsia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e. Kotirouvana oleminen on aivan yhtä antoisaa kuin ansiotyön tekeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f. Miehen tehtävä on ansaita rahaa; naisen tehtävä on huolehtia kodista ja perheestä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ihmisillä on erilaisia mielipiteitä siitä, kuinka paljon naisten ja miesten tulisi olla vastuussa kodista ja perheestä.

Mikä seuraavista väittämistä parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi? *

- ☐ Naisten tulisi ottaa paljon enemmän vastuuta
- ☐ Naisten tulisi ottaa jonkin verran enemmän vastuuta
- ☐ Naisten ja miesten tulisi ottaa saman verran vastuuta
- ☐ Miesten tulisi ottaa jonkin verran enemmän vastuuta
- ☐ Miesten tulisi ottaa paljon enemmän vastuuta
- ☐ En osaa sanoa

Ihmisillä on erilaisia mielipiteitä siitä, kuinka hyvin äidit ja isät soveltuvat huolehtimaan lapsistaan.

Mikä seuraavista väittämistä parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi? *

- ☐ Äidit soveltuvat paljon paremmin
- ☐ Äidit soveltuvat jonkin verran paremmin

- ☐ Äidit ja isät soveltuvat yhtä hyvin
- ☐ Isät soveltuvat jonkin verran paremmin
- ☐ Isät soveltuvat paljon paremmin
- ☐ En osaa sanoa

Millä tavoin naisten pitäisi mielestäsi käydä työssä seuraavissa tilanteissa? *

	Käydä koko-päivätyössä	Käydä osa-aikatyössä	Pysyä kotona	En osaa sanoa
a. Kun perheessä on alle kouluikäinen lapsi	☐	☐	☐	☐
b. Kun nuorin lapsi on aloittanut koulunkäynnin	☐	☐	☐	☐

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

[illegible]

Lapset varttuvat erityyppisissä perheissä. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

[illegible]

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
c. Naispari pystyy kasvattamaan lapsen yhtä hyvin kuin miehen ja naisen muodostama pari	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d. Miespari pystyy kasvattamaan lapsen yhtä hyvin kuin miehen ja naisen muodostama pari	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä on mielestäsi ihanteellinen perheen lapsiluku?

lasta

Ajatellaan perhettä, jossa isä ja äiti kasvattavat viisivuotiaista lasta. Kumman vanhemmista tulisi mielestäsi hoitaa seuraavat asiat?

Kenen tulisi... *

	Enimmäkseen äidin	Äidin jonkin verran enemmän kuin isän	Äidin ja isän yhtä paljon	Isän jonkin verran enemmän kuin äidin	Enimmäkseen isän	En osaa sanoa
a. ...huolehtia perheen toimeentulosta?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. ...huolehtia lapsen päivittäisistä tarpeista?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. ...leikkiä lapsen kanssa ja osallistua lapsen vapaa ajan aktiviteetteihin?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d. ...opettaa lapselle, kuinka käyttäytyään?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e. ...käyttää aikaa lapsen kuuntelemiseen ja neuvomiseen, jos lapsella on ongelmia?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f. ...pyrkiä olemaan roolimallina lapselle?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ajatellaan pariskuntaa, jossa molemmat ovat kokopäiväisesti työssä. Toinen heistä keskeyttää työssäkäynnin jäädäkseen kotiin hoitamaan vastasyntynyttä lasta.

Tulisiko mielestäsi kotiin jäävän saada palkallista perhevapaata? *

(Perhevapaaseen luetaan mukaan äitiys- ja isyysvapaa, isäkuukausi, vanhempainvapaa ja hoitovapaa)

- ☐ Kyllä, kuinka monta kuukautta?: _____
- ☐ Ei

Ajatellaan edellä mainittua pariskuntaa, jossa molemmat ovat kokopäivätyössä.

Jos heillä on samanlainen työtilanne ja molemmat ovat oikeutettuja perhevapaaseen, kuinka vapaa tulisi jakaa isän ja äidin kesken?

- ☐ Äidin tulisi pitää koko perhevapaa, isän ei lainkaan
- ☐ Äidin tulisi pitää suurin osa perhevapaasta, isän pienempi osa
- ☐ Äidin ja isän tulisi pitää samansuuruinen jakso perhevapaasta
- ☐ Isän tulisi pitää suurin osa perhevapaasta, äidin pienempi osa
- ☐ Isän tulisi pitää koko perhevapaa, äidin ei lainkaan
- ☐ En osaa sanoa

Mikä olisi mielestäsi paras tapa vanhempien järjestää perhe- ja työelämänsä perheessä, jossa on vähintään yksi alle kouluikäinen lapsi?

- ☐ Äiti jää kotiin hoitamaan lasta ja isä tekee kokopäivätyötä
- ☐ Äiti tekee osapäivätyötä ja isä kokopäivätyötä
- ☐ Sekä äiti että isä tekevät kokopäivätyötä
- ☐ Sekä äiti että isä tekevät osapäivätyötä
- ☐ Isä tekee osapäivätyötä ja äiti kokopäivätyötä
- ☐ Isä jää kotiin hoitamaan lasta ja äiti tekee kokopäivätyötä
- ☐ En osaa sanoa

Entä mikä olisi mielestäsi vähiten toivottava vaihtoehto?

- ☐ Äiti jää kotiin hoitamaan lasta ja isä tekee kokopäivätyötä
- ☐ Äiti tekee osapäivätyötä ja isä kokopäivätyötä
- ☐ Sekä äiti että isä tekevät kokopäivätyötä

- ☐ Sekä äiti että isä tekevät osapäivätyötä
- ☐ Isä tekee osapäivätyötä ja äiti kokopäivätyötä
- ☐ Isä jää kotiin hoitamaan lasta ja äiti tekee kokopäivätyötä
- ☐ En osaa sanoa

Ihmisillä on erilaisia näkemyksiä alle kouluikäisten lasten päivähoidosta.

Kenen tulisi mielestäsi ensisijaisesti tarjota päivähoito lapselle? *

- ☐ Perheenjäsenten
- ☐ Julkisen sektorin
- ☐ Järjestöjen, yhdistysten tms.
- ☐ Yksityisten palveluntarjoajien
- ☐ Työnantajien
- ☐ En osaa sanoa

Kenen tulisi mielestäsi pääasiassa vastata alle kouluikäisten lasten päivähoidon kustannuksista? *

- ☐ Perheen itsensä
- ☐ Julkisen sektorin
- ☐ Työnantajien
- ☐ En osaa sanoa

Monet iäkkäät tarvitsevat apua jokapäiväisissä toimissaan, esimerkiksi ostoksissa, siivoamisessa ja pyykinpesussa.

Kenen tulisi mielestäsi ensisijaisesti tarjota tällaista apua? *

- ☐ Perheenjäsenten
- ☐ Julkisen sektorin
- ☐ Järjestöjen, yhdistysten tms.
- ☐ Yksityisten palveluntarjoajien
- ☐ En osaa sanoa

Kenen tulisi mielestäsi pääasiassa vastata tällaisen iäkkäille tarjottavan avun kustannuksista? *

- ☐ Iäkkäiden itsensä tai heidän perheensä
- ☐ Julkisen sektorin
- ☐ En osaa sanoa

Montako tuntia viikossa keskimäärin itse käytät kotitöihin, kun mukaan ei lasketa lastenhoitoa ja vapaa-ajan toimintaa?

tuntia

Montako tuntia viikossa keskimäärin itse käytät huolehtiaksesi perheenjäsenistä (esimerkiksi lapsista, iäkkäistä, sairaista tai vammaisista)?

tuntia

Montako tuntia viikossa keskimäärin puolisosi käyttää kotitöihin, kun mukaan ei lasketa lastenhoitoa ja vapaa-ajan toimintaa?

tuntia

Montako tuntia viikossa keskimäärin puolisosi käyttää huolehtiakseen perheenjäsenistä (esimerkiksi lapsista, iäkkäistä, sairaista tai vammaisista)?

tuntia

Miten sinä ja puolisosi olette järjestäneet raha-asianne?

Valitse tilannettanne parhaiten kuvaava vaihtoehto.

- ☐ Huolehdin kaikista raha-asioistamme ja annan puolisololleni hänen osuutensa rahoista
- ☐ Puolisoni huolehtii kaikista raha-asioistamme ja antaa minulle osuuteni
- ☐ Panemme kaikki rahat yhteen, ja kumpikin käyttää yhteisiä rahoja tarpeen mukaan
- ☐ Panemme osan rahoista yhteen, ja loput pidämme erillään
- ☐ Molemmat pitävät omat rahansa erillään

Kuka tekee kotitaloudessanne seuraavat asiat?

	Aina minä	Yleensä minä	Molemmat yhdessä tai suurin piirtein tasapuolisesti	Yleensä puolisoni	Aina puolisoni	Joku muu henkilö	En osaa sanoa
a. Pyykinpesu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. Sosiaalisten tapahtumien ja perheen yhteisten aktiviteettien suunnittelu ja järjestäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. Sairastuneista perheenjäsenistä huolehtiminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d. Ruokaostokset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e. Siivoaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f. Ruoanlaitto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten kotitöiden jakautumista sinun ja puolisoisi välillä?

- ☐ Teen paljon suuremman osan kotitöistä kuin olisi oikeudenmukaista
- ☐ Teen jonkin verran suuremman osan kotitöistä kuin olisi oikeudenmukaista
- ☐ Teen suunnilleen oikeudenmukaisen työnjaon mukaisen osan kotitöistä
- ☐ Teen hieman pienemmän osan kotitöistä kuin olisi oikeudenmukaista
- ☐ Teen paljon pienemmän osan kotitöistä kuin olisi oikeudenmukaista

Kuinka usein sinulle on tapahtunut seuraavia asioita viimeksi kuluneiden 3 kuukauden aikana? *

	Useita kertoja viikossa	Useita kertoja kuukaudessa	Kerran pari	Ei koskaan	Ei koske minua / En käy työssä
a. Olen ollut töistä tullessani niin väsynyt, etten ole jaksanut tehdä välttämättömiä kotitöitä	☐	☐	☐	☐	☐
b. On ollut vaikeaa täyttää kaikkia perheeseen liittyviä velvollisuuksia, koska olen viettänyt töissä niin paljon aikaa	☐	☐	☐	☐	☐
c. Olen ollut töihin mennessäni liian väsynyt työskennelläkseni hyvin, koska olen ollut uupunut kotitöiden vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐

	Useita kertoja viikossa	Useita kertoja kuukaudessa	Kerran pari	Ei koskaan	Ei koske minua / En käy työssä
d. Minulla on ollut vaikeuksia keskittyä työhön perheeseen liittyvien velvollisuuksien vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐

Ajatellaan henkilöä, joka asuu puolisonsa ja lastensa kanssa.

Mikä seuraavista vaihtoehdoista parhaiten kuvaa näkemystäsi siitä, ketkä lukeutuvat hänen lähisukulaisiinsa?

- ☐ Vain lapset ja puoliso
- ☐ Lapset ja puoliso sekä vanhemmat ja sisarukset
- ☐ Kaikki yllä mainitut sekä serkut, tädit, sedät/enot ja sisarusten lapset
- ☐ Kaikki yllä mainitut sekä muita
- ☐ En osaa sanoa

Ajatellaan kahden lapsen kanssa asuvaa pariskuntaa, jonka kodissa on tarpeeksi tilaa yhdelle vieraalle. Yksi toisen puolison sisaruksista tarvitsee väliaikaisen asuinpaikan muutamaksi kuukaudeksi.

Tulisiko pariskunnan mielestäsi tarjoutua majoittamaan hänet ilmaiseksi kotonaan?

Vastaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 1 tarkoittaa "Kyllä, heidän ehdottomasti tulisi" ja 7 tarkoittaa "Ei, heidän ehdottomasti ei tulisi".

Kyllä, heidän ehdottomasti tulisi						Ei, heidän ehdottomasti ei tulisi	En osaa sanoa
1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ajatellaan nyt toista kahden lapsen kanssa asuvaa pariskuntaa, jonka kodissa on tarpeeksi tilaa yhdelle vieraalle. Toisen puolison isä on hiljattain jäänyt leskeksi. Vaikka isä onkin hyvässä kunnossa, hän tuntee olonsa yksinäiseksi.

Tulisiko pariskunnan mielestäsi tarjota hänelle pysyvää asuinpaikkaa kotonaan?

Vastaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 1 tarkoittaa "Kyllä, heidän ehdottomasti tulisi" ja 7 tarkoittaa "Ei, heidän ehdottomasti ei tulisi".

Kyllä, heidän Ei, heidän En osaa

ehdottomasti tulisi						ehdottomasti ei tulisi		sanoa
1	2	3	4	5	6	7	8	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Ajatellaan iäkästä pariskuntaa. Yksi heidän lapsenlapsistaan tarvitsee väliaikaista taloudellista tukea jäätyään äskettäin työttömäksi.

Tulisiko pariskunnan mielestäsi yrittää parhaansa mukaan tukea lapsenlastaan taloudellisesti?

Vastaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 1 tarkoittaa "Kyllä, heidän ehdottomasti tulisi" ja 7 tarkoittaa "Ei, heidän ehdottomasti ei tulisi".

Kyllä, heidän ehdottomasti tulisi						Ei, heidän ehdottomasti ei tulisi		En osaa sanoa
1	2	3	4	5	6	7	8	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Jotkut ajattelevat, että kannattaa luottaa ja tukeutua enemmän lähisukulaisiin. Toisten mielestä kannattaa luottaa ja tukeutua enemmän läheisiin ystäviin. Kumpi vastaa enemmän omaa näkemystäsi?

Vastaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 1 tarkoittaa "Lähisukulaisiin voi ehdottomasti luottaa ja tukeutua enemmän", 4 tarkoittaa "Molempiin voi luottaa ja tukeutua yhtä paljon" ja 7 tarkoittaa "Läheisiin ystäviin voi ehdottomasti luottaa ja tukeutua enemmän", tai vaihtoehtoisesti 0, joka tarkoittaa "Kumpaankaan ei voi luottaa ja tukeutua".

*

- ☐ 1) Lähisukulaisiin voi ehdottomasti luottaa ja tukeutua enemmän
- ☐ 2)
- ☐ 3)
- ☐ 4) Molempiin voi luottaa ja tukeutua yhtä paljon
- ☐ 5)
- ☐ 6)
- ☐ 7) Läheisiin ystäviin voi ehdottomasti luottaa ja tukeutua enemmän
- ☐ 0) Kumpaankaan ei voi luottaa ja tukeutua
- ☐ 8) En osaa sanoa

Jotkut ajattelevat, että läheisten sukulaisten tulisi olla tärkeimpiä henkilöitä ihmisen elämässä, kun taas toiset ajattelevat, että läheisten ystävien tulisi olla tärkeimpiä. Kumpi vastaa enemmän omaa näkemystäsi?

Vastaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 1 tarkoittaa "Läheisten sukulaisten tulisi ehdottomasti olla tärkeimpiä", 4 tarkoittaa "Molempien tulisi olla yhtä tärkeitä" ja 7 tarkoittaa "Läheisten ystävien tulisi ehdottomasti olla tärkeimpiä".

*

- ☐ 1) Läheisten sukulaisten tulisi ehdottomasti olla tärkeimpiä
- ☐ 2)
- ☐ 3)
- ☐ 4) Molempien tulisi olla yhtä tärkeitä
- ☐ 5)
- ☐ 6)
- ☐ 7) Läheisten ystävien tulisi ehdottomasti olla tärkeimpiä
- ☐ 8) En osaa sanoa

Jos ajattelet elämääsi kokonaisuutena, kuinka onnellinen tai onneton yleisesti ottaen olet? *

- ☐ Täysin onnellinen
- ☐ Hyvin onnellinen
- ☐ Melko onnellinen
- ☐ En onnellinen enkä onneton
- ☐ Melko onneton
- ☐ Hyvin onneton
- ☐ Täysin onneton
- ☐ En osaa sanoa

Ihmisillä voi olla erilaisia mielipiteitä siitä, soveltuvatko naiset vai miehet paremmin tiettyihin johtotehtäviin.

Mikä vaihtoehto kuvaa mielipidettäsi seuraavista työtehtävistä? *

Naiset soveltuvat paljon paremmin	Naiset soveltuvat jonkin verran	Naiset ja miehet soveltuvat yhtä hyvin	Miehet soveltuvat jonkin verran	Miehet soveltuvat paljon paremmin	En osaa sanoa
--	--	---	--	--	---------------------

	paremmin			paremmin		
a. Hallituksen ministeri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. Yliopiston rehtori	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. Ylemmässä johtotehtävässä suuryrityksessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka vaikeaa tai helppoa kotitaloudellesi on kattaa tavanomaiset pakolliset menot kotitalouden kokonaistuloilla? Ota huomioon kotitalouden kaikkien jäsenten kaikki tulonlähteet. *

- ☐ Hyvin vaikeaa
- ☐ Melko vaikeaa
- ☐ Ei helppoa eikä vaikeaa
- ☐ Melko helppoa
- ☐ Hyvin helppoa
- ☐ En osaa sanoa

Verrattuna aikaan 12 kuukautta sitten, miten arvioit kotitaloutesi taloudellisen tilanteen muuttuneen?

Kotitalouden nykyinen tilanne on...*

- ☐ Paljon parempi kuin 12 kuukautta sitten
- ☐ Jonkin verran parempi kuin 12 kuukautta sitten
- ☐ Samanlainen kuin 12 kuukautta sitten
- ☐ Jonkin verran huonompi kuin 12 kuukautta sitten
- ☐ Paljon huonompi kuin 12 kuukautta sitten
- ☐ En osaa sanoa

Autatko tai pidätkö huolta seuraavista perheenjäsenistä tai lähisukulaisista päivittäin, riippumatta siitä asuvatko he samassa kotitaloudessa kanssasi? *

	Kyllä	En	En osaa sanoa
a. Alle kouluikäinen lapsi/lapset	☐	☐	☐
b. Kouluikäinen, alle 18-vuotias lapsi/lapset	☐	☐	☐

	Kyllä	En	En osaa sanoa
c. Vanhus/vanhukset	☐	☐	☐
d. Henkilö/henkilöt, joilla on jokin pitkäaikaissairaus tai vamma	☐	☐	☐
e. Muu henkilö/henkilöt	☐	☐	☐

Seuraava kysymys koskee kasvatustasi ja suhdettasi vanhempiisi.

Vanhemmilla viitataan biologisiin vanhempiin, isä- tai äitipuoliin, kasvatustan vanhempiin, tai ottovanhempiin.

Kuka osallistui enemmän kasvatukseesi, kun olit lapsi – äitisi, isäsi vai molemmat yhtä paljon?

- ☐ Äitini osallistui paljon enemmän
- ☐ Äitini osallistui jonkin verran enemmän
- ☐ Äitini ja isän osallistuivat yhtä paljon
- ☐ Isäni osallistui jonkin verran enemmän
- ☐ Isäni osallistui paljon enemmän
- ☐ Olen yhden vanhemman kasvattama
- ☐ Kumpikaan vanhemmistani ei kasvattanut minua
- ☐ Ei koske minua

Onko sinulla tällä hetkellä tai koskaan ollut lapsia? *

Laske mukaan kaikki biologiset, adoptoidut ja sijaislapset sekä puolison lapset

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä, kuinka monta? _____

Seuraava kysymys koskee lapsesi/lapsiesi kasvatusta ja suhdettasi häneen/heihin. Laske mukaan kaikki biologiset, adoptoidut ja sijaislapset sekä puolison lapset.

Ajattele omia lapsiasi. Kumpi on osallistunut enemmän heidän kasvatukseensa – sinä vai puoliso?

- ☐ Minä osallistun/osallistuin paljon enemmän
- ☐ Minä osallistun/osallistuin jonkin verran enemmän
- ☐ Minä ja puolisoni osallistumme/osallistuimme yhtä paljon

- ☐ Puolisoni osallistuu/osallistui jonkin verran enemmän
- ☐ Puolisoni osallistuu/osallistui paljon enemmän
- ☐ Olen/olin yksinhuoltajavanhempi
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Ei koske minua

Lopuksi vielä taustakysymyksiä:

Oletko tai oletko joskus ollut jonkin ammattiliiton jäsen?

- ☐ Olen tällä hetkellä jäsen
- ☐ Olen ollut jäsen, en ole tällä hetkellä
- ☐ En ole koskaan ollut jäsen

Kuulutko johonkin kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön?

- ☐ Evankelis-luterilaiseen kirkkoon
- ☐ Ortodoksiseen kirkkoon
- ☐ Katoliseen kirkkoon
- ☐ Muuhun kristilliseen kirkkoon tai yhteisöön
- ☐ Olen juutalainen
- ☐ Olen muslimi
- ☐ Olen buddhalainen
- ☐ Olen hindu
- ☐ Kuulun muuhun aasialaiseen uskonnolliseen yhteisöön
- ☐ Kuulun muuhun uskonnolliseen yhteisöön
- ☐ En kuulu kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön

Mikäli häitä, hautajaisia tms. ei oteta huomioon, kuinka usein osallistut jumalanpalveluksiin, kirkollisiin toimituksiin tai hengellisiin tilaisuuksiin?

- ☐ Useita kertoja viikossa tai useammin

- ☐ Kerran viikossa
- ☐ 2–3 kertaa kuukaudessa
- ☐ Kerran kuukaudessa
- ☐ Useita kertoja vuodessa
- ☐ Kerran vuodessa
- ☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
- ☐ En koskaan

Yhteiskunnassamme on erilaisia luokkia. Toiset yhteiskuntaluokat sijoittuvat ylemmäksi ja toiset alemmaksi. Mihin sijoittaisit itsesi seuraavalla yhteiskunnallista asemaa kuvaavalla asteikolla, jossa 10 kuvaa sijoittumista ylimpään ja 1 sijoittumista alimpaan luokkaan?

- ☐ 10 Ylin luokka
- ☐ 9
- ☐ 8
- ☐ 7
- ☐ 6
- ☐ 5
- ☐ 4
- ☐ 3
- ☐ 2
- ☐ 1 Alin luokka

Jotkut ihmiset jättävät nykyään syystä tai toisesta äänestämättä. Äänestitkö viime eduskuntavaaleissa huhtikuussa 2019? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ Minulla ei ollut äänioikeutta

Minkä puolueen ehdokasta äänestit eduskuntavaaleissa 2019?

- ☐ Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)

- ☐ Perussuomalaiset (PS)
- ☐ Kansallinen Kokoomus (Kok.)
- ☐ Suomen Keskusta (Kesk.)
- ☐ Vihreä liitto (Vihr.)
- ☐ Vasemmistoliitto (Vas.)
- ☐ Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
- ☐ Suomen Kristillisdemokraatit (KD)
- ☐ Jokin muu puolue tai ryhmittymä
- ☐ En halua sanoa
- ☐ En osaa sanoa

Mihin seuraavista ryhmistä katsot kuuluvasi?

Valitse korkeintaan kaksi vaihtoehtoa.

- ☐ Suomenkieliset
- ☐ Ruotsinkieliset
- ☐ Saamelaiset
- ☐ Romanit
- ☐ Virolaiset
- ☐ Venäläiset
- ☐ Ruotsalaiset
- ☐ Somalit
- ☐ Maahanmuuttajat
- ☐ Paluumuuttajat
- ☐ Muu, mikä? _____

Itsesi mukaan laskien, kuinka monta henkilöä kotitaloudessasi normaalisti asuu? *

a. Yhteensä (henkilöä):

Itsesi mukaan laskien, kuinka moni kotitaloutesi jäsenistä on...

b. 18-vuotiaita tai sitä vanhempia:

c. 7–17-vuotiaita:

d. 6-vuotiaita tai sitä nuorempia:

Kenttien yhteenlaskettu summa: 0

Minkä ikäinen on nuorin taloudessasi asuva lapsi?

Jätä kohta tyhjäksi, jos taloudessasi ei ole lapsia.

-vuotias

Kuinka suuret keskimäärin ovat omat kuukausitulosi veroja vähentämättä (=bruttotulot) mukaan lukien pääomatulot ja kaikki sosiaalietuudet?

euroa kuukaudess

Kuinka suuret ovat keskimäärin kotitaloutesi yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä (=bruttotulot) mukaan lukien pääomatulot ja kaikki sosiaalietuudet?

euroa kuukaudess

Oletko tällä hetkellä...

- ☐ Naimisissa
- ☐ Avoliitossa
- ☐ Rekisteröidyssä parisuhteessa
- ☐ Asumuserossa (mutta vielä virallisesti naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa)
- ☐ Eronnut avioliitosta tai rekisteröidystä parisuhteesta
- ☐ Leski avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen jälkeen
- ☐ En ole koskaan ollut avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa
- ☐ Ei mikään yllä olevista

Missä maassa isäsi syntyi?

- ☐ Suomi
- ☐ Muu maa, mikä? _____

Missä maassa äitisi syntyi?

- ☐ Suomi
- ☐ Muu maa, mikä? _____

Asutko...

- ☐ Suuren kaupungin keskustassa
- ☐ Suuren kaupungin lähiössä tai esikaupunkialueella
- ☐ Muussa kaupungissa
- ☐ Kylässä tai taajamassa maaseudulla
- ☐ Haja-asutusalueella maaseudulla

Onko sinulla mielessäsi vielä jotakin, jonka haluaisit tuoda tässä yhteydessä esille?

Paina lopuksi **Lähetä**-painiketta.